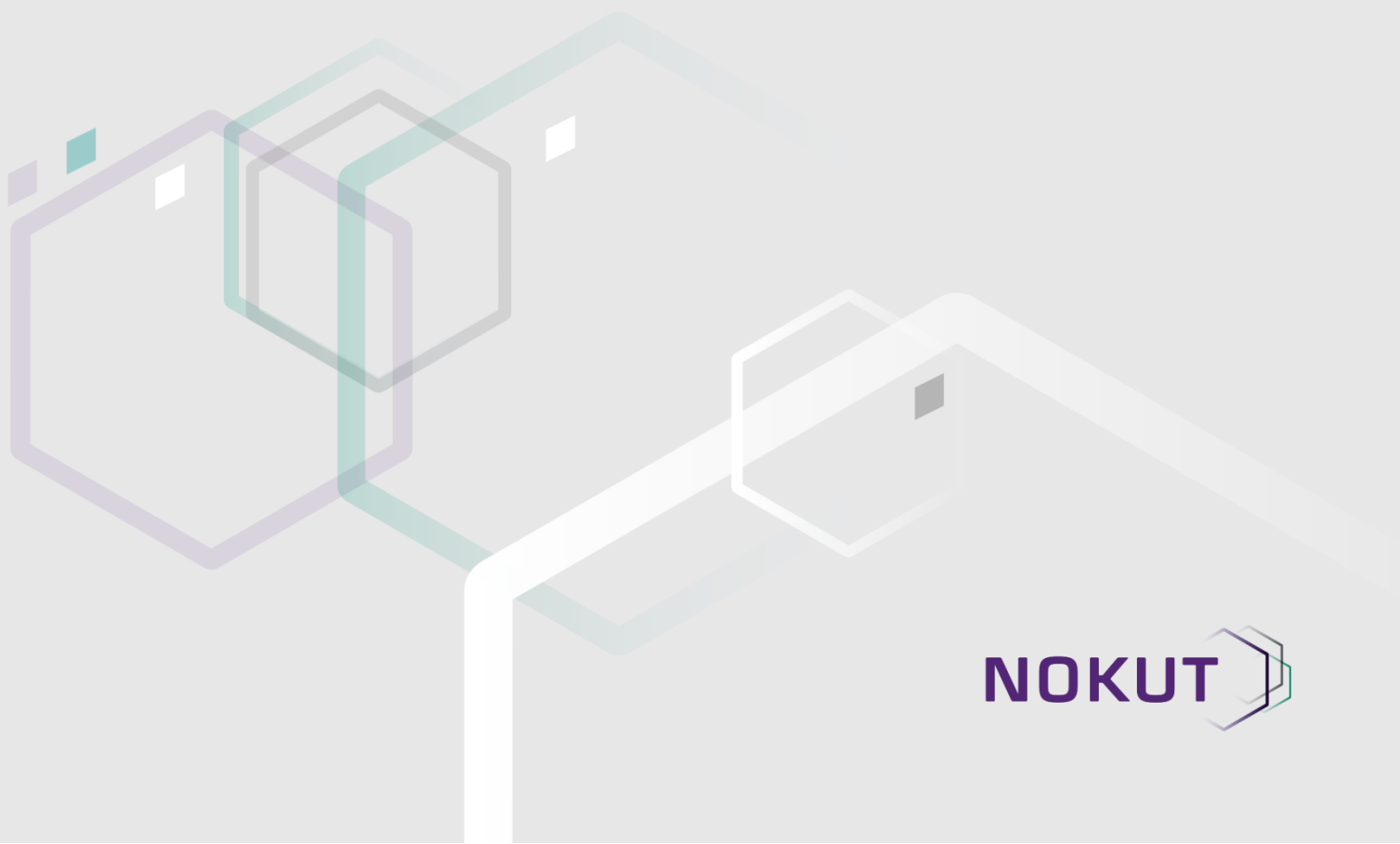

NOKUTs tilsynsrapporter

Evaluering av system for kvalitetssikring av utdanningen ved NTNU

April 2014 og april 2013

NOKUT

System for kvalitetssikring – evaluering

NOKUT kontrollerer og bidrar til kvalitetsutvikling ved institusjonene. Dette gjør vi blant annet gjennom å evaluere institusjonenes systematiske kvalitetsarbeid. Alle norske universiteter og høyskoler er pålagt å ha dokumenterte interne systemer for kvalitetssikring av utdanningen.

Det skal ikke gå mer enn seks år mellom hver gang en institusjons kvalitetssystem blir evaluert.

Institusjon:	NTNU
Sakkyndige:	Professor Helge Salvesen, Universitetet i Tromsø Professor Torvald Øgaard, Universitetet i Stavanger Professor Maria Wedel Knutsson, Chalmers Prosjektleder Solveig Cornér, Helsinki Universitet Student Magnus Malnes, Universitetet i Oslo
Dato for vedtak:	04.04.2014
NOKUTs saksnummer	11/239

Forord

Ifølge lov om universiteter og høyskoler skal alle institusjoner som tilbyr høyere utdanning, ha et system for kvalitetssikring av utdanningen. NOKUT har fått i oppdrag å evaluere institusjonenes system for kvalitetssikring. Det skal ikke gå mer enn seks år mellom hver gang en institusjon sitt kvalitetssystem blir evaluert.

NOKUT gjennomførte evaluering av NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen i 2013. Den sakkyndige komiteen som evaluerte systemet skrev blant annet i sin rapport at den vurderte det systematiske arbeidet ved NTNU for å sikre kvaliteten i utdanningen som mangelfullt. Systembeskrivelsen ble ansett som mangelfull, og det som var dokumentert av systematisk kvalitetsarbeid var heller ikke er tilstrekkelig til å kunne si at NTNU hadde et tilfredsstillende system for kvalitetssikring av utdanningen.

På bakgrunn av den sakkyndige komiteens evaluering, vedtok NOKUTs styre i april 2013 at systemet for kvalitetssikring av utdanningen ved NTNU hadde vesentlige mangler. NTNU ble gitt en frist på seks måneder til å videreutvikle systemet og dokumentere dette overfor NOKUT. Da slik dokumentasjon forelå i oktober 2013, iverksatte NOKUT ny evaluering.

Den sakkyndige komiteen fremholder i sin nye evaluering at det er gjort et betydelig arbeid av ledelsen, ansatte og studenter for å videreutvikle kvalitetssikringssystemet, og at komiteen ikke kan identifisere vesentlige mangler i det som nå fremstår som NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen.

På bakgrunn av den sakkyndige komiteens evaluering gjorde NOKUTs styre 4. april 2014 følgende vedtak:

System for kvalitetssikring av utdanningen ved NTNU godkjennes.

Denne tilsynsrapporten består av:

- Rapport fra sakkyndig komité datert 24. februar 2014, med tilsvarende fra NTNU datert 2. februar 2014
- Rapport fra sakkyndig komité datert 5. februar 2013, med tilsvarende fra NTNU datert 18. mars 2013

Oslo, 4. april 2014

Direktør

Innhold

1	Innledning	1
1.1	Bakgrunn	1
1.2	Ny evaluering av system for kvalitetssikring av utdanningen ved NTNU	3
2	Utviklingen av kvalitetssikringssystemet etter 2013	4
2.1	NTNUs reviderte system for kvalitetssikring	4
2.2	Komiteens vurderinger av NTNUs oppfølging etter NOKUTs vedtak	6
3	Samlet vurdering i lys av evalueringskriteriene	16
3.1	Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur	16
3.2	Mål, plan og ledelsesforankring	16
3.3	Innhenting av dokumentert informasjon om kvaliteten i utdanningen	17
3.4	Analyse, vurdering og rapportering	17
3.5	Bruk av kunnskapen til kvalitetsforbedring	17
4	Konklusjon	18
5	Komiteens råd om videreutvikling av kvalitetsarbeidet	18
6	Vedlegg	20
6.1	Dokumentasjon fra Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	20
6.2	Program for den sakkyndige komiteens hovedbesøk ved institusjonen	20
6.3	Sakkyndig komités mandat	21
6.4	NOKUTs evalueringskriterier	22
6.5	Uttalelse fra institusjonen	23
6.6	Rapport fra sakkyndig komité datert 5. februar 2013	24

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Systemet for kvalitetssikring av utdanningen ved NTNU ble evaluert i 2012 med institusjonsbesøk 6. september og 31. oktober – 2. november. Evalueringsrapporten ble lagt frem for NOKUTs styre 25. april 2013 (sak 23/13), og styret gjorde følgende vedtak:

- 1) System for kvalitetssikring av utdanningen ved NTNU har vesentlige mangler.
- 2) NTNU gis en frist på seks måneder til å videreutvikle systemet og institusjonens aktive bruk av det, gjerne i henhold til komiteens anbefalinger, samt å sende NOKUT dokumentasjon om endringene.
- 3) Ved mottakelse av dokumentasjonen vil NOKUT iverksette ny evaluering, og på bakgrunn av denne vil NOKUTs styre ta endelig stilling til hvorvidt systemet kan godkjennes.

Dette vedtaket var i tråd med den sakkyndige komiteens anbefaling. Komiteens begrunnelse var som følger:

«Studentene gir inntrykk av at de trives ved NTNU. Institusjonen har gjennom mange år opparbeidet seg et ry blant studentene for å ha høy faglig status, og kandidater fra NTNU har et godt renommé blant arbeidsgivere. Komiteen betviler ikke at NTNU tilfører samfunnet høyt kvalifiserte kandidater som er etterspurte i arbeidsmarkedet. Fra studenthold meldes det imidlertid om et betydelig forbedringspotensial i de formelle ordninger for studentevalueringer, avviksmeldinger gjennom referansegrupper og tilbagemeldinger på de evalueringer og innspill studentene har gitt.

Dokumentet *NTNUs system for kvalitetssikring av utdanning* beskriver institusjonens system for kvalitetssikring, men det er ikke beskrevet hvordan kvalitetssikringen faktisk skal foregå, eller hvordan flyten i kvalitetssystemet går mellom de ulike nivåene. Heller ikke de utdypningene som ligger i KVASS, gir tydelige beskrivelser av kvalitetssikringsrutinene. Systembeskrivelsen gir stor frihet til de ulike enhetene til selv å utforme ordninger for kvalitetssikring av emner og programmer. Denne friheten har, både på instituttnivå og fakultetsnivå, innebåret en frihet til ikke å beskrive prosedyrer og rutiner. Viktige elementer i kvalitetsarbeidet har dermed falt ut ved de enkelte enhetene.

Kvalitetssikringssystemet er primært dokumentert gjennom rapporter og bestillinger. Fra rektor går det årlig skriftlig bestilling til fakultetene om hva det skal rapporteres på, og videre fra dekaner til instituttledere. Rapportene tar utgangspunkt i syv målepunkter, men den informasjonen som systemet frembringer på grunnivået, fra emneansvarlige og programansvarlige, inngår i liten grad i rapporteringen oppover. Læringskvalitet og undervisningskvalitet får dermed liten plass i rapporteringen. Noen emnerapporter tar for seg disse viktige kvalitetsaspektene, mens andre kun beskriver problemer knyttet til å innhente informasjonen som bringes videre.

Programansvarlige utarbeider årlige SWOT-analyser med utgangspunkt i målepunktene, men det er uklart hvilken informasjon som er grunnlaget for analysen og hvem som følger opp det som fremkommer. SWOT-analysene er heller ikke beskrevet i noen systembeskrivelse.

Studentevalueringer inngår i begrenset grad i kvalitetssikringen av emner og programmer, og det er uklart hva instituttene gjør med de evalueringene som faktisk gjennomføres, og om selve evalueringene blir sett av andre enn av emneansvarlige. På emnenivå er det til dels uklart hvilken rolle referansegruppene, de selvstendige studentevalueringene og faglærers rapport har i kvalitetssikringen. Vurderinger i referansegruppen anses gjerne som studentevalueringer, og rapporter som oppsummerer disse anses for faglærers selvstendige rapport. Referansegruppesystemet kan således være en sovepute for å innføre andre tiltak for å bedømme læringskvaliteten.

Systemet har i utgangspunktet en klar rolle- og ansvarsfordeling, men er ikke stort mer enn en bekreftelse av det ansvaret som formelt ligger i den faglige linjen. Det ansvaret som er beskrevet, er ledelsesstrukturen fra toppen og ned til instituttnivå, og gjelder primært ansvar for rapportering. Det er ikke tydelig hvem som har det operative ansvaret for det som instituttleder og dekan har det overordnede ansvaret for. De enkelte emneansvarlige har ansvar for å følge opp de kravene som settes til kvalitetssikring av emner, og de får liten oppfølging fra instituttene. Programansvarlig har verken tydelige retningslinjer for hvordan programmet skal kvalitetssikres, eller klare rapporteringslinjer oppover og nedover.

For mange programmer savnes også et tverrgående forum for erfaringsutveksling med andre programmer. Komiteen har erfart at Forvaltningsutvalget for sivilingeniørutdanningen (FUS) har en viktig funksjon for å sikre og utvikle kvaliteten i sivilingeniørprogrammene. Utvalget er lagt utenfor linjen, og deres rolle er betydelig underkommunisert i *NTNUs system for kvalitetssikring av utdanning*. FUS synes i praksis å ivareta en reell linjefunksjon i kvalitetssikringsarbeidet, samtidig som den har en koordinerende funksjon og bidrar til erfaringsutveksling mellom programmer. Forvaltningsutvalgenes (FUS og FUL) roller bør synliggjøres i systemet, og arbeidet med kvalitetssikring i utvalgene bør også bygge på det som systematisk innhentes av informasjon om kvaliteten i emner og programmer.

Komiteen fant på mange områder gode eksempler på godt kvalitetsarbeid, og på systematiske ordninger for å sikre kvaliteten. Ved *Europastudier* er det gode rutiner for evaluering og rapportering på emnenivå, og på *Pedagogikk* er det en velutviklet kultur for å ivareta studentene, samtidig som det gjennom et formelt system innhentes tilbakemeldinger fra studentene. *Produksjon og produktutvikling* har et velfungerende programråd, og på fakultetsnivå et forum i tillegg til FUS, som ivaretar koordinering mellom programmene på fakultetsnivå. Dekanene som gruppe var opptatt av generelt kvalitetsarbeid, som innføring av kvalifikasjonsrammverket, og hadde det grunnsynet at studentenes læringsutbytte må være hovedpilaren i kvalitetssikringsarbeidet.

I rapporten fra 2006 konkluderes det med at «når systemet for kvalitetssikring er implementert fullt ut i henhold til intensjonene, er det komiteens vurdering at systemet vil tilfredsstillende forskriftens krav og NOKUTs evalueringskriterier. Slik komiteen vurderer dette, er det arbeidet i full gang, og NTNU vil kunne få implementert systemet fullt ut innen rimelig tid. Komiteen vil derfor anbefale at system for kvalitetssikring ved NTNU godkjennes.»

I 2012 er det mangelfulle systembeskrivelser, og heller ikke godt innarbeidet praksis, som eventuelt kunne rettfærdiggjort mangel på skriftlige rutiner. Det er også manglende studentevalueringer, uklare rutiner for å følge opp rapporter på emnenivå, og uklare rutiner for sikring av programmene. Disse forholdene er ikke tydelig adressert, verken i de rapportene som komiteen mottok i forkant av besøket, eller i dokumentet *Kvalitetsarbeid på NTNU – Status og utfordringer*. Derfor er dette heller ikke noe som ble trukket frem og drøftet med ledelsen under innledende besøk. Først da etterspurt dokumentasjon begynte å komme, ble komiteen i tvil om i hvilken grad de autonome enhetene ved NTNU hadde implementert systematisk arbeid for kvalitetssikring. Institusjonsbesøket har ikke bidratt til at komiteen har fått et bilde av organisasjonens systematiske arbeid for å

sikre og utvikle kvaliteten i utdanningen, men har bidratt til at komiteen har funnet en rekke klare mangler ved systemet. De utfordringene NTNU sliter med, synes å være klassiske for et stort og forskningstungt universitet, men komiteen mener likevel at det bør settes klarere føringer for et system for kvalitetssikring.

Komiteen har ikke gjort en vurdering av selve kvaliteten i utdanningstilbudene, men ut ifra de kriteriene som er fastsatt av NOKUT, vurderer komiteen det systematiske arbeidet for å sikre kvaliteten i utdanningen som mangelfullt. Systembeskrivelsen er mangelfull, og det som er dokumentert av systematisk kvalitetsarbeid er heller ikke tilstrekkelig til å kunne si at NTNU har et tilfredsstillende system for kvalitetssikring av utdanningen. Etter komiteens vurdering må det utarbeides tydeligere rutiner for hvordan emner og programmer skal kvalitetssikres, og særlig til gjennomføring av studentevalueringer. Det foregår mye godt kvalitetsarbeid ved NTNU, som bør systematiseres og nedfelles i en systembeskrivelse.

Komiteen anbefaler at system for kvalitetssikring av utdanningen ved NTNU ikke godkjennes.»

1.2 Ny evaluering av system for kvalitetssikring av utdanningen ved NTNU

Den sakkyndige komiteen som har utført ny evaluering av system for kvalitetssikring av utdanningen ved NTNU har bestått av professor Helge Salvesen, Universitetet i Tromsø (leder); professor Maria Knutson Wedel, Chalmers University of Technology; professor Torvald Øgaard, Universitetet i Stavanger; prosjektleder Solveig Cornér, Helsinki universitet og student Magnus Malnes, Universitetet i Oslo. Samtlige var med på den første evalueringen. Prosjektleder fra NOKUT har vært seniorrådgiver Anne Karine Sørskår.

Institusjonsbesøket fant sted 23. - 24. januar 2014. Komiteen hadde samtaler med grupper fra de samme fagområdene (*Pedagogikk, Europastudier og Produktutvikling og produksjon*) som ved den første evalueringen, supplert med representanter fra programmet *Industriell kjemi og bioteknologi*. Oversikt over tilsendt dokumentasjon og program for besøket er lagt ved. Under besøket fikk komiteen også eksemplere på referansegruppe-, emne- og studieprogramrapporter.

Komiteen har tatt utgangspunkt i anbefalingene i rapporten som ble avgitt 5. februar 2013. Komiteen har ikke funnet det hensiktsmessig å vurdere institusjonens bruk og nytte av et revidert system, men har hatt fokus på om det nå er utviklet en systematisk kvalitetssikring av utdanningen ved NTNU. Ut fra tilsendt dokumentasjon og intervjuer under institusjonsbesøket, har komiteen vurdert hvorvidt NTNUs system for kvalitetssikring er tilfredsstillende ut fra NOKUTs kriterier, og de krav som er satt i forskrift.

I kapittel 2 presenteres utviklingen av kvalitetssystemet etter NOKUTs vedtak i 2013, NTNUs oppfølging og komiteens vurdering etter institusjonsbesøket. Kapittel 3 er en vurdering av systemet i henhold til lov, forskrift og NOKUTs evalueringskriterier. Konklusjonen er å finne i kapittel 4, og i kapittel 5 gis noen anbefalinger komiteen har for videre utvikling av systemet og kvalitetsarbeidet.

Institusjonen har sett et utkast til rapport for å vurdere eventuelle feil eller misforståelser, før den sakkyndige rapporten ble avlevert.

2 Utviklingen av kvalitetssikringssystemet etter 2013

2.1 NTNUs reviderte system for kvalitetssikring

I *Redegjørelse for videreutvikling av «NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen»*, som NOKUT mottok 24. oktober 2013, fremgår det at rektor umiddelbart etter NOKUTs styrevedtak om at kvalitetssikringen av utdanningen ved NTNU har vesentlige mangler, startet arbeidet med å videreutvikle systemet. Prosessen har involvert studentene, ledelsen og faglige og administrative ressurser, og har medført en bevisstgjøring i hele organisasjonen.

Implementeringen har skjedd via NTNUs lederutviklingsprogram, temasamlinger om kvalitetssikringssystemer, oppfølging i relevante råd og utvalg og i rektor og prorektors dialogmøter med fakultetene. Videreutviklingen innen de fem områdene av kvalitetssikringssystemet som NOKUTs sakkyndige anbefalte i sin rapport, er oppsummert som følger:

1. *Systembeskrivelsen er utviklet slik at den tydeligere beskriver felles roller, ansvar og krav til kvalitetssikring av utdanning på NTNU.*
2. *Det er utviklet tydeligere krav til systematisk studentevalueringer av emner*
3. *Det er utviklet tydeligere krav til hyppighet og omfang av systematisk kvalitetssikring av studieprogram.*
4. *Systematikk i rapportering og oppfølging er utviklet og tydeligere beskrevet for alle roller i systemet. Rektors kvalitetsmelding til styret er også videreutviklet, blant annet med mer vekt på analyse og vurdering.*
5. *Studentenes rolle og tilbakemeldingsmuligheter er utviklet og tydeligere beskrevet i systemet, og er synliggjort på NTNUs nettsider.*

Den reviderte systembeskrivelsen, *NTNUs system for kvalitetssikring av utdanning*, ble vedtatt av NTNUs styre 2. oktober 2013, og er en videreutviklet versjon av tidligere beskrivelse. Målet for kvalitetssikringsarbeidet er at det skal bidra til at studentene oppnår det læringsutbyttet som er definert for emnene og studieprogrammene. Dokumentet beskriver rollene til den enkelte student, referansegruppen, studentdemokratiet, faglærer og emneansvarlig, og prosessene for emne- og programevaluering. Videre angis roller for instituttleder og studieprogramleder i oppfølgingen av emner og studieprogram, og ansvarsområdet til dekan, læringsmiljøutvalg, forvaltningsorganene (FUL og FUS), forskningsutvalget, studieutvalget, rektor og styret. Det er utarbeidet årshjul for kvalitetsmeldingsprosessen og en oversikt over rapporterings- og oppfølgingslinjer.

Vedlegg til systembeskrivelsen inneholder liste over lokale bestemmelser med relevans for kvalitetssikring av utdanningen, felles standard for NTNUs ph.d.-utdanning, modeller for ledelse av studieprogram (fakultetsinterne, instituttinterne, tverrfakultære og program med forvaltningsorgan FUS eller FUL), referansegruppemetodikk, maler for emne- og studieprogramrapport, og mandat for sentrale utvalg (UU, FU, LMU, FUS og FUL).

NTNUs kvalitetsmelding for 2012, datert 3. juni 2013, slår fast at videreutvikling av kvalitetssystem har førsteprioritet. Det sies også at meldingen har tydeligere fokus på oppfølging av tidligere tiltak og på å prioritere videre tiltak.

Det fremholdes blant annet i meldingen at kvalitetsarbeidet er styrket med et nytt felles datagrunnlag og tydeligere sammenheng mellom vurdering, tiltak, oppfølging og rapportering, men at det er utfordringer knyttet til studieprogramledelse og til insentiver knyttet til utdanningsvirksomheten. Det arbeides med metodikk for å evaluere programområdet, og med å utvikle kandidatundersøkelser som også omfatter synspunkt fra arbeidsgivere. Videre jobbes det med å få frem bedre tall for frafall og studentflyt, med felles forståelse og samordning av hva som ligger i forskningsbasert utdanning og styrking av universitetspedagogikk.

I meldingen fremgår det at ved flere fakulteter har arbeidet med kvalitetsmeldingen bidratt til bedre sammenheng mellom datagrunnlag, vurdering, tiltak, oppfølging og rapportering. Noen har ferdig utviklede beskrivelser av interne roller, rutiner og oppgaver i kvalitetsarbeidet. De fleste har gjennomgående fått referansegrupper i alle emner. De fakultetene som ikke nylig har gjennomført programevaluering, har planer om dette.

I meldingen angis tre overordnede utviklingsmål:

- en strategisk og fremtidsrettet studieprogramportefølje med ambisiøs og tydelig profil
- realisere kvalifikasjonsrammeverket
- en overordnet rekrutteringsstrategi for alle studieprogram ved NTNU.

Meldingen for 2012 er det første trinnet i utviklingen av meldingen. Meldingen er kortere og mer poengtert enn tidligere meldinger, og ble presentert for styret før det reviderte systemet ble vedtatt. Den bygger derfor ikke på det samme grunnlaget for fakultetenes meldinger som det legges opp til fra 2013. I tillegg til nytt opplegg for rapportering fra emner og programmer skal rektor sende ut datagrunnlag til fakultetene, og meldingen skal kobles tettere til årshjul og virksomhetsstyring.

2.2 Komiteens vurderinger av NTNUs oppfølging etter NOKUTs vedtak

NOKUTs beslutning om at system for kvalitetssikring ved NTNU har betydelige mangler, er fattet på grunnlag av evalueringsrapporten som ble avgitt 5. februar 2013. Komiteen ga råd for videre utvikling av systemet. Dette kapittelet inneholder en presentasjon av disse rådene, det som NTNU gir av opplysninger om oppfølging av disse i *Redegjørelse for utvikling av «NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen»*, og i *«NTNUs system for kvalitetssikring av utdanning»*, samt komiteens vurdering av det systematiske kvalitetsarbeidet etter det siste institusjonsbesøket.

2.2.1 Utvikle systembeskrivelse

Komiteens anbefalinger og NTNUs oppfølging

Komiteens anbefaling i rapporten fra 2013 var som følger:

«Systembeskrivelsen gir stor frihet til de ulike enhetene til selv å utforme ordninger for kvalitetssikring av emner og programmer. Det synes å være grunn til å advare mot at slik frihet også bærer i seg en mulighet til ikke å gjøre noe. Komiteen vil sterkt anbefale at arbeidet med tydeligere systembeskrivelse prioriteres, og hvor prosedyrer og rutiner beskrives. Ikke minst er det viktig å drive kvalitetsarbeidet på en systematisk måte for å unngå at det danner seg et inntrykk av at det ikke gjøres et systematisk arbeid for kvalitetssikring ved NTNU.

Systembeskrivelsen(-e) bør inkludere årshjul, hvem som har operativt ansvar for rutineene, rapporteringslinjer, hvordan den informasjonen systemet genererer, brukes for å justere studieplaner og programportefølje og kobling til virksomhetsstyring, dialogmøter, årsrapportering og forvaltningsutvalgene der dette er aktuelt.

Rapportering av kvalitetsarbeid skjer gjennom årlige bestillinger fra rektor til dekanus, og videre til instituttleder. For å sikre at grunnivået i organisasjonen vet hvilken struktur deres rapporter skal gå inn i, vil komiteen anbefale at denne rapporteringskjeden angis i systembeskrivelsen. Komiteen vil anbefale at omfattende bestillings- og rapporteringsrunder erstattes av klare rutiner for gjennomføring av kvalitetssikring. Det er også en anbefaling at det foretas en bevisstgjøring av hvilke dokumenter som faktisk inngår i kvalitetssikringssystemet.

Tilbakemeldinger fra næringslivet bør bli mer eksplisitt beskrevet i kvalitetssikringssystemet. Ikke minst på bakgrunn av NTNUs nasjonale rolle for utvikling av den teknologiske bransjen, og for å sikre eksellense i disse programmene.»

Av *Redegjørelse for videreutvikling av «NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen»* fremgår at det er innført tydeligere beskrivelser av roller, ansvar og oppgaver, med felles krav til evaluering av emner og studieprogrammer som gjelder for alle utdanninger og på alle nivå, og at det gis mindre rom for fakultetsvise løsninger. Kvalitetssikringsarbeidet på alle nivåer skal knyttes til kvalitetsmeldingsprosessen, og det settes større krav til rapportering og oppfølging. Et dokumenthåndteringsverktøy som understøtter disse prosessene er under utvikling. Det arbeides videre med å utvikle et avviksmeldingssystem, og med fremstilling av systemet på nett.

Det er etablert Råd for samarbeid med arbeidslivet.

Komiteens vurdering etter institusjonsbesøket

Ledelsens tydelige fokus på videreutvikling av systemet har etter komiteens vurdering ført til at ansatte i undervisnings- og forskerstillinger ved NTNU er blitt seg bevisst betydningen av å arbeide med kvalitetssikring på en systematisk måte, og at dette er et av flere elementer i en strategi for å styrke utdanningsvirksomheten. NTNUs visjon «Kunnskap for en bedre verden» motiverer til å arbeide for bedre utdanningskvalitet, og brukes aktivt av ledelsen for at alle skal tilstrebe at utdanningen ved NTNU skal være bedre enn det NOKUTs minstekrav angir.

Under institusjonsbesøket ble det opplyst at NTNU i 2013 hadde satt av midler som fakultetene kunne søke på for å utvikle innovative studieformer. Midlene ble fordelt mellom fire ulike prosjekt. I tillegg fikk to fagmiljøer som søkte status som Senter for fremragende utdanning (SFU), men ikke nådde opp, tildelt midler for å gjennomføre sine prosjekter. At NTNU ikke oppnådde status som SFU, synes å ha ført til en erkjennelse av at NTNU må arbeide aktivt for å sikre et fortsatt godt omdømme blant arbeidsgivere, og dette har inspirert de ansatte til å videreutvikle NTNU som utdanningsinstitusjon. Ambisjonen er å tilby programmer med eksellense. Det er aksept for at utdanningsledelse, styrking av universitetspedagogikken og systematisk kvalitetssikring av studieprogrammene og emnene er nødvendige virkemidler for å nå ambisjonen.

Alle de som komiteen hadde samtaler med, kunne bekrefte at både egne og andres roller og ansvar er blitt mye tydeligere i det reviderte systemet. Emneansvarlige opplever ikke de nye rutineene som mer arbeidskrevende, men erfarer at ting nå er satt i system. Nå er det noen som etterspør og leser rapportene de skriver, og informasjonen kanaliseres oppover i systemet. Eneste merarbeidet for noen er at de nå må ha tre møter i referansegruppen i løpet av semesteret, men det betyr også at de får mer tilbakemeldinger enn før. For noen er det nytt at de utarbeider sin egen rapport uavhengig av referansegruppens.

Dokumenthåndteringsverktøyet som er omtalt i årsrapporten for 2012 er implementert, og rapporter fra alle emne- og studieprogramansvarlige skal være lagt ut innen 31. januar. Alle rapporter som inngår i kvalitetssystemet legges ut, og er åpent tilgjengelig for de det gjelder. Dette verktøyet for deling av dokumenter, e-rom, er ett eksempel på at noe som ett av fakultetene tidligere hadde brukt, er utviklet til å omfatte alle fakultetene ved NTNU.

Studenttillitsvalgte har vært involvert i videreutviklingen helt fra starten, og de mente de har fått gjennomslag for det meste av sine innspill. Fra studenthold ble det spesielt fremholdt at i det gamle systemet var det utydelig hvem som hadde oppfølgingsansvar. De mente at det nye systemet med klart oppfølgingsansvar og et mer åpent dokumentasjonssystem, gjør at det nå er lettere å se hva som blir gjort av oppfølgingsiltak.

Studentene mente at systemet er på god vei til å bli implementert ved de ulike instituttene og fakultetene, men at det kan være grunn til å frykte at implementeringen stopper opp dersom NTNU nå får godkjent sitt system. De fremholdt imidlertid at klare ansvarsforhold, og en ledelse som er tydelig på hva som kreves, samt at det også er blitt lettere for studentene å følge med på om ting blir gjort, tilsier at utviklingen ikke stopper opp.

Tillitsvalgte studenter har en viktig rolle i kvalitetssikringsarbeidet, og blir tatt med på råd på alle nivåer. Spesielt har dette vært tydelig ved revideringen av kvalitetssystemet det siste året. Studenter uten tillitsverv mente generelt at det er nok kanaler for tilbakemeldinger, men at det fortsatt kunne

gjøres en jobb for å informere bedre. Både emneansvarlige og studenter har ansvar for å gi informasjon.

Ettersom mange program består av emner fra flere institutter, har NTNU valgt å fortsette med å legge rollen som studieprogramleder utenom linjestrukturen som går fra emneansvarlig til instituttleder, og videre til dekan. Men det ble fra alle poengtert at det er klare linjer for rapportering til og fra studieprogramlederne. Det er også klare krav til rollen, slik at det ikke lenger er akseptabelt at instituttleder fungerer som studieprogramleder. Det ble også opplyst at det innen Program for utdanningsledelse arbeides med å utvikle rollen som studieprogramleder, blant annet med et tilbud rettet mot denne gruppen i løpet av 2014.

Instituttlederne var seg bevisst sin viktige rolle både som ansvarlig for emner, og som ansvarlig for program der dette er aktuelt. Flere var nyansatte, og fremholdt at kvalitetssikring var et forhold som ble vektlagt i rekrutteringsprosessen. De mente at ansvaret for oppfølging av emneansvarlige ikke nødvendigvis innebærer merarbeid, og det ble påpekt at de tydelige forventningene til rollen gjør det mye enklere å utøve lederskap. Dokumentasjonsordningen ble sett på som et svært nyttig verktøy, og det ble fremholdt at innsyn i linjen oppover gjør at emnerapportene ikke lenger bare er faglærers domene.

Også i dekangruppen ble det fremholdt at utdanningsledelse er blitt tydeligere, herunder deres ansvar for kvalitetssikringen av programmer. Forståelsen for dokumentasjon og skriftliggjøring er bedre, og dekanene mente at den statistikken de fikk sammen med rapporter fra instituttledere og studieprogramledere, er et godt grunnlag for deres analyser. Det ble også fremholdt at det nå er slutt på en del særegenheter ved enkelte fakultet, og at mer ensartet praksis som oftest er av det gode. Dekanene mente det har skjedd en kulturbygging slik at kvalitetssikring nå er bedre forankret blant ansatte i undervisnings- og forskerstillinger.

Komiteens vurdering er at det har vært en betydelig oppstramming av systemet siden forrige besøk. Systembeskrivelsen inneholder tydelige beskrivelser av roller og ansvar, og det er satt tydeligere krav til emne- og programevalueringer. Parallelt med dette er det utviklet en bevissthet om viktigheten av å ha fokus på utdanningskvaliteten, og at systematisk kvalitetsarbeid inngår i dette.

2.2.2 Studentevalueringer og referansegrupper

Komiteens anbefalinger og NTNUs oppfølging

Komiteens anbefaling i rapporten fra 2013 var som følger:

«Komiteen anbefaler at det innføres obligatoriske emneevalueringer eller semesterevalueringer, men ikke nødvendigvis for hver gang et emne blir undervist i. Velfungerende referansegrupper kan i noen grad redusere behovet for selvstendige evalueringer, men det kan ikke erstatte slike evalueringer. Det er viktig at den informasjonen som blir samlet inn gjennom studentevalueringer og gjennom referansegruppeordningen, blir brakt videre til de organene som kan gjøre noe med avvik/forbedringer, og at tilbakemeldinger kommer ut til hele studentmassen.

Referansegruppene har en positiv effekt på evalueringsarbeidet, og ordningen synes å være godt kjent på alle nivåer, men det er en fare for at ordningen virker passiviserende for det store flertallet av studenter som ikke er med i referansegruppene. Referansegruppesystemet – hvor positivt det på intensjonsplanet enn kan være - kan også være en sovepute for å la være å innføre andre tiltak for å bedømme læringskvaliteten. NTNU bør klargjøre at referansegruppens oppgave primært er et forum der faglærer får tilbakemelding på arbeidet sitt, og har mulighet for å lukke en kvalitetssløyfe på emnenivå. NTNU bør også vurdere om det i gruppens mandat skal inngå at studentene skal kommentere årsaker til frafall.

NTNU bør tilstrebe at alle emneansvarlige utarbeider selvstendige rapporter uavhengig av referansegruppene. Studentevaluering bør inngå som et grunnlag for disse rapportene.»

Av *Redegjørelse for videreutvikling av «NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen»* fremgår det at NTNU har valgt å beholde kravet om emneevaluering ved hver gjennomføring, med evaluering gjennom referansegrupper som normalordning. Ved minimum hver tredje gjennomføring, skal emneansvarlig aktivt innhente tilbakemelding fra alle studenter i et emne. Det er beskrevet metodikk for referansegruppene, der referansegruppens sammensetning, emneansvarliges og referansegruppens oppgaver, og temaene for referansegruppemøter, er utdypet.

Angitte temaer for referansegruppemøtene er læringsmålene, læringsaktivitetene, vurderingsformen og læringsmiljø, og det fremgår at rapporten bør ha fokus på konstruktive tilbakemeldinger med utgangspunkt i sammenhengen mellom læringsmål, læringsaktiviteter og vurdering. En veiledende mal for rapporten angir at den bør inneholde:

- Program emnet inngår i
- Referansegruppens rapport om kvaliteten i emnet
- Referansegruppens forslag til tiltak.
-

Det er krav om at emneansvarlig skal utarbeide en selvstendig emnerapport, hvor rapport fra referansegruppen skal legges ved. Emnerapportene sendes til nåværende studenter i emnet, instituttleder og studieprogramleder(e), og er tilgjengelig for referansegruppene og tillitsvalgte studenter ved fakultet, institutt og studieprogram ved de tre følgende gjennomføringene. En mal for emnerapporten sier at rapporten som et minimum skal inneholde:

- Program emnet inngår i
- Emnets læringsutbyttebeskrivelse (skal gjengis i sin helhet)
- Emnerapportens datagrunnlag
- Referansegruppens rapport om kvaliteten i emnet
- Emneansvarliges vurdering av kvaliteten i emnet
- Handlingsplan.

Komiteens vurdering etter institusjonsbesøket

Komiteen fikk under institusjonsbesøket se eksempler på emnerapporter med datagrunnlag (referansegrupperapporter eller referat fra møter i referansegruppen og studentevaluering). Alle emneansvarlige hadde utarbeidet sin egen rapport uavhengig av referansegruppen. For ett av emnene var det vedlagt referat fra møter i referansegruppen og resultater fra skriftlig elektronisk studentevaluering i stedet for rapport fra referansegruppen. Bare én av rapportene fulgte malen som er

gitt. Ën av emnerapportene bygger på en grundig referansegrupperapport, slik at en ved å lese denne kan få et bilde av hvordan ulike undervisningstiltak bidrar til at studentene oppnår læringsmålene for emnet. Denne referansegrupperapporten var skrevet etter en mal instituttet hadde utarbeidet, og som vektlegger å få frem hvorvidt studentene mente at det faglige innholdet og undervisnings- og læringsformene bidro til at de nådde sine læringsmål. Bare den emnerapporten som fulgte den felles malen, inneholdt en gjengivelse av emnets l ringsutbytteskrivelse.

Under intervjuene fremkom det at særlig studentene ønsket å holde på referansegruppen som et bærende element i systemet, ettersom dette er en kjent og innarbeidet ordning ved NTNU. Både studenter og emneansvarlige fremholdt at den dialogen som fant sted mellom lærere og studenter i en referansegruppe, kunne bidra til kvalitetsutvikling på en annen måte enn anonyme studentevalueringer. Flere av de emneansvarlige anså likevel anonyme evalueringer som mer pålitelig kilde enn referansegruppen. Systemet legger imidlertid opp til at det er fullt mulig å gjennomføre individuelle studentevalueringer oftere enn minst hver tredje gang et emne gjennomføres.

Erfaringer med referansegrupper var gjennomgående positive i emner med få studenter, mens det var delte erfaringer fra store grupper. Noen mente at referansegruppen også fungerer bra i store grupper, men flere påpekte at det er en større utfordring å innhente representative tilbakemeldinger fra en stor gruppe.

Alle de studentene komiteen m tte, hadde vært med på studentevalueringer, og kjente til arbeidet i referansegruppen sin. De hadde merket at det nå var lettere å holde seg orientert om hva som skjedde av oppfølging av de tilbakemeldinger de hadde gitt, i og med at både rapportene fra referansegruppen og emneansvarliges vurdering var lagt ut, og det ble informert på forelesninger. E-rom var ikke godt kjent blant studentene ennå.

Noen studenter fremholdt at det bare er mulig å komme med småting via referansegruppen, og mente at studentene ikke kan gi tilbakemelding om større utfordringer, eksempelvis hvorvidt den eksamensordningen de hadde var egnet til å måle deres læringsutbytte. Ën av referansegrupperapportene inneholdt imidlertid en vurdering av eksamensordningen, og emneansvarlig påpekte at hun hadde møter med referansegruppen etter eksamen for å få tilbakemeldinger om hvordan de hadde opplevd eksamen.

Studentene som er med i referansegruppene mente at det har skjedd en klar forbedring av ordningen. De vurderte den opplæringen de fikk som nyttig, og mente det var en viktig forbedring at de emneansvarlige utarbeider egne rapporter som er lett tilgjengelige. Det ble også fremholdt at det er lagt til rette for at referansegruppene skal løfte blikket utover den enkeltes lærers prestasjoner.

Instituttleder har ansvar for at det ikke legges ut sensitiv informasjon, og studentene i referansegruppene f r opplæring i hvordan de skal unngå å ha med sensitive opplysninger i sine rapporter. Det var bevissthet om at rapportene ikke skulle inneholde sterk kritikk av foreleser, men flere av instituttlederne påpekte at det ikke var helt klart hvor listen for hva som anses som sensitive opplysninger bør legges.

Instituttlederne var bevisst sin rolle i å sikre at det ble gjennomført evalueringer og at disse ble fulgt opp. De som mente at de også i forrige runde hadde gode rutiner, hadde skjerpert disse ytterligere. Flere fremholdt at det reviderte systemet legitimerte utøvelse av lederskap.

Både fra studenter og emneansvarlige ble det fremholdt at referansegruppene gjerne tok tak i småting, og mye er relatert til det fysiske arbeidsmiljøet eller til bruk av tavleundervisning og power-point. Fokus blir gjerne på mindre feil og mangler som kan rettes på. Kvalitetssystemet og den informasjonen som fremkommer gjennom evalueringer, brukes i liten grad til å løfte frem eksellense. Refleksjonene rundt dette var likevel at det er ingenting i systemet som tilsier at de ikke i større grad kan trekke frem de positive resultatene og dele disse med andre fagmiljøer.

Komiteens vurdering er at NTNU har utviklet en hensiktsmessig ordning med studentevalueringer og referansegrupper, som legger til rette for at studentene kan gi tilbakemeldinger om læringsutbytte. Det skiller nå mellom hva som er referansegruppens rapport og hva som er emneansvarliges, og det er klart hvordan rapportene skal følges opp.

2.2.3 Kvalitetssikring av studieprogrammer

Komiteens anbefalinger og NTNUs oppfølging

Komiteens anbefaling i rapporten fra 2013 var som følger:

«Programansvarlige synes å mangle tydelige rutiner for hvordan programmet skal kvalitetssikres og

klare rapporteringslinjer, blant annet for programevaluering og SWOT- analyser. Systembeskrivelsene bør angi hvilken type informasjon og statistikk som skal danne grunnlag for analysene, og utpekingen av program som skal bli gjenstand for grundigere evaluering, bør bli mer systematisk. Komiteen vil anbefale at alle programansvarlige får et forum for erfaringsutveksling. FUS kan være et forbilde. FUS synes å ha en positiv koordinerende funksjon og bidrar til erfaringsutveksling mellom programmene, men utvalgets rolle er underkommunisert i det som fremstår som NTNUs system for kvalitetssikring. Komiteen anbefaler å tydeliggjøre dets rolle i kvalitetssikringssystemet. FUS' vurderinger av kvaliteten må bygge på det som dokumenteres gjennom det formelle systemet for kvalitetssikring.»

Av Redegjørelse for videreutvikling av «NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen» fremgår det at studieprogramlederne i samråd med studieprogramrådet, hvor også studenter er representert, hvert år skal gjennomføre en studieprogramevaluering. Det skal utarbeides en rapport med handlingsplan og vurdering av behov for periodisk evaluering. Studieprogramlederne sender sine rapporter til dekan, og FUS eller FUL for studieprogrammene de forvalter. Ph.d.-programmene skal kvalitetssikres på samme måte som andre programmer, og studieprogramlederrollen gjelder også her.

Det er utarbeidet en mal for de årlige evalueringene, som er en minimumsmal. Fakultetene kan ha tillegg for å dekke lokale behov. Det kreves at rapporten inneholder:

- Programmets læringsutbytte (gjengis i sin helhet)
- Datagrunnlag (som kan være emnerapporter, tidligere programrapporter, eventuelle rapporter fra FUL og FUS og datagrunnlag fra NTNU om gjennomføring, frafall, strykprosent, opptakskvalitet, læringsmiljøundersøkelse, kandidatundersøkelse og arbeidsgiverundersøkelse)
- Studieprogramleders vurdering av kvaliteten i programmet (herunder om programmet bør gjennomgå en grundigere evaluering)
- Handlingsplan (tiltak med ansvar for oppfølging og frist for gjennomføring)

Dekan har ansvar for at alle studieprogrammene blir evaluert hvert femte år. I den reviderte systembeskrivelsen settes det krav til at det skal være innspill fra eksterne aktører og at evalueringen skal omfatte studieprogrammets helhetlige kvalitet, strategisamsvar og samfunnsrelevans. Den periodiske evalueringen skal gi grunnlag for å vurdere hvorvidt studieprogrammet skal videreføres i nåværende form, endres eller legges ned.

Komiteens vurderinger etter institusjonsbesøket

Komiteens fikk under institusjonsbesøket sett et eksempel på en studieprogramrapport som følger den angitte malen. Ledelsen fremholdt at det er viktig at rapportene er kortfattede og «to the point». Analysedelen kan derfor synes å være beskjeden, men det er i de sykliske evalueringene som skal gjennomføres hvert femte år, de mer dyptgående analysene skal gjøres. Av rapporten fremgår det at studieprogramansvarlig på grunnlag av resultatene fra noen emneevalueringer anser at enkelte emner trenger oppfølging, og det legges frem en handlingsplan for dette. Et referat fra møte mellom studieprogramansvarlig og de aktuelle instituttledere viser hvordan oppfølgingen ivaretas. Eksemplet viser at studieprogramleder har tilgang til de relevante emneevalueringene, og at studieprogramrapporten følges opp av de instituttene som har ansvar for emnene.

Studieprogramlederne opplevde ikke sin plassering utenfor linjen som problematisk, og mente at de rådene de ga ble fulgt opp. De har erfart at det nå er mye lettere å få tilgang til emneevalueringer. For programmer som bygger på emner fra flere institutter, ble det oppfattet som en klar fordel å ligge på utsiden av linjen; da ble bestiller-/leverandørrollene klare.

For programmer under ett institutt kunne det være problematisk at instituttet både var leverandør til programmet og leder (eier). Men, det ble fremholdt at instituttledernivået er blitt mer bevisst sin rolle som ansvarlig for å følge opp programmet. Disse programmene, som for eksempel pedagogikk, hadde tidligere ikke en egen rolle som studieprogramleder, den rollen ble ivaretatt av instituttleder. Ledelsen har signalisert at det ikke er holdbart å ha instituttleder som studieprogramleder, noe som har medført at blant annet pedagogikk har etablert en funksjon som studieprogramleder.

Programlederne var fornøyd med hvordan studieprogramrådene fungerer. Der det er emner fra flere institutter, er alle instituttene som leverer emner til et program, representert. Flere hadde etter hvert fått ekstern representasjon, og så på dette som en berikelse. Studentene komiteen hadde samtaler med, kjente til hvem som representerte dem i studieprogramrådene, og mente at de hadde en kanal for tilbakemeldinger på programmet gjennom disse representantene.

Programlederne hadde fått tilbakemeldinger fra arbeidslivet som bekrefter at studieprogrammene er relevante, men noen av de studentene komiteen hadde samtaler med, var ikke like sikre på relevansen av de ulike emnene. Programlederne mente de hadde godt belegg for å kunne si at arbeidslivet etterspurte basiskompetanse. Særlig fra en programleder under Pedagogisk institutt, som tilbyr «smale» mastergradsprogrammer, var det en overraskelse å få tilbakemelding om at arbeidsgivere etterspurte grunnleggende metodekunnskap fremfor mer spisset kompetanse. Å kommunisere til studentene at arbeidslivet etterspør basiskunnskaper kunne være en utfordring.

Alle studieprogramlederne visste når deres program skulle bli gjenstand for syklisk programevaluering. Fakultetene hadde i ulik grad på plass rutiner og rammeverk for slike evalueringer. Men, der det ikke var på plass, deltok programlederne i arbeidet med å utvikle modeller

og mandat for evalueringene. Både ledelsen og flere av programlederne påpekte viktigheten av å få vurdert relevansen gjennom internasjonal benchmarking, tilbakemeldinger fra tidligere studenter og fra arbeidsgivere. Det ble fremholdt at det er mindre kultur for peer-review innen utdanning enn det er innen forskning, og det er en utfordring å stimulere fagmiljøer, særlig innen humaniora og samfunnsvitenskap, til å ta i bruk denne metoden. Peer-review er ikke et obligatorisk element i de sykliske programevalueringene, men for å kunne vite at en tilbyr studier med høy internasjonal standard, er det ønskelig med innslag av internasjonal fagfelleevaluering.

Tilgangen til ressurser for å gjennomføre større studieprogramevalueringer varierer betydelig. Noen sivilingeniørprogrammer blir sponset av næringslivet, mens det for programmer innen humaniora og samfunnsvitenskap kan være vanskelig å få allokert ressurser til evalueringer. Det samme gjelder administrativ støtte rundt programlederrollen og andre ressurser som trengs for å utføre arbeidet. Noen få programmer hadde programleder i full stilling, mens andre bare var tildelt noen få dagsverk til å utføre rollen. For noen medførte rollen lønnsplåst. Med noen få unntak, har det ikke vært vanskelig å rekruttere til studieprogramlederrollen, men det er en sammenheng mellom ressursituasjonen og villighet til å påta seg denne rollen. Der det ikke knyttes ressurser til rollen, kan det synes som en er avhengig av ildsjeler med et sterkt engasjement for programmet.

Både dekaner og studieprogramledere var opptatt av at selv om rollen som programleder er styrket, er det behov for videre diskusjoner og utvikling av rollen. Dekaner trakk spesielt frem at det var positivt at ph.d-programmene også skulle ha en studieprogramleder med det samme ansvaret som de andre programlederne.

Etter komiteens vurdering er NTNU i ferd med å utvikle gode ordninger for vurdering av programkvaliteten. Studieprogramlederrollen er klarere, og det er rutiner for hvem de skal rapportere til og hvordan rapportene skal følges opp. Komiteen konstaterer imidlertid at det er betydelige forskjeller i hvor mye ressurser de ulike studieprogramlederne disponerer.

2.2.4 Kvalitetsmelding og rapportering

Komiteens anbefalinger og NTNUs oppfølging

Komiteens anbefaling i rapporten fra 2013 var som følger:

«Kvalitetsmeldingen til styret bør fokusere sterkere på hva som er gjort med forhold som ble ansett som utfordringer året før. Meldingen bør også fokusere mer på analyse og vurdering av programkvalitet, undervisningskvalitet og læringskvalitet. Også fakultetenes kvalitetsmeldinger har her et forbedringspotensial.

Rapportene fra fakultetene til rektor, og fra rektor til styret, reflekterer i liten grad analyse og vurdering av undervisnings- og læringskvalitet, men i større grad hvilke utfordringer fakultetene har med å innhente opplysninger om denne kvaliteten. Det er en klar anbefaling fra komiteen at styret får mer kunnskap om undervisnings- og læringskvalitet for å kunne bruke kvalitetsarbeidet ved NTNU i sitt strategiske arbeid.»

Av Redegjørelse for videreutvikling av «NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen» fremgår det at kvalitetsmeldingen følger tydeligere opp tidligere tiltak og prioriterer videre tiltak. Bestillingen fra rektor til fakultetene er omstrukturert slik at analyser leveres i en enhetlig form for rektors oppfølgingsprosess. Fakultetene benytter nå i større grad den samme strukturen for innhenting av tilbakemeldinger fra instituttene. Rektor vil fra 2013 utarbeide datagrunnlag til bruk i analysene.

I meldingen for 2012 gjøres det rede for status for tiltak innen samordning av opptaksprosesser, søknadsportal, eksamensplanlegging og klagesaker, samt utfordringen med undervisningsrom. Oppsummeringen av fakultetenes kvalitetsmeldinger er delt inn i ramme-, prosess- og resultat-kvalitet, og beskrivelsen skal få frem hvordan rammene og prosessene bidrar til programmenes læringsmål, og under resultat-kvalitet om studentene har nådd disse målene.

Det er bygget opp en rapporteringsstruktur som støtter opp om dette. Emneansvarliges rapporter til instituttleder, og rapport fra referansegruppen skal legges ved emnerapporten. Instituttleder bruker emnerapportene som grunnlag for sin rapport til dekan. Dekan bruker rapportene fra instituttleder sammen med rapportene fra studieprogramlederne som grunnlag for sine fakultetsrapporter til rektor.

Komiteens vurderinger etter institusjonsbesøket

Malene for emne- og studieprogramrapportene legger vekt på å få frem evalueringer av studentenes læringsutbytte, og på forslag til tiltak. De eksemplene komiteen har sett av rapporter viser at dette er i ferd med å tas i bruk, og samtaler med emne- og programansvarlige tyder på at de ser positivt på å rapportere etter den gitte malen.

Det ble opplyst at det arbeides med å samkjøre årshjulet for kvalitetsrapporteringen med plan- og budsjettprosessen. Prosessene vil ha økt fokus på å vurdere studieprogramporteføljen. En nyopprettet analysegruppe i rektors stab skal blant annet arbeide videre med å utvikle datagrunnlaget for fakultetenes meldinger og med å finne gode indikatorer for kvalitet i studieprogrammene.

Etter komiteens vurdering har NTNU nå fått et godt system for dokumenthåndtering og rapportering, med et sterkere fokus på programkvalitet og oppnåelse av læringsmål. NTNU har ikke rukket å gjennomføre et helt årshjul med rapportering etter det reviderte systemet. Men, etter komiteens vurdering er det som nå foreligger av rapporter fra emne- og programansvarlige, og rutiner som sikrer

at disse inngår i rapporteringen fra instituttleder og dekan, et godt grunnlag for at rektor i årsmeldingen kan analysere og kommentere kvaliteten i utdanningstilbudene.

2.2.5 Tydeliggjøre systemet for studentene

Komiteens anbefalinger og NTNUs oppfølging

Komiteens anbefaling i rapporten fra 2013 var som følger:

«Kvalitetssikringssystemet, og de mulighetene studentene skal ha til å gi avviksmeldinger og komme med forbedringsforslag, bør synliggjøres tydeligere på www.ntnu.no.»

Det fremgår av *Redegjørelse for videreutvikling av «NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen»* at systemet er synliggjort på NTNUs nettsider og intranett, og at de enkeltes roller, ansvar, oppgaver og verktøy er synliggjort gjennom egne rollesider. Komiteen har sett på det som er presentert og finner at både enkeltstudenters ansvar, referansegruppe og oppfølging av tilbakemeldinger er tydelig beskrevet.

Komiteens vurderinger etter institusjonsbesøket

Studentene fremholdt e-rom som et viktig element i å synliggjøre systemet for studentene. De hadde gått i bresjen for at arkivet skulle være så åpent som det nå er, og mener det er svært nyttig for studentene å kunne gå i arkivet og se hva referansegruppene ved et emne har arbeidet med tidligere.

Under intervjuene ble det fremholdt at emneansvarlige har et særlig ansvar for å motivere studentene til å delta i referansegruppene. Også de tillitsvalgte har ansvar for å informere studentene, og de brukte gjerne forelesninger eller arrangerte egne informasjonsmøter ved fakultetene. Studentene uten verv mente at de hadde tilstrekkelig med kanaler for tilbakemelding, men at det fortsatt er et forbedringspotensial i å informere om disse.

Ordningen med avvikssystem er relativt ny, og er følgelig ikke så godt kjent ennå. Studentene hadde ønsket et slikt system, men trodde at studentene nå hadde så gode kanaler for tilbakemeldinger at det ikke ville bli brukt i stor utstrekning. Det ble opplyst at tilbakemeldingene i avvikssystemet ikke er anonyme og at det legges opp til at de som melder inn noe, skal få svar. Noen tilbakemeldinger er kommet inn gjennom ordningen, og det er satt av ressurser i studieadministrasjonen til å følge opp disse.

Etter komiteens vurdering er det nå tydelig for studentene hvordan systemet fungerer, og de dokumentene systemet frembringer er tilgjengelige for dem. Utfordringen er å informere studentene om systemet, og motivere dem til å lese den informasjonen som er tilgjengelig.

3 Samlet vurdering i lys av evalueringskriteriene

3.1 Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur

Komiteen mener å kunne observere at visjonen «Kunnskap for en bedre verden», fokus på utdanningsledelse og universitetspedagogikk, ambisjoner om å oppnå status som Senter for fremragende utdanning og arbeidet med å videreutvikle systemet for kvalitetssikring har bidratt til at det er i ferd med å utvikles en felles kvalitetskultur ved NTNU.

NTNU hadde også ved forrige besøk gode ordninger for studentmedvirkning, og studentene har i 2013 aktivt medvirket til å utvikle kvalitetssystemet og kvalitetskulturen ved NTNU. Dette betyr at det har vært trykk både fra studenter og fra NTNUs øverste ledelse på å utvikle systemet.

Det reviderte systemet for kvalitetssikring av utdanningen har begrenset den valgfriheten som systemet tidligere åpnet for, og det er mindre behov for fakultetene å utvikle sine egne rutiner. Referansegrupper - og den vekt på dialog mellom studenter og lærere som ligger i den ordningen - bidrar fortsatt til å bygge opp en felles kvalitetskultur. Ordningen er utvidet til også å gjelde for ph.d.-programmene.

Den kulturen komiteen kunne finne ved forrige besøk – nemlig kultur for at utdanningen er bra nok og trenger ikke noe system - er på vei ut, og erstattes av en ambisjon om eksellens og erkjennelse av at dette blant annet krever systematisk innhenting av vurderinger av kvaliteten i programmene og emnene.

3.2 Mål, plan og ledelsesforankring

Kvalitetssikring er siden forrige besøk blitt et tydelig linjeansvar. Alle grupper mener at deres rolle og ansvar er blitt tydeligere, de ser sin plass i det totale systemet for kvalitetssikring, og vet hvem som leser og følger opp de rapporter de avgir. Systembeskrivelsen inneholder klare krav, og er godt egnet som et overordnet rammeverk for kvalitetsarbeidet ved instituttene og fakultetene. Forankringen av ansvar og sammenheng mellom de ulike ansvarsområder er så klar at alle bør vite hvilket ansvar de har, noe som også synes å være tilfelle.

Det arbeides med fakultetsvise presiseringer av systemet. Slik komiteen ser det, kan det være behov for rutinebeskrivelser som gjør det klart når det skal være skriftlige evalueringer av emner i tillegg til evalueringer gjennom referansegrupper. Det er også viktig å nedfelle rutiner for hvordan de femårige syklusene med grundig programevaluering skal gjennomføres, blant annet for hvordan det skal innhentes eksterne tilbakemeldinger, og hvordan fakultetet skal sikre at programmet er av høy internasjonal standard.

NTNU har gjennom en kombinasjon av tydelige roller og lett tilgjengelig underlag i dokumenthåndteringsverktøyet e-rom lykkes i å skape transparens i kvalitetssystemet. E-rom er også et eksempel på at beste praksis fra et fakultet har spredd seg til resten av organisasjonen.

3.3 Innhenting av dokumentert informasjon om kvaliteten i utdanningen

Utviklingen av et dokumentarkiv har gitt hele organisasjonen bevissthet om hva som inngår som dokumenter i et kvalitetssikringssystem. Kravet om at alle emnerapporter og studentevalueringer skal legges ut slik at dokumentene er lett tilgjengelige, vil bidra til å sikre at det faktisk innhentes informasjon om kvaliteten i utdanningen. Instituttleders ansvar for å påse dette er også tydeliggjort. Det er samtidig viktig at det nå skilles mellom referansegruppene og faglærers vurderinger, slik at rapporten fra referansegruppene kan være én av flere kilder for lærernes emnerapport.

For programmene innhentes det systematiske tilbakemeldinger fra ulike kilder hvert femte år. De fleste programmer har vært gjennom en slik evaluering, men fakultetene arbeider fortsatt med å finne metodikk for utvelgelse og gjennomføring av programevalueringer. Det er et krav at disse evalueringene skal omfatte tilbakemelding fra arbeidslivet, og ledelsen signaliserer at det er ønskelig at alle fakultetene gjennomfører internasjonal peer-review-evalueringer.

3.4 Analyse, vurdering og rapportering

Emnerapportene og rapportene fra referansegruppene skal ha fokus på læringsutbytte. Det er en endring i forhold til tidligere, da det i dokumentet *Referansegruppehefte* sto at referansegruppene primært skulle ha fokus på områder der emneansvarlige selv kunne gjøre endringer. Komiteen ser at rapportene fortsatt inneholder betraktninger om tavleundervisning og power-point, altså forhold som emneansvarlig kan gjøre noe med. Men, det er også eksempler på at rapportene inneholder momenter som krever oppfølging utover den enkelte emneansvarlige, og instituttlederne har nå et tydelig ansvar for slik oppfølging.

Studieprogramrapportene som utarbeides årlig er «to the point», og er rettet mot konkrete tiltak for forbedringer, og inngår som en del av kunnskapsgrunnlaget for den årlige kvalitetsrapporten.

NTNU har hatt stor fokus på at instituttledere følger opp tilbakemeldinger, og instituttlederne mente at dette hadde styrket deres mulighet til å utøve lederskap. Det ble forventet at instituttleder aktivt forholder seg til emnerapporter. Det er også tydelig hvordan de årlige studieprogramrapportene følges opp i linjen.

Etter komiteens vurdering har NTNU nå fått et helhetlig og sammenhengende system for rapportering fra emnenivå og oppover. Årsrapporten for 2012 har større fokus på læringsutbytte og resultat i de enkelte programmene enn tidligere. Foreløpig er det ikke fremlagt en årsrapport som fullt ut er basert på de nye rutineene. Men, de tiltak som er gjort og det økte fokuset på programkvalitet, tilsier at det vil være grunnlag for interessante analyser i rapporten som kommer for 2013.

3.5 Bruk av kunnskapen til kvalitetsforbedring

En viktig endring siden forrige evaluering er at det ikke lenger er opp til den enkelte lærer å følge opp det som fremkommer i studentevalueringer. Instituttledere har rett og plikt til å følge opp. Det blir tatt tak i det som fremkommer i studentevalueringer og gjennom andre kanaler, slik at det som ikke er bra, kan bli rettet opp.

Fokus på programkvalitet og klare rapporterings- og oppfølgingsansvar for studieprogramrapporter gjør at det også skjer årlig oppfølging på programnivå.

Årsrapporten til styret er også blitt tydeligere på å få frem tiltak, og det blir gjort rede for hvordan tidligere tiltaksplaner er fulgt opp. Sterkere kobling til plan- og budsjettprosessen vil innebære at kunnskapen brukes til kontinuerlig å vurdere studieprogramporteføljen.

På alle nivåer brukes kunnskapen systemet frembringer til å forbedre forhold som ikke er bra nok. Et viktig skritt videre er å ta tak i det som fungerer godt og bruke kunnskapen om dette til å utvikle eksellense i programmene.

4 Konklusjon

NTNUs ledelse har etter vedtaket i NOKUTs styre april 2013 hatt trykk på å videreutvikle sitt system for kvalitetssikring av utdanningen. Dette, kombinert med et stort engasjement fra studenthold, gjør at NTNU er kommet langt i å utvikle en kvalitetskultur med fokus på utdanningskvalitet. System for kvalitetssikring blir ett av flere elementer i dette. Andre elementer er utdanningsledelse, oppfølging av studieprogramporteføljen, styrking av UNIPED og ambisjoner om eksellense i studieprogrammene.

Systembeskrivelsen har tydelig angivelse av roller og ansvar, og klare rapporteringsrutiner som synes å være godt kjent blant både studenter og ansatte i undervisnings- og forskerstillinger. Studentene og ansatte får god informasjon om hva som kreves av dem. Emneevalueringer i referansegrupper og rapport fra emneansvarlige er fortsatt grunnleggende elementer i kvalitetssikringssystemet. Det er satt klare krav til evaluering av programmer, og det er klart hvordan studieprogramrapportene skal følges opp.

Komiteen mener at det er gjort et betydelig arbeid av ledelsen, ansatte og studenter for å videreutvikle kvalitetssikringssystemet, og er av den oppfatning at det trykket som har vært på å utvikle dette systemet har ført institusjonen mot et «point of no return». Selv om alle elementer i systemet ikke er fullt ut implementert, slik at komiteen har kunnet se på bruk og nytte av det, kan komiteen ikke identifisere vesentlige mangler i det som nå fremstår som NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen.

Komiteen anbefaler derfor at system for kvalitetssikring av utdanning ved NTNU godkjennes.

5 Komiteens råd om videreutvikling av kvalitetsarbeidet

- Videreføre det trykket på kvalitetssikring i utdanning som NTNU har vist siden NOKUTs forrige besøk, slik at en kvalitetskultur får feste seg i hele organisasjonen. De viktigste nøkkelordene for å utvikle systemet til et nyttig verktøy for kvalitetssikring, kan være «informere» og «motivere».

- Fortsette å utvikle rollen som programansvarlig, og sørge for at disse får likere rammebetingelser i form av tid og administrativ støtte, samt ressurser til å gjennomføre programevalueringer.
- NTNU bør i større grad få frem kunnskap om de gode resultatene og bruke den til læring på tvers i organisasjonen.
- Videreutvikle retningslinjer for håndtering av sensitive opplysninger i åpne evalueringsrapporter.
- Fakultetene bør utvikle rutiner for:
 - 1) når det skal være skriftlige evalueringer i tillegg til evalueringer gjennom referansegrupper
 - 2) hvordan de femårige syklusene med grundig programevaluering skal gjennomføres, og spesielt vektlegge hvordan arbeidslivsrelevans skal inngå.

6 Vedlegg

6.1 Dokumentasjon fra Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

- Redegjørelse for videreutvikling av «NTNUs system for kvalitetssikring av utdanning»
- NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen, 2. oktober 2013
- Vedlegg til NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen
- NTNUs kvalitetsmeldinger for 2012 vedlagt fakultetenes og utvalgenes kvalitetsmeldinger for 2012

6.2 Program for den sakkyndige komiteens hovedbesøk ved institusjonen

	Torsdag 23. januar
Tid	Møte med
08:00 – 09:00	Internt møte
09:00 – 11:00	Ledelsen: Rektor, prorektor for utdanning, prorektor for forskning, studiedirektør og to seniorrådgivere.
11:15 – 12:15	Studenttillitsvalgte – nyvalgte og de som hadde verv i 2013
12:15 – 13:30	Lunsj og møte
13:30 – 14:15	Studenter uten tillitsverv fra ulike emner og programmer.
14:30 – 15:30	Referansegruppemedlemmer fra emnene: Maskinkonstruksjon og mekatronikk, Fysikk, Mikrobiologi, Strømming og varmetransport, Europeisk integrasjonsteori, Pedagogisk psykologi og utviklingspsykologi, Norge og EU etter 1994.
16:00 – 17:00	Emneansvarlige fra emnene Maskinkonstruksjon og mekatronikk, Fysikk, Mikrobiologi, Strømming og varmetransport, Europeisk integrasjonsteori, Pedagogisk psykologi og utviklingspsykologi, Norge og EU etter 1994, og Utdanningsledelse
1730 -	Oppklarende spørsmål til ledelsen
	Fredag 24. januar
08:00 – 09:00	Internt møte
0900 – 10:00	Studieprogramledere for Produktutvikling og produksjon, Industriell kjemi og bioteknologi, Europastudiet og Pedagogikk
10:30 – 11:30	Instituttledere fra Pedagogisk institutt, Institutt for produktutvikling og materialer, Institutt for energi og prosesseteknikk, Institutt for språk og litteratur, Institutt for bioteknologi, Institutt for kjemisk produkteknologi
11:30 -13:00	Lunsj og møte
13:30 -14:30	Alle dekaner
16:00	Tilbakemelding til ledelsen

6.3 Sakkyndig komité's mandat

MANDAT FOR SAKKYNDIGE KOMITEER VED EVALUERING AV INSTITUSJONENES KVALITETSSIKRINGSSYSTEM

Fastsatt av NOKUTs styre 5. mai 2003, revidert 17.12. 2008, tilpasset *Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning* av 1. februar 2010.

Den sakkyndige komiteen skal evaluere institusjonens system for kvalitetssikring av utdanningen, og vurdere om dette er tilfredsstillende i forhold til gjeldende forskrift og NOKUTs evalueringskriterier.

Komiteen skal gi en entydig og begrunnet konklusjon om hvorvidt institusjonens system for kvalitetssikring er tilfredsstillende.

Evalueringen skal gjennomføres med en konstruktiv holdning til institusjonen, og komiteen skal også gi råd om det videre kvalitetsarbeid ved institusjonen.

Hvis evalueringen avdekker klare indikasjoner på alvorlig kvalitetssvikt i enkeltstudier, skal dette bemerkes i komiteens rapport. Komiteens vurdering skal baseres på følgende materiale:

- Institusjonens beskrivelse av kvalitetssikringssystemet.
- Dokumentasjon av utført kvalitetssikring / kvalitetsarbeid som institusjonen legger fram. Komiteen kan be om å få seg forelagt et hvilket som helst materiale som den anser at kan ha betydning for vurderingen.
- Komiteens erfaringer og funn ved institusjonsbesøk. Komiteen avgjør hvem den vil treffe og hvilke enheter den vil besøke.

Komiteen skal nedfelle sine vurderinger, konklusjoner og anbefalinger i en skriftlig rapport.

Komiteen skal kvalitetssikre rapportens faktiske opplysninger før den avgis.

Komiteen arbeider på oppdrag fra og avgir sin rapport til NOKUT. Oppdraget er avsluttet når NOKUT har fattet vedtak i saken. Inntil oppdraget er avsluttet, skal de sakkyndige ikke ta del i den offentlige debatt om saken.

6.4 NOKUTs evalueringskriterier

Evalueringskriteriene finnes i kapittel 6 i forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften), fastsatt av NOKUT 28. februar 2013.

§ 6.1 NOKUTs evalueringskriterier

Ved evaluering av institusjonenes interne kvalitetsarbeid gjøres det en helhetlig vurdering av kvalitetssikringssystemet og institusjonenes aktive bruk av det. Det skal legges vekt på:

- a) Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur: om institusjonen stimulerer til engasjement for kvalitetsarbeid blant ansatte og studenter og deres demokratiske organer,
- b) Mål, plan og ledelsesforankring: om mål, ansvar, prosesser og aktører som inngår i kvalitetssystemet er klart beskrevet (systemets strukturelle oppbygning), og hvordan systemet for kvalitetssikring utvikles i tråd med institusjonenes behov,
- c) Innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i studiene: om sikring og vurdering av kvaliteten i hvert enkelt studium bygger på dokumentert informasjon som systematisk innhentes fra flere kilder, og om det er særskilte prosesser for å kvalitetssikre oppretting av nye studier,
- d) Analyse, vurdering og rapportering: om den informasjonen som systemet genererer analyseres, vurderes og framstilles for ansvarlige fora og ledernivå,
- e) Bruk av kunnskap til kvalitetsforbedring: om tiltak for forbedringer iverksettes på grunnlag av de kvalitetsanalyser som gjøres.

Merknad til kapittel 6

Institusjonene skal kontinuerlig og systematisk arbeide for å sikre og forbedre kvaliteten i utdanningen. Det interne systemet for kvalitetssikring av utdanningen skal frambringe kunnskap institusjonen trenger i sikringen og utviklingen av utdanningene som tilbys. Kvalitetssikringen skal omfatte alle studietilbud som en institusjon gir, alle deler av studiet og alle formidlingsformer. Gjennom faste rutiner og prosesser i en årlig syklus frembringes, vurderes og anvendes informasjon om det enkelte studium, og om institusjonens utdanningsvirksomhet generelt.

Institusjonens system for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten er institusjonens eiendom. Det er derfor institusjonen selv som ut fra egen størrelse, faglig profil og andre lokale behov bestemmer hvordan det skal utformes. Det samme gjelder for den dokumentasjonen som systemet frembringer.

6.5 Uttalelse fra institusjonen

Rektor

1 av 1

Vår dato	Vår referanse
03.03.2014	2011/9370
Deres dato	Deres referanse
25.02.2014	11/293-26

NOKUT
Drammensveien 288
Postboks 578
1327 Lysaker

Uttalelse til rapport fra sakkyndig komité om ny evaluering av NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen

Vi viser til rapport fra sakkyndig komité om evaluering av NTNUs system for kvalitetssikring av utdanning.

NTNU finner det gledelig at komiteen mener at vi har kommet langt i å utvikle en kvalitetskultur med fokus på utdanningskvalitet, og at de anerkjenner resultatet av det arbeidet vi har lagt ned i å utvikle kvalitetssikringssystemet. Komiteens råd vil bli tatt inn i vårt kontinuerlige arbeid med oppfølging og videreutvikling av vårt kvalitetssikringssystem.

NTNU vil takke komiteen for et lærerikt besøk og en konstruktiv rapport.

Med vennlig hilsen,

Gunnar Bovim

Berit Kjeldstad
Prorektor for utdanning

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 Trondheim	E-post: postmottak@adm.ntnu.no	Hovedbygget Høgskoleringen 1 Gløshaugen	+ 47 73 59 80 72 Telefaks + 47 73 59 80 90	Marit Skimmeli
	http://www.ntnu.no/administrasjon			

All korrespondanse som inngår i saksbehandling skal adresseres til saksbehandleren ved NTNU og ikke direkte til enkeltpersoner. Ved henvendelse vennligst oppgi referanse.

6.6 Rapport fra sakkyndig komité datert 5. februar 2013

**Evaluering av system for
kvalitetssikring av utdanningen ved
NTNU
rapport fra sakkyndig komité
05.02.13**

Innhold

1	Evaluering av universiteters og høyskolers system for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten.....	1
1.1	Bakgrunn	1
1.2	Evaluering av system for kvalitetssikring av utdanningen ved NTNU.....	1
2	Kvalitetssikringssystemet og kvalitetsarbeidet ved NTNU	3
2.1	Kort om NTNU.....	3
2.2	Hovedtrekk ved NTNUs kvalitetssikringssystem.....	3
2.3	Status og utfordringer i kvalitetsarbeidet.....	4
2.4	Kvalitetsmeldinger for utdanningsvirksomheten.....	5
2.5	Komiteens tilnærming til evalueringen	6
3	Kvalitetssikringssystemet i funksjon ved NTNU	8
3.1	Dokumentasjon av kvalitetssikring av emner og program	8
3.2	Kvalitetssikring av emner.....	10
3.2.1	Rutiner for kvalitetssikring av emner.....	10
3.2.2	Komiteens inntrykk fra fremlagt dokumentasjon.....	11
3.2.3	Komiteens inntrykk fra intervjuer	11
3.2.4	Komiteens vurdering av kvalitetssikring på emnenivå	14
3.3	Fakultetets ansvar for kvalitetssikring av program.....	15
3.3.1	Beskrivelse av rutiner.....	15
3.3.2	Komiteens inntrykk fra dokumentasjonen	16
3.3.3	Komiteens inntrykk fra intervjuene.....	17
3.3.4	Komiteens vurderinger av kvalitetssikringen på programnivå	19
3.4	Tverrgående og overordnet ansvar for kvalitetssikring.....	20
3.4.1	Organer med overordnet ansvar	20
3.4.2	Komiteens inntrykk fra intervjuene.....	20
3.4.3	Komiteens vurderinger	22
4	Samlet vurdering i lys av evalueringskriteriene.....	23
4.1	Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur	23
4.2	Mål, plan og ledelsesforankring	24
4.3	Innhenting av dokumentert informasjon om kvaliteten i utdanningen.....	25
4.4	Analyse, vurdering og rapportering.....	27

4.5	Bruk av kunnskap til kvalitetsforbedring	28
5	Konklusjon.....	29
6	Komiteens råd om videreutvikling av kvalitetsarbeidet	31
7	Vedlegg.....	33
7.1.1	Dokumentasjon mottatt forut for innledende besøk.....	33
7.1.2	Dokumentasjon mottatt forut for hovedbesøket.....	33
7.1.3	Etterspurt dokumentasjon mottatt under hovedbesøket	34
7.2	Program for den sakkyndige komiteens hovedbesøk ved institusjonen	35
7.3	Sakkyndig komité's mandat.....	36
7.4	NOKUTs evalueringskriterier	37
7.5	Uttalelse fra institusjonen	38

1 Evaluering av universiteters og høyskolars system for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten

1.1 Bakgrunn

I forskrift til *lov om universiteter og høyskoler* heter det at «Universiteter og høyskoler skal ha et system for sitt kvalitetssikringsarbeid som sikrer kontinuerlige forbedringer, gir tilfredsstillende dokumentasjon av arbeidet og avdekker sviktende kvalitet» (§ 2–1, (1)).

Kvalitetssikringssystemet er utdanningsinstitusjonenes redskap for å skaffe seg nødvendig kunnskap for å kunne vurdere kvaliteten i egne utdanningstilbud. Innenfor rammene av lov og forskrift er det institusjonene selv, som ut fra egen størrelse, faglige profil og andre forhold ved institusjonen, bestemmer hvordan systemet skal utformes.

I henhold til lov om universiteter og høyskoler er det NOKUTs oppgave å evaluere institusjonenes systemer for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten etter kriterier som organet fastsetter. NOKUT har gjennomført slike evalueringer siden 2003, og innledet våren 2009 sin andre runde med slike evalueringer. Evalueringskriteriene er i andre runde i større grad rettet inn mot å vurdere institusjonenes bruk og nytte av kvalitetssikringssystemene.

NOKUT bruker sakkyndige komiteer i sine evalueringer. Komiteene skal vurdere hvorvidt institusjonene tilfredsstillende oppfyller kravene til kvalitetssikring av egne studietilbud. En evaluering av et kvalitetssikringssystem er således ikke en faglig vurdering av innhold og kvalitet i de enkelte studier, men en evaluering av institusjonens systematiske arbeid for å sikre og forbedre slik kvalitet. Den sakkyndige komiteen baserer sine vurderinger på dokumentstudier og på samtaler med relevante aktører ved institusjonen. Det gjennomføres to institusjonsbesøk. Under det innledende besøket diskuterer institusjonsledelsen og evalueringskomiteen status i kvalitetsarbeidet og innretningen på evalueringen. Komiteens hovedbesøk ved institusjonen vil inneholde samtaler med ulike grupper og aktører. Komiteen kan her velge å gå mer detaljert inn i utvalgte deler av institusjonens kvalitetssikringssystem og kvalitetssikringsarbeid.

1.2 Evaluering av system for kvalitetssikring av utdanningen ved NTNU

Den sakkyndige komiteen som har evaluert systemet for kvalitetssikring av utdanningen ved NTNU, har bestått av professor Helge Salvesen, Universitetet i Tromsø (leder); professor Maria Knutson Wedel, Chalmers University of Technology; professor Torvald Øgaard, Universitetet i Stavanger; prosjektleder Solveig Cornér, Helsinki universitet, student Ina Tandberg, Universitetet i Tromsø og student Magnus Malnes, Universitetet i Oslo. Tandberg var med på det innledende besøket, Malnes på hovedbesøket, og begge har deltatt i utarbeidningen av rapporten. Prosjektleder fra NOKUT har vært seniorrådgiver Anne Karine Sørskår.

Hovedbesøket fant sted 31. oktober – 2. november, og det innledende møtet med universitetets ledelse og studenttillitsvalgte fant sted 6. september 2012. Ved hovedbesøket hadde komiteen samtaler med et

utvalg av ansatte og studenter. Oversikt over tilsendt dokumentasjon og program for hovedbesøket er lagt ved.

Før rapporten ble avlevert, fikk institusjonen et utkast til rapport for å vurdere eventuelle feil eller misforståelser. Det ble ikke påpekt noen faktiske feil, men forhold som institusjonen mente komiteen kunne ha misforstått ble kommentert. Komiteen har derfor erstattet noen formuleringer som gjenspeiler komiteens tolkning eller inntrykk av ulike forhold med konkret gjengivelse av hva som står i dokumentasjonen. I noen tilfeller er komiteens argumentasjon blitt utdypet.

Kapittel 2 inneholder en kort presentasjon av NTNU og kvalitetssikringssystemet. I kapittel 3 blir de forhold i kvalitetssikringssystemet som komiteen har valgt å se nærmere på under hovedbesøket, presentert. Kapittel 4 er en vurdering av systemet i forhold til lov, forskrift og NOKUTs kriteriesett. Konklusjonen er å finne i kapittel 5, mens kapittel 6 gir en samlet fremstilling av de tilrådingene komiteen har for videre utvikling av systemet.

2 Kvalitetssikringssystemet og kvalitetsarbeidet ved NTNU

2.1 Kort om NTNU

Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet (NTNU) ble opprettet i 1996 etter en sammenslåing av Norges Tekniske Høgskole (NTH), Den Allmennvitenskapelige Høgskolen (AVH), Vitenskapsmuseet (VM), Det medisinske fakultet (DMF), Kunstakademiet i Trondheim og Musikkonservatoriet. Som det ligger i navnet, skal institusjonen ha et nasjonalt hovedansvar for teknologiutdanning, og om lag halvparten av studentene studerer innenfor disse fagområdene.

NTNU har rundt 22000 studenter og ansatte i rundt 5100 årsverk, hvorav 3100 i undervisnings- og forskerstillinger. Rundt 10 prosent av studentene, en tredel av doktorgradskandidatene og 25 prosent av de ansatte i undervisnings- og forskerstillinger er utenlandske.

NTNU har syv fakulteter: Arkitektur og billedkunst (AB); Det humanistiske fakultet (HF); Informasjonsteknologi, matematikk og elektronikk (IME); Ingeniørvitenskap og teknologi (IVT); Det medisinske fakultet (DMF); Naturvitenskap og teknologi (NT); og Samfunnsvitenskap og teknologiledelse (SVT).

Fakultetene ledes av en tilsatt dekan, som er delegert myndighet til å forvalte studieplanene. Dekanen kan velge å delegere kvalitetssikringen av studieprogrammene til instituttleder eller til en studieprogramleder. Instituttlederen kan også delegere videre til en studieprogramleder.

Rektor har myndighet til å vedta studieplanene for sivilingeniørutdanningen og for de fem-årige lektorprogrammene. Myndigheten er delegert videre til henholdsvis Forvaltningsutvalget for sivilingeniørutdanningen (FUS) og Forvaltningsutvalget for lektorutdanningene (FUL), som er etablert for å ivareta tverrfaglig koordinering av disse programmene.

2.2 Hovedtrekk ved NTNUs kvalitetssikringssystem

Kvalitetssikringssystemet er beskrevet i *NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen*, som ble vedtatt av styret 13. juni 2012. I dokumentet er det satt felles krav for kvalitetssikring av studieprogrammer og emner. For ph.d.-utdanning, studieadministrative prosesser og etablering av nye studieprogrammer vises det til mål, krav eller standarder i andre dokumenter. Kravene til kvalitetssikring av emner gjelder også ph.d.-utdanning.

Fakultetene skal ha egne sider med eventuelle utfyllende beskrivelser av eget kvalitetsarbeid, og rolle og ansvarfordeling tilpasset faglig egenart og organisatoriske forutsetninger. Støttesidene for kvalitetsarbeid (KVASS) skal gi informasjon og råd om hvordan avdelingene kan gjennomføre kvalitetsarbeidet. Dersom fakultetene ikke har egne systembeskrivelser, gjelder *NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen* og utfyllende beskrivelser i KVASS.

NTNUs strategiske plan *Kunnskap for en bedre verden – NTNU – internasjonalt fremragende* fremhever at institusjonens mål er å være internasjonalt fremragende. Om kvalitetssikring heter det at «kvalitetskulturen i fagmiljøene må utvikles videre og utdanningskvaliteten følges opp kontinuerlig».

System for kvalitetssikring skal bidra til å nå de målene om kvalitet i utdanningen som er satt i strategiplanen. Målet er at kvalitetsarbeidet skal ta utgangspunkt i læringsmålene for emner og

studieprogrammer, og i systembeskrivelsen er det listet opp syv temaer som bør adresseres i kvalitetsarbeidet. Temaene er læringsmål, fagambisjon, emneportefølje, undervisningsformer, sensur og karaktersetning, studentmedvirkning og infrastruktur.

Kvalitetsarbeidet skal integreres i den ordinære styrings- og linjestrukturen. Dekanen kan delegerer ansvar til instituttleder eller studieprogramleder.

Rektor skal utarbeide en årlig kvalitetsmelding som skal gi et helhetsbilde av utdanningskvaliteten ved NTNU og arbeidet som gjøres for å utvikle denne. Rapportene fra fakultetene er det viktigste informasjonsgrunnlaget for meldingen. Fakultetene rapporterer på målepunktene inntakskvalitet, læringskvalitet (frem til 2010 undervisningskvalitet), programkvalitet, rammekvalitet, resultat-kvalitet, samfunnsrelevans og styringskvalitet.

2.3 Status og utfordringer i kvalitetsarbeidet

NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen ble evaluert av NOKUT i 2006. De sakkyndige påpekte noen områder for videre utvikling og anbefalte at institusjonen burde:

- få fortgang i implementering av systemet
- styrke årsrapporter analytisk på alle nivåer
- utvikle systemer for å sikre aktiv overføring av kunnskap fra evalueringer fra ett år til et annet
- konkretisere årlige kvalitetsmål
- sikre at styringsreglement følges ved alle institutter
- styrke kvalitetsarbeidet på de fakultetene der dette er minst utviklet
- kvalitetssikre tverrfaglighet

I ledelsens skriv *Kvalitetsarbeid på NTNU – Status og utfordringer* er følgende momenter ved utviklingen fra 2006 fremhevet:

- Kvalitetsmeldingen er mer orientert mot analyser med påfølgende oppfølging og tiltak fremfor beskrivelse av status. Fakultetene rapporterer på de samme syv målepunkter.
- Ledelsesforankringen og ansvarlig linje er blitt tydeligere. Det samme er roller og ansvar for tverrfaglige og tverrfakultære hensyn. Rektor gjennomfører årlige styringsdialoger med oppfølging av alle virksomhetsområder med fakultetene, og prorektorene for utdanning og forskning har dialogmøter om henholdsvis kvalitetsoppfølging på utdanningsområdet og ph.d.-utdanningen spesielt.
- Kvalifikasjonsrammeverket er implementert, og læringsmålene blir viktige kriterier som kvaliteten i studiene skal måles imot.
- For ph.d.-utdanningen er det utarbeidet en håndbok for kvalitet i utdanningen.

Beskrivelsen av status for kvalitetsarbeidet ved NTNU er at kvalitetssystemet og støttesidene (KVASS) nylig er revidert med bred involvering. Overordnet mål for revideringen har vært å utvikle en kvalitetskultur som har fokus på oppfølging – å lukke sløyfene – og på studentenes læring. Å utvikle felles kvalitetskrav på NTNU-nivå, som også gir tilstrekkelig fleksibilitet for faglig forankring og tilpasning til ulikheter, har vært en utfordring. Det reviderte kvalitetssystemet skal bygge på prinsippene som ble vedtatt i 2003. Hovedfokus har vært programnivå og kvalitetssikring av studieprogrammene. I det videre implementeringsarbeidet skal fakultetene beskrive og synliggjøre

sine kvalitetsprosesser. Støttesidene for kvalitetsarbeidet er utviklet, blant annet for å støtte opp under fokuset på læringsmål.

Tre områder trekkes frem som viktige for videre utvikling: gjøre kvalitetsprosesser og rapportering mer integrert i NTNUs strategiarbeid og plan- og budsjettprosesser; felles forståelse for mål og indikatorer for utdanningskvalitet for programmene som tilbys – blant annet å bli tydeligere på hva som ligger i begrepet forskningsbasert utdanning; å sikre kvalitet i ph.d.- utdanningen.

2.4 Kvalitetsmeldinger for utdanningsvirksomheten

I forkant av det innledende besøket fikk komiteen tilsendt kvalitetsmeldinger for utdanningsvirksomheten for 2009, 2010 og 2011. Komiteen har merket seg at meldingene inneholder lite analyse og vurdering av selve programkvaliteten, og av undervisningskvalitet/læringskvalitet, men inneholder relativt inngående analyser av studentenes inntakskvalitet og tiltak for å bedre denne. Både under nevnte målepunkt og under styringskvalitet, fremholdes noen utfordringer ved systemet. Heller ikke de syv fakultetenes meldinger for 2011 gir noen analyse av kvaliteten i undervisning og læring eller av programkvaliteten. Følgende momenter trekkes frem:

Fakultet for arkitektur og billedkunst fremholder at alle emner evalueres hvert år/semester gjennom bruk av referansegrupper, og at det er en stor utfordring å få til gode tilbakemeldinger fra emneevalueringene til programrådene. Forum for grunnutdanningene er etablert for å samordne grunnutdanningene ved arkitektutdanningene. Studieprogrammet *Fysisk planlegging* er evaluert i 2011.

Det medisinske fakultet fremholder at det er opprettet elektroniske evalueringer der det ikke er opprettet referansegrupper. Programevalueringer er ikke gjennomført, men dette vil bli gjort i 2012.

Det humanistiske fakultet fremholder at ordningen med referansegrupper og systemene og prosedyrene knyttet til undervisningsevaluering på emnenivå, fungerer tilfredsstillende. Det er utfordringer knyttet til tverrfaglige og tverrfakultære studieprogrammer, som for eksempel *Europastudier*.

Fakultet for informasjonsteknologi, matematikk og elektroteknikk fremholder at det er en utfordring å få tilbakemeldinger fra forelesere, og at oppfølging av referansegrupperapporter og emneevalueringer gjøres på forskjellige måter. Fakultetet får ikke alltid informasjon om emner som gis av andre enheter. Flere institutter har evalueringer på emnenivå, mens andre institutter/studieprogrammer har innført en ordning med semesterundersøkelser. Målsettingen med disse er å få bedre kunnskap om emner, undervisningskvalitet, studieveiledning og annet. Undersøkelsen følges opp av undervisningsutvalget og instituttledelsen.

Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi fremholder at samtlige programmer har vært eller skal bli gjenstand for internasjonal evaluering, og at et program har deltatt i et benchmarkingsprosjekt med Chalmers.

Fakultet for naturvitenskap og teknologi fremholder at en form for sluttevaluering er gitt i godt over halvparten av de underviste emnene i 2011, at det varierer hvordan arbeidet i referansegruppene oppsummeres, og at ikke alle institutter har formaliserte metoder og rutinebeskrivelser for dette.

Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse fremholder behov for å videreutvikle rutinene for rapportering fra referansegruppene. Fire institutter evaluerer ett eller flere av sine

masterprogrammer, og målet er at alle masterprogrammene ved fakultetet skal evalueres innen utgangen av 2015.

Hovedpunktene som fremkommer i rektors melding til styret under målepunktene undervisningskvalitet og læringskvalitet, programkvalitet og styringskvalitet, fremkommer i tabell 1.

Tabell 1 Hovedpoeng utvalgte måleområder i rektors meldinger om utdanningskvalitet 2009 – 2011

Målepunkt/år	2009	2010	2011
<i>Undervisningskvalitet og læringskvalitet</i>	Forholdet mellom studieprogramledelse og linjeledelse må få en tydeligere avklaring KVASS brukes i ulik grad	Referansegruppene fungerer etter intensjonen, men det kan være vanskelig å få studenter til å delta	Manglende oppslutning fra studentene på arbeidet i referansegrupper
<i>programkvalitet</i>	Kvalifikasjonsrammeverket vil bidra til å få en tydeligere sammenheng mellom bachelor og master	Kvalifikasjonsrammeverket bidrar til bedre programkvalitet	Implementeringen av kvalifikasjonsrammeverk går etter planen
<i>Styringskvalitet</i>	KVASS oppleves som tungvint Rollefordelingen mellom programnivå og fakultet/institutt kan være uklar	KVASS oppleves som tungvint Økt bevissthet om å gjøre lederfunksjonen for programmene mer tydelig, men fortsatt uavklarte ansvarsforhold	Det arbeides med å få klarere beskrevet ansvarsroller og -oppgaver

2.5 Komiteens tilnærming til evalueringen

Dokumentet *NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen* er svært overordnet og gir komiteen liten innsikt i hvordan det systematiske arbeidet med å sikre kvalitet i utdanningen er strukturert og hvilke rutiner som gjelder. Innledningsvis gis det en lite konkret og lite forpliktende opplisting av temaer som bør adresseres i kvalitetsarbeidet. Dokumentet inneholder et kapittel om krav til kvalitetssikring av fag og emner, og til rapportering om arbeidet med denne kvalitetssikringen. KVASS gir få utfyllende beskrivelser av disse kravene. Kravene kobles ikke til de syv målepunktene rapporteringssystemet bygger på. Kravene til systemet er generelle, og det er opp til de enkelte enhetene å konkretisere disse. I dokumentet *Status og utfordringer* fremkommer det at ikke alle enheter er kommet like langt i å beskrive og tydeliggjøre sine rutiner for kvalitetsarbeid.

Organisasjonsstrukturen fremstår som kompleks, og programmene inngår på ulike måter i strukturen, avhengig av om studieprogramleder rapporterer til instituttleder eller dekan, og hvor mange institutter/fakulteter som bidrar med emner inn i et program.

Under innledende besøk kom det frem at studentene savnet tilbakemeldinger, og at manglende engasjement hos studentene kan henge sammen med at loopen med tilbakemeldinger ikke alltid

fungerer. Ledelsen så utfordringer med å lukke kvalitetssløyfen både på emnenivå og på programnivå, og fremholdt at det primære og overordnede med kvalitetssikring er oppfølging; at de årvisse sløyfene både skal lukkes og gi opphav til videre utvikling.

Komiteen ønsket å se nærmere på hvordan kravene til kvalitetssikring av emner og programmer er konkretisert ved ulike enheter, og hvordan den informasjonen systemet genererer på emne- og programnivå bringes videre i systemet. Håndboken for kvalitetssikring av ph.d.-utdanningen er ny, og det kunne derfor ikke forventes at fakultetene var kommet i mål med å implementere rutinene og vinne erfaring med disse. Det kunne derfor være lite hensiktsmessig for komiteen å vurdere bruk og nytte av denne delen av systemet. Komiteen valgte å gå grundig inn på noen studieprogrammer på bachelor- og masternivå for å se hvordan den systematiske kvalitetssikringen av emner og programmer foregår og har utviklet seg siden 2006. Både ledelsen og studentene ble bedt om å foreslå aktuelle programmer, og på bakgrunn av forslag fra disse, ble sivilingeniør-programmet *Produktutvikling og produksjon*, samt *Pedagogikk* - master og bachelor valgt ut.

Det fremgikk av evalueringsrapporten fra 2006 at NTNU hadde utfordringer knyttet til tverrfaglige programmer, og dette er ifølge kvalitetsrapporten fra Det humanistiske fakultet fortsatt en utfordring. Komiteen valgte derfor å se nærmere på *Europastudier* - bachelor og master, som er et tverrfaglig program under Det humanistiske fakultet med to vertsinstittutt for henholdsvis master og bachelor, og som også har emner fra et annet fakultet.

NTNU fikk selv plukke ut fire emner fra hvert av de tre programområdene *Produktutvikling og produksjon*, *Pedagogikk* og *Europastudier*.

3 Kvalitetssikringsystemet i funksjon ved NTNU

3.1 Dokumentasjon av kvalitetssikring av emner og program

I *NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen* settes følgende krav til kvalitetssikring av studieprogram:

- «Alle studieprogram skal ha en studieprogramleder.
- Alle studieprogram skal ha et studieprogramråd hvor studenter inngår. Ordinært skal eksterne medlemmer; fra andre fagmiljø og/eller næringsliv /samfunnsliv inngå.
- Alle studieprogram på NTNU skal gjennomgå en årlig kvalitetsoppfølging.
- På grunnlag av den årlige kvalitetsoppfølgingen, eller andre vurderinger, avklares behov for mer omfattende evaluering av studieprogrammet. Beslutning om evaluering fattes av Dekanus i samråd med den som eventuelt har fått delegert oppgaver med kvalitetssikring.
- Kvalitetsarbeidet og utviklingstiltak skal rapporteres. Studieprogramleder oppnevnt av fakultetet rapporterer til Dekanus. Studieprogramleder oppnevnt av institutt rapporterer til Instituttleder.
- I Rektors årlige kvalitetsmelding rapporterer fakultetene om hvilke studieprogram som har gjennomgått en mer omfattende evaluering og om resultat og oppfølging av disse.»

På www.ntnu.no/KVASS fremkommer det at innhold om kvalitetssikring av studieprogram utvikles i 2013.

I *NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen* er følgende krav er satt for kvalitetssikring av emner:

- «Instituttet har overordnet ansvar for emnene og kvalitetssikring av disse.
- Alle emner skal ha en emneansvarlig.
- Ved hver gjennomføring skal alle emner gjennomgå en kvalitetsoppfølging. Selvstendige studentevalueringer skal være en del av datagrunnlaget.
- Referansegrupper skal opprettes og involveres underveis. På emner med få studenter kan andre former for involvering vurderes i samråd med studentene.
- Instituttleder har ansvar for å påse at kvalitetsoppfølging av emner gjennomføres.
- Kvalitetsarbeid og utviklingstiltak skal rapporteres til Instituttleder. Innholdet gjøres tilgjengelig for studentene i emner og neste kull studenter».

På www.ntnu.no/kvass gis følgende utdypende råd og informasjon for emneansvarlige:

- «Ta ansvar for evaluering og utvikling av emner og tilhørende læringsmål.
- Sørge for medvirkning fra studentene, hovedsakelig gjennom [referansegrupper](#).
- Samarbeide med ledelsen og faglærere om tiltak som bidrar til utvikling.
- Dokumentere kvalitetsarbeidet».

Det gis også nærmere råd og informasjon om dokumentasjon:

«Dokumentasjonen trenger ikke være veldig omfattende og detaljert, den skal fungere som en oppsummering av hva som er gjort for å utvikle emnet med utgangspunkt i en analyse av data som er innhentet. Noen ganger kan det også være viktig å synliggjøre hva som eventuelt ikke er fulgt opp og hvorfor, slik at studentene kan få innblikk i det. Her er forslag til viktige punkter:

- Læringsmål for den aktuelle undervisningen
- Hva slags datagrunnlag bygger undersøkelsen av kvaliteten i undervisningen på?
- Hva fungerer godt og bør videreføres?
- Hva avdekket evalueringen var utfordringene?
- Hvilke tiltak er igangsatt for å utvikle kvaliteten?

Dokumentasjonen skal deles med ansvarlige og involverte. Dette vil i de fleste tilfeller bety at dokumentasjon/rapport som et minimum sendes instituttledelse og programledelse og gjøres tilgjengelig for studentene i emnet og neste semesters studenter.»

Komiteen ba om å få tilsendt de rutinebeskrivelsene for kvalitetssikring av emner og programmer som gjelder for de tre utvalgte programområdene, samt rapportene fra programansvarlige og fra emneansvarlige for de emnene som ble plukket ut. Komiteen ba om at eksempler på studentevalueringer fra de aktuelle emnene var tilgjengelige under hovedbesøket.

Komiteen fikk tilsendt en omfattende samling av dokumenter som skulle vise ulike sider av kvalitetsarbeidet ved de tre utvalgte programområdene. Denne dokumentsamlingen var alt for omfattende til at komiteen kunne forholde seg til den, og den synes heller ikke å dokumentere institusjonens *systematiske* kvalitetssikringsarbeid. NTNU ble derfor bedt om å rydde opp i dokumentasjonen, slik at bare etterspurt dokumentasjon ble lagt frem. Etter en opprydding fikk komiteen før hovedbesøket tilsendt følgende:

- Fra alle de tre fakultetene ble det fremlagt et svar på en bestilling fra Studieadministrasjonen fra juli 2012, der fakultetene bes om å gi en kort beskrivelse av hvilke modeller fakultetene har valgt for organisering av kvalitetssikring av sine studieprogrammer.
- Fra Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse ble det fremlagt retningslinjer i tre punkter som gikk på mål, ansvar og forankring og prosess og gjennomføring; en powerpointpresentasjon og et årshjul for fakultetsledelsens oppfølging av kvalitetsarbeid.
- Fra Det humanistiske fakultet ble det fremlagt beskrivelser i KVASS om kvalitetssikring av emner og om programevaluering.
- Fra Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi ble det lagt frem rutiner for referansegrupper og en powerpoint-presentasjon om prinsipper for kvalitetssikring, samt noen rutiner fra emnene matematikk og fysikk, som begge er tilknyttet andre fakulteter.

Under hovedbesøket fikk komiteen opplyst at det eksisterer et dokument *Referansegruppehefte – Verktøy for studenter som sitter i referansegrupper ved NTNU*. Av heftet fremgår det at målet med referansegrupper er å sikre utdanningskvaliteten ved NTNU, gjennom en felles arena der studentene kan ta opp saker med faglærer og omvendt. Gruppene skal gi faglærer mulighet til å få tilbakemeldinger på arbeidet sitt, og skal fungere som bindeledd mellom faglærer og studenter. Hver referansegruppe skal skrive en rapport med synspunkter på undervisningen. Rapporten skal lagres, slik at referansegrupper som kommer etter, kan få innsyn i den.

Ettersom den skriftlige dokumentasjon var mindre klargjørende enn forventet, ikke minst når det gjelder beskrivelser av rutiner og ansvar for oppfølging, vil komiteens vurderinger i større grad enn normalt basere seg på inntrykk fra de intervjuene som ble gjennomført under institusjonsbesøket.

3.2 Kvalitetssikring av emner

3.2.1 Rutiner for kvalitetssikring av emner

Det humanistiske fakultet skal ifølge beskrivelsen i KVASS, gjennomføre evalueringer via It's learning i alle emner det gis undervisning i. Instituttene har ansvar for evalueringene, men det er ansvarlig faglærer som har ansvar for den praktiske gjennomføringen, og faglærer kan velge å bruke et standardisert skjema eller utvikle sitt eget.

Underveisevaluering gjennomføres i referansegruppene. Emneansvarlig skal utarbeide en kort sluttrapport basert på studentenes tilbakemeldinger i de skriftlige evalueringene og i referansegruppen, og på sin egen vurdering av gjennomføringen av emnet. Rapporten skal inkludere kommentarer til stort frafall eller strykprosent. Emneansvarlig kan bruke standardskjema eller utarbeide sitt eget. Under punktet *Oppfølging av nødvendige endringer* fremkommer at instituttleder har ansvar for å følge opp både emneansvarlige og resten av fagmiljø og administrasjon, og bruke vurderingen ved undervisningsplanlegging og ta initiativ til eventuelle større endringer.

Rutinebeskrivelser for Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse ble ikke lagt frem. Det betyr at det er den felles vedtatte beskrivelsen, gjengitt under kapittel 3.1, som gjelder.

Produktutvikling og produksjon er et sivilingeniørprogram under Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi. Fakultetet har som rutine at faglærer utarbeider emnerapport til instituttleder og studieprogramleder, og at studieprogramleder rapporterer videre til fakultetets kvalitetsmelding. Det fremgår ikke hvorvidt selvstendige studentevalueringer inngår i kvalitetssikringen av emner. Fakultetet har nedfelt rutiner for referansegruppearbeid der det fremgår at det orienteres i klassen om resultat av tidligere referansegruppearbeid, at gruppen møtes to ganger, og at det lages referat som sendes instituttledelse, studieprogramleder og faglærer.

To av emnene tilknyttet programmet tilbys av andre fakulteter. Ved Institutt for fysikk under Fakultet for naturvitenskap og teknologi, blir samtlige emner ved instituttet evaluert ved bruk av et standardisert spørreskjema. Emneansvarlige og instituttets undervisningsledelse bruker studentevalueringer som en del av planleggingen av påfølgende kurs.

For kvalitetssikring av matematikk under Fakultet for informasjonsteknologi, matematikk og elektronikk, vises det til en sentral side om emneevaluering og fakultetets retningslinjer for referansegrupper, og det refereres til en tekst om referansegrupper der det anmodes om at det skrives en rapport ved slutten av semesteret som «kan bli vedlagt den evalueringen faglærer gjør av faget».

3.2.2 Komiteens inntrykk fra fremlagt dokumentasjon

Ved emnene tilknyttet *Europastudiet* har faglærerne i stor grad gjort slik rutinebeskrivelsen foreskriver. For bachelorprogrammet foreligger sluttevalueringer basert på referansegruppemøter og elektroniske studentevalueringer. En av faglærerne har brukt standardskjemaet fra instituttet. For det ene mastergradsemnet foreligger en emnerapport der det fremgår at studentene har evaluert via elektronisk spørreskjema og gjennom referansegruppe. For det andre emnet er det levert en sluttevaluering i form av oppsummering fra referansegruppen. Emnerapportene trekker frem positive og negative forhold ved emnet, både forhold emneansvarlig kan og vil gjøre noe med selv, og forhold som må løstes til instituttet eller til programmet.

For ett av emnene i bachelorprogrammet i *Pedagogikk*, er det avholdt referansegruppemøter som det ikke foreligger referater fra, og det foreligger heller ikke rapport fra emneansvarlig eller studentevaluering. Faglærer ved det andre emnet har levert en emnerapport som refererer til referansegruppens sluttevaluering. I tillegg har komiteen fått seg forelagt en skjematisk oppsummering av studentevaluering. Emneansvarlige på masternivå synes å følge samme prosedyrer som *Europastudier* ved Det humanistiske fakultet: For det ene emnet har emneansvarlig levert en rapport som bygger på referansegruppens sluttrapport og på elektronisk evaluering i It's learning. Det andre emnet har en felles rapport fra faglærer og referansegruppemedlemmer som bygger på referansegruppens sluttrapport og elektronisk evaluering i It's learning. Sluttrapportene fra referansegruppene omfatter en vurdering av læringsmål. Emneansvarlige har i liten grad egne kommentarer og vurderinger.

For emnene knyttet til *Produktutvikling og produksjon* er rapport fra emneansvarlig i fysikk en skjematisk oppsummering av studentevalueringen. Faglærer i matematikk har levert en kort sluttrapport om hva referansegruppen har meldt tilbake, og med kommentarer til noe av dette.

Komiteen mottok ikke emnerapporter fra de to emnene som er tilknyttet IVT- fakultetet. Under institusjonsbesøket ble det fremlagt rapporter og sluttevalueringer fra referansegruppene i disse emnene der faglærer kommenterer det som fremkommer i gruppene.

3.2.3 Komiteens inntrykk fra intervjuer

Studenter uten verv

Komiteen skulle møte studenter uten tillitsverv fra alle de aktuelle emnene, men det møtte ingen fra fysikk. Det viste seg at ingen av de studentene komiteen møtte, hadde vært med på studentevalueringer ved NTNU på de emnene de hadde tatt til nå. Pedagogikkstudentene var kjent med at de ville få mulighet for å delta i evaluering av sine emner.

Alle studentene kjente til ordningen med referansegrupper. Det ble fremholdt at måten representantene ble valgt på, var at de som var villige til å stille, rakte opp hånden og ble utpekt av foreleser. På den måten er disse studentene ikke nødvendigvis representative for de mindre engasjerte medstudentene. Noen av studentene fremholdt at de ikke hadde erfart forbedringer som følge av behandling i referansegruppen, mens andre så at mindre forhold ble tatt tak i og gjort noe med. Studentene fremholdt at referansegruppene bare kunne ta tak i de små ting, og ikke fanget opp større problemer

som eksempelvis dårlige forelesere. Studentene ved *Europastudier* trakk frem problemer med å få godkjent utenlandsopphold, som et problem referansegruppen til nå ikke hadde kunnet bidra til å løse.

Studentenes erfaringer var at det var helt opp til den enkelte lærer om referansegruppen fungerte: «Noen lærere liker at alt er som før, og får lov til det». Obligatoriske evalueringer av emner var en tilbakemeldingsform studentene hadde tro på. De fremholdt at slike evalueringer kunne gått rett til det instituttet som har ansvar for oppfølging og feedback til studentene. Det ble også påpekt at referansegruppeordningen ikke bidro til å løfte frem de positive tilbakemeldingene fra studentene.

Studentene kjente i liten grad til kvalifikasjonsrammeverk og læringsmål, og hadde følgelig ikke gitt innspill til om undervisningen bidro til at læringsmålene ble nådd.

Studentene poengterte at de, til tross for disse negative tilbakemeldingene, trivdes med å være studenter ved NTNU. Pedagogikkstudentene mente at de ansatte ved deres institutt var eksepsjonelt gode til å følge opp sine studenter. Studentene ved *Europastudier* mente de alt i alt hadde et godt og velfungerende program. Sivilingeniørstudentene fremholdt at de på grunnlag av studiets gode navn og rykte anbefalte studiet til sine venner, til tross for at de opplevde til dels dårlig undervisning og manglende vilje til å gjøre noe med det.

Studenter i referansegruppene

Studentene som representerte referansegruppene, kunne bekrefte at utpeking av studenter til referansegruppene var tilfeldig, og at det var mye opp til læreren hvor godt gruppene fungerte. Noen fag hadde endret seg mye på bakgrunn av tilbakemeldinger fra referansegruppen, og mange små ting var blitt tatt tak i. Referansegruppestudentene ved *Europastudier* hadde også vært med på skriftlige studentevalueringer, og hadde erfart at ting var blitt endret på grunnlag av slike evalueringer.

Studentene fremholdt at mye av den informasjonen som ble samlet inn gjennom referansegruppeordningen, ikke ble brakt videre. Referatene fra referansegruppene gikk ikke alltid til programråd, og referansegrupped medlemmene visste verken hvem som var studentrepresentant i programrådet, eller hvem som satt som referansegrupped medlemmer i andre emner. Referater fra tidligere referansegrupper var ikke alltid tilgjengelige for de som nå var i referansegruppen. Flere referansegrupped medlemmer etterlyste bedre oppfølging fra instituttet, særlig når det gjaldt oppfølging av enkelte forelesere.

Pedagogikkstudentene som til daglig har tett kontakt med sine forelesere, opplevde ikke den formelle referansegruppeordningen som overflødig. De påpekte at det for enkelte studenter var lettere å ta opp ting med en medstudent i referansegruppen, enn å gå direkte til læreren eller instituttet. Disse studentene påpekte også at Pedagogisk institutt var eksepsjonelt gode på å følge opp sine studenter, og hadde opplevd at ved andre institutt var en som bachelorstudent ikke-eksisterende. Også studenter ved emner som ikke hadde kultur for tett oppfølging av studentene, opplevde at foreleserne satte pris på å få den tilbakemeldingen de fikk gjennom referansegruppen.

Frafall hadde i liten grad vært et tema i referansegruppene.

Emneansvarlige

Flere emneansvarlige påpekte at mye av det som var gjort av endringer i emnet var studentinitiert. Det ble fremholdt at det er stor grad av privatisering av emner, og manglende kultur for å blande seg inn hva andre emneansvarlige gjør. Dette kan medføre at selv om forhold blir plukket opp gjennom referansegrupper eller evalueringer, skjer det ingen endringer.

En av de emneansvarlige laget ikke referat fra møtene, og mente at det som skjedde på referansegruppemøtene var en sak mellom emneansvarlig og student. Alle andre emneansvarlige var innforstått med at arbeidet i referansegruppen skulle dokumenteres, og det ble blant annet fremholdt at det var nyttig å se referatene fra referansegruppene når en skulle overta som ansvarlig for et emne.

Ved *Europastudier* fremholdt de emneansvarlige utfordringene de opplevde ved å ta et tverrfaglig program, blant annet at det kunne være vanskelig å få gjennomslag på instituttet, særlig dersom et tiltak medførte økte kostnader.

Emneansvarlige ved Pedagogisk institutt bekreftet studentenes positive holdning til formelle samtaler i referansegruppene underveis, og at dette virket disiplinerende. De ga også uttrykk for at det var positivt å ha et fleksibelt system.

Emneansvarlige ved *Produktutvikling og produksjon* ga uttrykk for at referansegrupper var noe de i utgangspunktet anså som et pliktløp, men som viste seg å være nyttig. Noen av dem fremholdt at de ikke kjente til KVASS-rutinene for emneevaluering før det ble aktuelt med NOKUTs besøk. Ingen ved instituttet hadde sett til at de fulgte de retningslinjene som var gitt i KVASS for kvalitetssikring av emner. De kunne bekrefte at endringer var blitt gjort som følge av direktiv fra Forvaltningsutvalget for sivilingeniørutdanningen.

Det var stor variasjon i om det som fremkom i emnerapportene ble brakt videre, og hvor det i så tilfelle ble drøftet. Noen rapporterte til programråd, undervisningsutvalg og/eller evalueringsansvarlig og andre bare til instituttet. Faggruppe- og lærermøter ble fremholdt som viktige arenaer for koordinering, og at det kunne være noe å hente på å få satt oppfølgingen av rapportene i slike møter mer i system.

Instituttledernes ansvar for kvalitetssikring av emner

I henhold til *NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen*, har instituttet det overordnede ansvaret for kvalitetssikring av emner, og instituttleder skal påse at kvalitetsoppfølging av emner gjennomføres. Ingen av instituttlederne mente at dette dokumentet innebar noe nytt i måten de var involvert i kvalitetsarbeidet på, og at de jobbet slik dokumentet beskriver deres ansvar. Flere instituttledere fremholdt at det nå var kommet bedre beskrivelser i KVASS-systemet. Dialogen med fakultetet som Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse har innført, ble oppfattet som en ny og positiv rutine. Flere pekte på at arbeidet med kvalifikasjonsrammeverket og læringsmål hadde ført til gode prosesser ved instituttet.

Instituttledernes holdning til et formelt system spente fra å bruke emnerapporter, evalueringer og tilbakemeldinger fra referansegrupper som grunnlag for medarbeidersamtaler med emneansvarlig og revidering av studieplaner, til å si at systemet gir liten verdi i forhold til tiden de bruker, og at det ikke gir informasjon om noe de ikke visste fra før. Én av instituttlederne trakk frem studentevalueringer som den viktigste informasjonskilden, mens de fleste pekte på rapporter fra referansegrupper og emneansvarlige. Én trakk frem årlige seminarer med studentene som det viktigste tiltaket, men poengterte at dette ikke var en del av systemet.

Oppfølging av emneansvarlige synes ikke å ha vært en prioritert oppgave for de fleste instituttlederne. Også oppfølgingen av det som fremkom i referater fra referansegrupper, varierte. Noen bare arkiverte referatene etter å ha sett om det var noe de burde følge opp, mens andre alltid drøftet resultatene med studenttillitsvalgte. Heller ikke oppfølgingen av emnerapporter og studentevalueringer var systematiske. Noen av instituttlederne nevnte at den reelle oppfølgingen av evalueringer og av

emnerapporter skjer i lærermøter, mens andre overlot det til faglærer å følge opp uten innblanding fra andre.

Instituttlederne hadde ingen refleksjoner omkring spørsmål om hvorvidt fleksibilitet var en fordel eller en ulempe, men påpekte forhold ved kvalitetssikringssystemet som ikke fungerte så godt, for eksempel at rapporter fra emneansvarlige ikke ble levert, at referansegruppene ikke var representative for studentmassen og at læringspotensialet i rapportene ikke alltid ble utnyttet. Flere fremholdt at systemet ikke hjalp dem til å gjennomføre tiltak overfor forelesere som ikke fungerte, mens andre viste til at de i slike tilfeller hadde kontaktet UNIPED og fått god hjelp. Instituttlederne hadde ingen refleksjoner rundt rammekvalitet og inntakskvalitet, og det virket også som om ikke alle kjente til disse kvalitetsdimensjonene.

3.2.4 Komiteens vurdering av kvalitetssikring på emnenivå

Kravene i *NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen* er særdeles fleksible og lite konkrete. Når de er så lite konkrete skal det godt gjøres at de ansvarlige ikke kjenner seg igjen og fremholder at de jobber slik dette dokumentet beskriver. Ingen av instituttlederne synes å utnytte den fleksibiliteten som ligger i systemet til å utvikle egne rutiner, for eksempel nedfelle årlige kvalitetsseminarer med studentene som en fast rutine.

Formen på emnerapportene varierer både mellom de ulike programmene og innen et program, også ved samme institutt. Noen emneansvarlige gjør sine selvstendige vurderinger, mens andre synes mer å være talerør for referansegruppen. Studentevalueringene som er lagt frem viser også stor variasjon i hva som etterspørres. Med unntak av en mal fra Institutt for historie og klassiske fag, synes det å være lite føringer fra institutt og fakultet for hva det skal rapporteres på fra emneansvarlige. Komiteen fant ingen kobling til rektors syv målepunkter, eller til de analyser som gjøres av programrådene, i rapporteringen fra emneansvarlige. Komiteen vil anbefale at det utarbeides klarere føringer for hvilken informasjon som skal være grunnlaget for rapporten, hvor det skal rapporteres og hvilke ansvarlige og involverte informasjonen skal deles med.

Studenttinget har vært pådriver for implementeringen av referansegrupper, noe som trolig har medvirket til at denne ordningen er blitt såpass anerkjent som den faktisk er blitt. Referansegruppene synes å kunne ha en viktig funksjon, både i fagmiljø der det alltid har vært tradisjon for dialog med studenter, og i miljøer der det ikke er så tett kontakt mellom studenter og forelesere. Forelesers evne og vilje til å etablere og følge opp arbeidet i referansegruppene er imidlertid helt avgjørende for om gruppene fungerer etter hensikten. Manglende evne og vilje synes ikke alltid å bli fulgt opp på instituttet.

Referansegruppesystemet fanger ikke opp alt som er vesentlig for kvaliteten i emnet, og noen ganger genererer rapportene informasjon som ikke blir brakt videre og fulgt opp på instituttnivå. Det kan også være noe tilfeldig hvilken informasjon som kommer frem i rapportene. Ordningen med referansegrupper var godt kjent på alle nivåer, og besøket viste en godt forankret holdning til at studentene skal være i fokus og at deres innspill er en grunnleggende forutsetning for kvalitetsarbeidet. Studentevalueringer og undervisevalueringer i referansegrupper gir ulike typer informasjon, og er i ulik grad forankret i den enkelte students selvstendige evaluering. Etter komiteens vurdering bør derfor ikke referansegrupperapporter være den informasjonen som på en systematisk måte skal frembringe informasjon om studentenes vurdering av utdanningskvaliteten videre i systemet.

Dokumentet *NTNUs system for kvalitetssikring av utdanning* foreskriver at selvstendige studentevalueringer skal være en del av kvalitetsoppfølgingen av emner. Mange setter likhetstegn mellom studentevalueringer og vurderinger som gjøres i referansegruppene. Ingenting i dokumentet *Referansegruppehefte* underbygger en slik forståelse. Dertil kommer at de studentene komiteen hadde samtaler med, klart ga uttrykk for at det var ønskelig med bedre ordninger for tilbakemelding og obligatoriske studentevalueringer.

Komiteen har fått dokumentert at det gjennomføres evalueringer både for emner ved Europastudiet og ved Pedagogikk, samt emnet fysikk. Ettersom det var midt i semesteret, hadde de studentene komiteen møtte, ennå ikke vært med på studentevalueringer ved disse emnene. Det er likevel bemerkelsesverdig at ingen av dem hadde vært med på evalueringer ved andre emner ved NTNU.

Bare Det humanistiske fakultet kunne vise til klare og gode skriftlige rutiner for kvalitetssikring av emner, og ved dette fakultetet syntes det som om de emneansvarlige både gjennomførte studentevalueringer, møter i referansegruppen – spesielt med henblikk på underveisevaluering – og skrev analytiske og gode rapporter, slik rutinen foreskriver. Utfordringene for disse var å få brakt informasjon videre til diskusjon i relevante fora, og til dels oppfølging fra instituttene. Også hvordan instituttene følger opp det som fremkommer i studentevalueringer, og melder tilbake til studenter det som fremkommer i evalueringene og hva som blir gjort med dette, var uklart.

Komiteen fikk inntrykk av at instituttene manglet klare modeller for oppfølging av det som fremkommer i studentevalueringer og i rapporter fra emneansvarlige.

Ved innledende besøk påpekte ledelsen og studenttillitsvalgte utfordringer med å lukke kvalitetssløyfen på emnenivå, og fremholdt at det primære med kvalitetssikring er oppfølging. For å få til gode prosesser på emnenivå, vil komiteen anbefale at det gis klare føringer for kvalitetssikring på emnenivå. I tillegg må det klargjøres hvordan instituttene skal ivareta sitt oppfølgingsansvar, og gi tilbakemelding til studentene.

3.3 Fakultetets ansvar for kvalitetssikring av program

3.3.1 Beskrivelse av rutiner

Hovedfokus for revidering av kvalitetssikringssystemet har ifølge *Kvalitetsarbeid ved NTNU – Status og utfordringer*, vært programmene. I *NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen* slås det fast at programmene forvaltes av fakultetene, og at dekanen er ansvarlig for at det allokeres tilstrekkelig faglige og administrative ressurser til kvalitetsarbeid, at kvalitetsarbeidet gjennomføres og at det følges opp med tiltak. Det er skissert ulike modeller for organisering av studieprogram, og det er satt noen felles krav til kvalitetssikring. Blant annet skal alle program ha en studieprogramleder og et studieprogramråd. Beslutning om eventuell evaluering av et program skal fattes av dekan, og det skal rapporteres om hvilke studieprogrammer som har gjennomgått en mer omfattende evaluering.

Ved Det humanistiske fakultet foreligger det en beskrivelse i KVASS om evaluering av studieprogram. Det fremgår at programrådets leder har ansvar for at det settes i gang evaluering på programnivå. Evalueringen skal da gjennomføres av en gruppe bestående av faglærere, studenter,

instituttets ledelse og ekstern sensor der slike brukes. Det skal oppnevnes en representant som ikke har vært involvert i programmet, og det anbefales å trekke inn en representant for avtakere av kandidatene. Områder som skal evalueres angis, og det listes opp data og statistikk som skal legges til grunn, og hvordan evalueringen skal behandles og følges opp. Rutiner for den årlige kvalitetsoppfølgingen av programmer som programrådet har ansvar for, foreligger ikke, men det fremgår av dokumentasjonen at SWOT-analyser blir brukt.

Komiteen har ikke fått seg forelagt en beskrivelse av hvordan program kvalitetssikres ved Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse. Det fremgår av fakultetets svar på studieavdelingens bestilling i juli, at programrådene skal fylle ut en SWOT-analyse. Retningslinjene og årshjulet viser at det hvert år gjennomføres dialogmøter med alle som har ansvar for kvalitetssikring av studiene, hvor studiekvaliteten og kvalitetsrapport er tema.

Av svaret fra Fakultetet for ingeniørvitenskap og teknologi på samme bestilling, fremgår det at fakultetet er organisert i en matrisestruktur. Dekanen leder de to aksene i matrisen, hvor instituttene inngår i linjeledelsen langs den ene aksene, og studieprogrammene langs den andre aksene utenom linjen. Studieprogramleder har overordnet ansvar for programkvalitet i forhold til institutt(er) som er involvert i de ulike studieprogrammene. Programrådene utarbeider SWOT-analyser for sine programmer. Det foreligger ingen beskrivelse av hvordan programmene skal kvalitetssikres.

3.3.2 Komiteens inntrykk fra dokumentasjonen

Bachelorprogrammet i *Europastudier* eies av Institutt for fremmedspråk (IFS), og masterprogrammet eies av Institutt for historie og klassiske fag (IHK), men det er utarbeidet en felles SWOT-analyse. Styrker, svakheter, muligheter og utfordringer fremstilles for de fleste målepunktene. Analysen viser blant annet til at et par emner gjennomgående har fått negative tilbakemeldinger, at det for noen studenter er overlapp fra bachelornivået, og at varierende forhåndskunnskaper gjør det vanskelig å legge undervisningen på riktig nivå.

Instituttledere ved Det humanistiske fakultet skal utarbeide et oppsummerende notat til fakultetet om arbeidet med studiekvalitet. Fra ett av instituttene foreligger det et slikt notat, hvor hovedtrekk fra studieprogrammene oppsummeres og kommenteres. Blant annet trekkes det frem at erfaringer fra *Europastudier* kan brukes i revideringsarbeidet.

SWOT-analysen for *Pedagogikk* peker på gjennomstrømming som den eneste svakheten, men det er ingen analyse av dette. Den inneholder ingen analyse av undervisningskvaliteten, men viser til at ordningen med referansegrupper er godt innarbeidet.

SWOT-analysen for *Produktutvikling og produksjon* gir en fremstilling av styrker/svakheter/muligheter og trusler for alle de syv målepunktene. Det kommer frem hvilke emner det er knyttet utfordringer til, og hva som kan gjøres. Blant annet vises det til gode resultater i emneevalueringer, men at det er vanskelig å skape interesse for nye læringsformer og emnerevisjoner blant enkelte faglærere.

3.3.3 Komiteens inntrykk fra intervjuene

Programråd og programansvarlige

Fra programrådet for *Europastudier* møtte bare to programansvarlige. Denne rollen alternerer mellom de to ansvarlige instituttene, og både den nåværende og tidligere programansvarlige møtte. Begge disse hadde komiteen også møtt som emneansvarlige. Fra programrådet for Pedagogikk møtte koordinator for bachelor, leder i undervisningsutvalget og instituttleder som også er programansvarlig. Fra programrådet for Produktutvikling og produksjon møtte hele rådet opp, inklusiv eksterne representanter og studenter.

Studieprogramlederne i *Europastudier* mente det var betydelige kulturelle forskjeller mellom instituttene, og at ansvaret for programmet måtte forankres ved ett institutt. Faglige og økonomiske incentiver trakk ikke alltid i samme retning, slik programmet nå var organisert. Programansvarlige oppfattet seg som «langt nede i systemet», og at de jobbet helt på egen hånd med liten kontroll ovenfra. Bare dersom det var spørsmål om penger, måtte instituttene konsulteres. Spørsmål om innpassing og godkjenning av utenlandsk utdanning kunne de selv avgjøre, uten å ha noe organ der dette ble drøftet. Det ble opplyst at det nå ville bli lettere å få godkjent emner fra utlandet.

De programansvarlige ønsket gjerne både å dele med andre og lære av andre, og etterspurte mer systematisk overføring av «best-practice» fra andre tverrgående programmer. Til tross for administrative gnisninger, mente de at programmet fungerte godt. Det var gjort en grunnleggende evaluering av programmet, men det var uvisst hva som kom ut av det. Den viktigste kilden til informasjon var emnerapportene. Programlederne hadde i liten grad eierforhold til SWOT-analysen, og fremholdt, når de ble minnet om det, at de hadde utarbeidet en slik, og at den var skrevet av administrasjonen.

Instituttstyret er programrådet for *Pedagogikk*, og instituttstyrer programleder. Rådet mente at programmet fungerte godt, og tilbakemeldinger fra referansegrupper og studentevalueringer ble brukt som informasjonsgrunnlag. Rådet skulle gjøre en evaluering av bachelorgradens samfunnsrelevans.

Programrådet for *Produktutvikling og produksjon* pekte på tilbakemeldinger fra referansegrupper som viktig kilde til informasjon. Men ettersom disse tilbakemeldingene kunne anses som øyeblikksbilder, ble det med ujevne mellomrom gjennomført spørreundersøkelser. I tillegg kommer de uformelle forhold som faglærerlokaler, årlige studentseminar og informasjonsmøter. Det er ikke nedfelt i noen rutine at programrådet skal ha emnerapporter og rapporter fra referansegruppen, men medlemmene av programrådet leser disse rapportene likevel.

Faglærerlokaler er en ny arena for erfaringsutveksling som kan gi læring på tvers av emnene. Internt på fakultetet ble programrådets ønsker etterkommet, men det kunne noen ganger være at matematikk og fysikk, som var utenfor fakultetet, ikke ivaretok deres ønsker. Programrådet begynte prosessen med å utarbeide læringsmål og har hatt en arbeidsgruppe som har koordinert arbeidet i emnene som inngår. Prodekan for utdanning har jevnlig møter med programansvarlige der hensikten primært er læring mellom programmene.

Fakultetsledelsens overordnede ansvar

Ledelsen ved alle tre fakulteter poengterte at arbeidet med kvalifikasjonsrammeverket hadde vært en god innfallsvinkel til arbeidet med kvalitet i programmene. Alle trakk også frem UNIPED som en støttespiller.

Ved Det humanistiske fakultet jobbet ledelsen spesielt med å forankre kvalitetskultur i programrådene som de mente innehar nøkkelroller i utvikling av kvalitet i studiene. Deres klare oppfatning var at programrådene hadde en rådgivende funksjon – primært i forhold til kvalitet, at budsjettansvaret ligger på instituttet og at ansvaret for studieplanen lå på fakultetet. Samarbeidsavtalen som regulerer ansvarsforholdet mellom de to instituttene som tilbyr *Europastudier*, var etter fakultetsledelsens mening klar nok, og de fremholdt det som problematisk at et organ som FUS ble etablert utenfor linjen.

Noen institutter brukte god undervisning som et kriterium i lønnsforhandlingene. For å stimulere til kvalitet i utdanningen, er det opprettet en pris som deles ut til den beste læreren på bakgrunn av kriterier studentene har utarbeidet.

Fakultetet har besluttet å evaluere studieprogrammene hvert tredje år. I de årlige gjennomgangene av programmene brukes SWOT-analyse, og ledelsen mente at dette hadde styrket det analytiske. Det er gjennomført evalueringer som har fått konsekvenser for programmene, men det ble fremholdt at evalueringene i for stor grad har fokusert på emnet og ikke på helheten i programmet. Fakultetet jobber med å utarbeide en ny rutine for vurdering av studieprogramporteføljen og ville koble dette til budsjett- og virksomhetsstyringen. Det ble fremholdt at kriteriene for å opprette og nedlegge studier måtte være forankret i kvalitet.

Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologi er et stort fakultet, og ledelsen anså fagsammensetningen ved dette fakultetet som like komplisert som fagsammensetningen ved NTNU som helhet. Instituttene er rammestyrte og tildeles økonomiske ressurser fra fakultetet. Informasjon fra kvalitetssikringsrunden skal brukes aktivt i styringsdialogene. Kvalitetsstøttesystemet (KVASS) ble ansett som et overambisiøst verktøy som var komplisert å bruke, men som var blitt bedre de siste årene. Nå kunne ledelsen gå til programansvarlig og be dem bruke det som er nedfelt i KVASS. Ledelsen fremholdt at systemet ikke var fleksibelt, i og med at fakultetet hvert år kommer med bestillinger til instituttet om hva de skal ha fokus på.

Fakultetet har gjennomført evaluering av hele bachelorprogrammet, som resulterte i en fullstendig restrukturering av hele programmet og til oppsplitting i flere programmer.

Fakultetet har ikke hatt noen systematisk utvelging av programmer som skulle være gjenstand for mer omfattende evaluering, men har besluttet at alle masterprogrammene skal gjennomgå en evaluering med ekstern deltakelse innen 2015. Fakultetet tilbyr en sivilingeniørutdanning – industriell økonomi – og dette programmet er omfattet av FUS. Ledelsen anså dette som uproblematisk, men fremholdt også at NTNU måtte være forsiktig med å etablere beslutningsorganer på tvers av linjen.

Ledelsen ved Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi var seg bevisst at de skulle være internasjonalt ledende, og at det innebar at forskning og utdanning skulle sees i sammenheng. Koblingen skjer primært gjennom hovedoppgaven/mastergradsoppgaven, og ikke så mye i de grunnleggende emnene.

Mye av kvalitetssikringen foregår i referansegruppene, som etter ledelsens utsagn «forhåpentligvis representerte studentene». Det ble erkjent at det ikke var sikkert at all informasjon fra

referansegruppene ble rapportert videre i systemet, men noen fellesnevnerne ble sammen med emnerapportene aggregert oppover i systemet.

Ansatte ved instituttene vil gjerne undervise, noe som fører til at det blir tilbudt mange emner. Prosessen med læringsutbyttebeskrivelser innebar en opprydding i emner, og en tøff prosess med at noen emner ble «tatt fra» ansatte eller nedlagt.

Fakultetet har siden 2008 gjennomført en omfattende kvalitetsutvikling av sine studieprogrammer under prosjektet «Fremtidens studier». Det ble opplyst at alle programmene minst hvert tiende år skal ha en runde med ekstern gjennomgang.

Fakultetet anså styringsdialog som et virksomhetsstyringsredskap og et kvalitetsredskap. Matrisestrukturen fungerer bra og bindes sammen av styringsdialoger. Det er etablert en utdanningskomité på tvers av alle programmer, som ledelsen betegnet som en type FUS på fakultetet. Likevel er det en utfordring å få til endringer på grunnplanet, særlig når flere institutter er knyttet til et program. Ledelsen mente det var behov for et koordinerende organ som FUS for at de fakultetene som tilbyr sivilingeniørutdanningen, kunne lære av hverandre.

3.3.4 Komiteens vurderinger av kvalitetssikringen på programnivå

Rutiner for fakultetenes kvalitetssikring av programmene er ikke nedfelt i noen systembeskrivelse. Kravene som settes i dokumentet *NTNUs system for kvalitetssikring av utdanning*, synes ikke å være vesentlig forskjellige fra – og det som blir gjort rede for – i NOKUTs evalueringsrapport fra 2006. I *Kvalitetsarbeid på NTNU – Status og utfordringer* fremheves det at revideringen av systemet i 2012 ikke innebærer store endringer. Komiteen ville hatt forståelse for at ikke alle enheter ville være kommet like langt i å beskrive og tilpasse sine rutiner til vurderinger av læringsutbytte og andre justeringer som revideringen av systemet innebærer, men hadde forventet at fakultetene hadde rutiner på plass som nå skulle videreutvikles.

Alle programansvarlige synes å ha et sterkt engasjement for sine programmer og for å få til forbedringer til beste for studentene. Bare programrådet for *Produktutvikling og produksjon* stilte med hele rådet, og dette rådet synes også å være engasjert og velfungerende. Ledelsen ved alle fakultetene syntes å ha fokus på å få til prosesser som sikret kvalitet i programmene, og hadde planer om at alle programmene skulle gjennomgå evaluering. Disse planene var imidlertid ikke forankret i noen systematisk ordning for å plukke ut programmer som skulle være gjenstand for evaluering.

SWOT-analyser synes å være den metoden alle programmene bruker for å analysere sine programmer og for å rapportere videre. Programrådene synes ikke å ha systematiske ordninger for innhenting av informasjon som grunnlag for disse analysene. Noen programråd mottok rapporter fra referansegrupper og brukte tilgjengelig statistikk.

Komiteen er usikker på hvilke sløyfer som kan lukkes på programnivå. Det er ikke etablert gode rutiner for hvilke rapporter som skal være grunnlag for SWOT-analyser, eller hvordan disse analysene følges opp. Det er ingen formell kobling fra studentevalueringer eller fra referansegrupper til programrådene, og heller ikke rutiner for å melde tilbake til studentene hva som skjer etter den årlige gjennomgangen av programmene.

Programmene har ingen tydelig plassering i organisasjonen, og i systembeskrivelsen skisseres ulike modeller for kvalitetssikringsansvaret. Ingen av fakultetene har lagt frem en systembeskrivelse som viser hvordan dette ansvaret blir ivaretatt. Det enkelte programråd har et ansvar for å utvikle og kvalitetssikre programmene, men programrådslederne inngår ikke i en struktur som tydelig viser hvem som har ansvar for å følge opp det som fremkommer fra programrådene. Heller ikke noe organ for erfaringsutveksling og læring mellom programrådsledere er systematisk etablert. Det er etablert et forum for grunnutdanning ved Fakultet for arkitektur og billedkunst, og programlederne ved Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi har jevnlig møter med prodekan for undervisning. Disse programmene er også underlagt FUS, som også spiller en viktig rolle i kvalitetssikringen av sivilingeniørprogrammene.

Det synes som om tverrfaglige programmer som *Europastudier* har spesielt stort behov for tilhørighet i organisasjonen. Komiteen vil tro at utviklingen går i retning av at det i fremtiden utvikles flere tverrfaglige programmer der flere institutt bidrar. Ivaretagning av slike programmer synes derfor å være en utfordring for NTNU, noe som også ble påpekt i evalueringen fra 2006.

Komiteen vil anbefale at det etableres fora slik at alle programledere har et organ for erfaringsutveksling og koordinering av emner. Slike fora kunne kanskje også gi innspill til dekanus om hvilke programmer som skulle være gjenstand for nærmere evaluering.

Komiteen vil anbefale at det utvikles tydeligere rutiner for kvalitetssikring av programmene, både for den årlige SWOT-analysen og for utvelgelse av programmer som skal evalueres.

3.4 Tverrgående og overordnet ansvar for kvalitetssikring

3.4.1 Organer med overordnet ansvar

I *NTNUs system for kvalitetssikring av utdanning* nevnes Læringsmiljøutvalget, Det sentrale forskningsutvalget, Utdanningsutvalget, Forvaltningsutvalget for sivilingeniørutdanningen (FUS), og Forvaltningsutvalget for lektorutdanningen (FUL) som særskilte utvalg. Komiteen har valgt å se nærmere på FUS, blant annet fordi dette organet selv i sin årsrapport påpeker sin viktige rolle i kvalitetssikringen av sivilingeniørprogrammene. Det fremgår av ulike rapporter at mange fakulteter og institutter benytter seg av UNIPED, og komiteen var interessert i å få mer informasjon om hva de kunne bidra med av støtte til pågående kvalitetssikringstiltak.

Dekanene har hver for seg et overordnet ansvar for kvalitetssikringen ved det enkelte fakultet, så komiteen ønsket også en samtale med gruppen av dekaner.

3.4.2 Komiteens inntrykk fra intervjuene

Forvaltningsutvalget for sivilingeniørutdanningen (FUS)

Ifølge *NTNUs system for kvalitetssikring av utdanning* skal Forvaltningsutvalget for sivilingeniørutdanningen (FUS) og Forvaltningsutvalget for lektorutdanningene (FUL) ivareta den tverrfaglige koordineringen av programmene og utvikle felles kvalitetskrav. Videre skal utvalgene

påse at kvalitetsarbeidet blir fulgt opp og utarbeide en årlig rapport om utdanningene ved NTNU med vekt på kvalitetsforbedrende tiltak. Medlemmene i FUS fremholdt at de hadde hovedansvar for å koordinere og kvalitetssikre sivilingeniørutdanningen. Utvalget hadde god forankring mot fakultetene og hadde jevnlig møter med studieprogramlederne. Videre fremholdt medlemmene at de hadde større myndighet reelt enn formelt, og at vedtak i FUS lojalt ble fulgt opp av studenter og lærere.

Profesjonstradisjonen innen sivilingeniørutdanningen, og det at sivilingeniørutdanningen har felles struktur, ble fremholdt som en viktig grunn til at det var behov for et samordningsorgan. Et av medlemmene påpekte imidlertid at det også innen disiplin-fagene som var knyttet til universitetstradisjonen, kunne være behov for klarere samlingspunkter, gjerne på tvers av fakultetene. Også i FUS ble det fremholdt at flere tverrgående utvalg enn FUL og FUS måtte begrunnes i strategiske behov, da det var uheldig å ha mange slike organ i en linjeorganisasjon.

På spørsmål om hvilken type kvalitetssikring utvalget ga innspill til, ble inntaks- og programkvalitet trukket frem. Utvalget utarbeidet en SWOT-analyse, men denne var ikke basert på programmenes SWOT-analyser eller annen systematisk innsamling av informasjon om kvaliteten, utover det hvert enkelt medlem brakte med seg fra sitt fakultet.

UNIPED

UNIPED anså sin rolle som å bistå med veiledning og obligatorisk opplæring av nyansatte, og være med på prorektors dialoger med fakultetene. UNIPED har bidratt til arbeidet med å revidere KVASS, og har bistått i arbeidet med å etablere referansegrupper. De har holdt kurs for studenter som skulle arbeide i referansegrupper og blant annet gitt veiledning i hvordan de kunne reflektere over pedagogikk og utdanningskvalitet. Det ble fremholdt at studentevalueringer mest bidro til å kartlegge studenttilfredshet, og at innføring av læringsmål burde innebære en vridning mot å kartlegge hva som bidrar til studenters læring. UNIPED er blitt tilført tre nye stillinger og skal flytte over i mer egnede og tilgjengelige lokaler.

Dekanene

Dekanene ble spurt hva de som ledere hadde gjort for å utvikle kvalitetssystemene etter forrige NOKUT-evaluering i 2006. Momenter som fremkom var: Utfordret instituttledere til å endre emner og evalueringsformer; utarbeidet årshjul for kvalitetssikring; fått bedret statistikkgrunnlaget; opprettet styringsdialoger; innført kvalifikasjonsrammeverk; fått god forankringsprosess for å utvikle KVASS, fått fremdriftsrapport for ph.d.-utdanningene; økt bevisstheten om at studentene ikke bare går på et kurs, men på et program – og dermed «avprivatisering av emner»; etablert organer for å koordinere beslektede utdanninger; bidratt til endring i kvalitetskulturen, og til at det er mer kultur for å kunne vise frem de beste; hatt større fokus på eksterne drivere og relasjon til omverden; og bevissthet om å jobbe mer målrettet. Flere fremholdt at avtakernes oppfatning av kvaliteten på kandidatene er den beste indikatoren på kvalitet, men at dette er vanskelig å fange opp.

På spørsmål om hvordan dekanene fulgte opp ambisjonen i dokumentet *NTNUs system for kvalitetssikring* om å styrke utdanningsledelse, fremkom momenter som at roller og oppgaver var bedre avklart, at den som hadde lederoppgaver måtte trene seg både i å lede og å bli ledet, og større bevissthet om å følge opp avvik. Fra en av dekanene ble det fremholdt at han som leder ønsket at alle hans programmer hadde et større innslag av statistikk, men at det gjenstår en del for å kunne gjennomføre dette ved de enkelte programmene og instituttene.

Dekanene viste i noe varierende grad kunnskap om rutine i kvalitetssikringssystemet, men var godt innforstått med rapporteringsrutiner og styringsdialoger. Styringsdialogen synes å ha bidratt til at

dekanene innså nødvendigheten av å ha et kvalitetssikringssystem, og de fremviste også en genuin vilje til å ha studentene i fokus og utvikle kvaliteten. Gruppen synes å være et godt forum for utveksling av beste praksis.

3.4.3 Komiteens vurderinger

FUS synes å ha en svært viktig funksjon i å kvalitetssikre sivilingeniørutdanningene, og deres rolle er underkommunisert i det som fremstår som NTNUs system for kvalitetssikring. Dekaner ved andre fakulteter og i FUS uttrykte skepsis mot å etablere organer utenfor linjen. Komiteen skal ikke ha noen formening om hvorvidt slike organer skal ligge i eller utenfor den ordinære linjestrukturen, men vil understreke at FUS' rolle må tydeliggjøres i NTNUs system for kvalitetssikring, og deres vurderinger av kvaliteten må bygge på det som dokumenteres gjennom det formelle systemet for kvalitetssikring. FUS' aktivitet synes å bygge på den holdningen at NTNU har en god sivilingeniørutdanning, og at disse utdanningene ikke trenger et formelt system for kvalitetssikring av utdanningen.

Komiteen fikk inntrykk av at dekanene samarbeider godt, og at alle har et sterkt engasjement for sine fakulteter og programmer. Utvikling av kvalitetskultur og utfordringer knyttet til faglig ledelse på grunnivå syntes å være felles utfordringer. Gode prosesser med å utvikle kvalifikasjonsrammeverk, og at dette har bidratt til større fokus på studiekvalitet, ble trukket frem. Komiteen har ikke funnet noen holdepunkter for at fakultetene og enhetene opplever at de har behov for å utvikle sine egne rutiner for kvalitetssikring av programmer og emner. Tydeligere krav i kvalitetssikringssystemet, blant annet for å innhente kunnskap om hvorvidt studentene når sine læringsmål, bør derfor ikke vekke stor motstand i organisasjonen.

Møtet med FUS styrket komiteens oppfatning av at det er et klart behov for større koordinering av programmene som ikke er underlagt et organ som FUS eller FUL.

4 Samlet vurdering i lys av evalueringskriteriene

4.1 *Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur*

NTNU har et system for kvalitetssikring som er svært fleksibelt, og med stor valgfrihet for de ulike enheter. For at systemet skal fungere etter intensjonen, kreves det et fagmiljø med stort engasjement for kvalitetsarbeid, og/eller en ledelse med evne og vilje til å utvikle og implementere et system på sitt fakultet. Dekanene er tydelig opptatt av å utvikle en kvalitetskultur ved sitt fakultet, men synes å ha vært mindre opptatt av å formalisere rutiner for systematisk kvalitetsarbeid.

På grunnivået fant komiteen et sterkt engasjement for kvalitet ved Pedagogisk institutt. Både studenter og ledelse trakk frem dette fagmiljøet som eksepsjonelt i sin oppfølging av studenter, og i vilje til forbedring og utvikling. Dette instituttet gjennomførte imidlertid i stor grad de rådgivende kvalitetssikringsrutinene som er beskrevet i kvalitetsstøttesystemet KVASS, og hadde ikke brukt friheten til å utvikle sine egne rutiner og ordninger.

Innføring av kvalifikasjonsrammeverket, men også etablering av referansegrupper som siden før 2006 har inngått i kvalitetssikringssystemet, er pålagte ordninger som de ulike enhetene har fulgt opp og som blir ansett å ha bidratt til å styrke en kvalitetskultur.

Referansegruppene synes å være godt egnet til å skape formelle rammer rundt et uformelt tilbakemeldingssystem. Ved Pedagogisk institutt, hvor det alltid har vært kultur rundt det å følge opp studenter, ble det ansett som positivt å sette dette inn i en mer formell ramme. Også emneansvarlige ved andre fakulteter som var blitt «påtvunget» dialog med studentene gjennom referansegruppen, opplevde denne dialogen som konstruktiv og nyttig for deres utvikling av emnet. I så måte synes ordningen med referansegrupper å bidra til å skape en kvalitetskultur i fagmiljøer der dette ikke har vært så fremtredende. Referansegruppene var også i 2006 en del av kvalitetssystemet, og det bør kunne forventes at referansegruppene i 2012 bidrar til å skape en kvalitetskultur. At referansegrupper er blitt relativt godt mottatt, til tross for at dette oppfattes som et pålegg, gir også grunn til å tro at organisasjonen bør være moden for å få på plass de andre kravene til systematisk kvalitetssikring som styret faktisk har vedtatt.

Noen fagmiljøer har tradisjon for å ta med studenter på et årlig kvalitetsseminar. Dette er etter komiteens mening gode systematiske tiltak for bygging av en kvalitetskultur, som bør synliggjøres i de lokale beskrivelsene av systemet.

Medvirkningen fra tillitsvalgte studenter synes å fungere bra på alle nivåer. Blant annet deltok studentene sammen med ledelsen på innledende besøk, da komiteen diskuterte status og utfordringer i kvalitetsarbeidet ved NTNU. Studentene har også vært pådrivere i arbeidet med å videreutvikle ordningen med referansegrupper etter 2006.

Styringsdialogene mellom prorektor og fakultetene, og mellom fakultetsledelsen og underliggende enheter, er også tiltak som gir stimulans til kvalitetsarbeidet. Flere av dekanene ga klart uttrykk for at de er opptatt av å fremme en kvalitetskultur ved sitt fakultet. Det gode samarbeidsforholdet som komiteen fikk inntrykk av er utviklet i dekangruppen, kan gi grunnlag for gode diskusjoner også om utfordringer i kvalitetsarbeidet.

Mange fagmiljøer har lagt vekt på å inkludere studenter i forskningsprosjekter, noe både studenter og ansatte mener har bidratt til fokus på den faglige kvaliteten og til en heving av denne. Studentene ga

også uttrykk for at de gjennom kontakten med aktive forskere, opplevde mer kvalitet i utdanningen når de kom lenger ut i studiet. I noen miljøer synes likevel denne kulturen å gi rom for en oppfatning på alle nivåer om at sivilingeniørutdanningen ved NTNU er bra, og at det derfor ikke trengs noe system for kvalitetssikring. På spørsmål om hva forskningsbasert undervisning innebærer på emne- og programnivå, ble det under intervjuene heller ikke gitt klare svar. Det tyder på at den utfordringen som fremholdes i notatet om å se på forskningsbasert utdanning når organisasjonen skal utvikle mål og indikatorer for utdanningskvalitet, bør tas tak i.

Håndboken for ph.d.-utdanningen er et eksempel på et tiltak som stimulerer til kvalitetskultur og systematisk kvalitetsarbeid, noe som også en av dekanene ga uttrykk for. Denne er imidlertid bare rådgivende. Videre er styrking av Seksjon for universitetspedagogikk også et tiltak som vil kunne bidra til å støtte opp om å utvikle en kvalitetskultur.

4.2 Mål, plan og ledelsesforankring

NTNUs strategiske plan fastsetter at «Alle fagmiljøer skal utvikle god utdanningsledelse og kvalitetskultur med bruk av systematisk evaluering og god oppfølging.». I systembeskrivelsen fastsatt av styret juni 2012, blir det lagt vekt på at kvalitetssikring er et linjeansvar, og det skisseres ulike modeller for ivaretagelse av dette ansvaret.

Rapportering av kvalitetsarbeid skjer gjennom årlige bestillinger fra rektor til dekanene og videre fra dekanene til instituttlederne. Denne rapporteringskjeden er ikke angitt i systembeskrivelsen, og det er derfor ikke lett for dem på grunnivået å vite hvilken struktur deres rapporter er ment å inngå i. Rapporteringen synes å være tungt forankret i administrasjon og toppledelse, mens det er vanskelig å finne koblinger til denne rapporteringen og det som rapporteres på program- og emnenivå.

Systembeskrivelsen gir ingen klar forståelse av hvordan systemet fungerer og hvordan kvalitetssikring av emner og programmer faktisk skjer. Det er skissert ulike modeller for kvalitetssikring av programmer, men ingen av fakultetene har gitt utdypende beskrivelser av hvordan dette er organisert. Heller ikke ledelsen synes å ha oversikt over dette, i og med at fakultetene i et notat i juli 2012 ble bedt om å gjøre rede for hvordan de organiserte kvalitetssikring av programmene.

Status for KVASS-systemet er uklart. Det presenteres som et støttesystem som skal gi råd for gjennomføring av kvalitetssikring, men i praksis blir det ikke sett på som utgangspunkt for utforming av lokalt tilpassede ordninger. Fakultetene synes ikke å ha prioritert utfordringen med å tilpasse KVASS-systemet til lokale behov og forhold etter 2006 og frem til denne NOKUT-evalueringen. NTNU fremholder at dersom fakultetene ikke har utviklet egne beskrivelser, gjelder det som er nedfelt i de felles vedtatte beskrivelsene. Disse beskrivelser skisserer imidlertid ulike modeller, slik at komiteen forventet at fakultetene har nedfelt operative rutiner for kvalitetssikring av programmene.

Komiteen forventet å få beskrivelser som, etter revideringen, eventuelt var noe mangelfulle, blant annet når det gjelder rutiner for vurdering av læringsmåloppnåelse. Imidlertid la ingen frem rutinebeskrivelser for kvalitetssikring av programmer, men la frem svaret på bestillingen fra ledelsen, der de gjorde rede for hvordan programmene er organisert og hvem programansvarlig rapporterer til.

Den administrativt drevne rapporteringskjeden fra rektor synes å kunne møte de programansvarliges vurderinger i SWOT-analysen, men det er uklart i hvilken grad rapportene fra de emneansvarlige inngår som grunnlag for analysene. Skjemane er utarbeidet med utgangspunkt i målepunktene, men

den var ikke like godt forankret i programrådene. SWOT-analysene er ikke beskrevet i noen rutinebeskrivelse, men kommer ovenfra i forbindelse med bestillinger om rapportering. Dersom SWOT- skjemaet er det redskapet som programmene skal bruke i sin årlige kvalitetsoppfølging, burde dette vært nedfelt i systembeskrivelsen. For å få til en enhetlig bruk av SWOT-analysen, bør rutinen inneholde spesifikasjoner av hvilke parametere som skal ligge til grunn for analyser og for hvordan parametrene skal vurderes. Også hvordan oppfølgingen av programrådenes SWOT-analyser skal være, er uklart, Det bør bli tydeligere hvordan instituttene, eller dekanene der det er relevant, skal ivareta sitt ansvar for oppfølging.

Det humanistiske fakultet hadde gode beskrivelser av kvalitetssikring på emnenivå, der det klart gikk frem hvordan både studentevalueringer og referansegrupperapporter skulle være grunnlag for de emneansvarliges rapporter. Fakultet for samfunnsfag og teknologiledelse hadde ikke nedfelt egne rutiner, men synes å bruke de som var gitt som rådgivende i KVASS. Ved dette fakultetet var det utviklet årshjul for kvalitetsmeldingen og overordnede retningslinjer.

Dekanene pekte på klarere rollebeskrivelser og rutiner når de ble spurt om de hadde utviklet faglig ledelse. En av dekanene etterlyste muligheten for å kunne gjøre vedtak om obligatorisk metodekurs i alle programmer, og mente at det i dag ikke var mulig å få gjennom et slikt tiltak på tvers av mange programmer.

Etter komiteens vurdering er de beskrivelsene som ligger i *NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen* og rådene i KVASS, ikke tydelige nok til at det kan fungere som systembeskrivelse for kvalitetssikringsarbeidet på emne- og programnivå. Beskrivelsene er så overordnede at det er behov for operasjonalisering.

Komiteen vil fremholde at omfattende bestillings- og rapporteringsrunder som er godt forankret i administrasjonen, bør erstattes med tydeligere beskrivelser av kvalitetsrutiner som de faglig ansvarlige bruker for å sikre kvaliteten. Det er tydelig at dekaner og instituttledere har det formelle ansvaret for at kvalitetssikring gjennomføres, men det er ikke klart hvem som har operativt ansvar og hvilke rutiner disse skal følge. Når det er lite systematikk i kvalitetskrav og rutiner, kan det også føre til at informasjon til studentene blir vanskelig tilgjengelig. Studentene vil derfor også være tjent med et tydeligere system.

En av dekanene påpekte at systemet ikke er så fleksibelt som det ser ut til, i og med at det gis klare føringer for rapportering. Slik komiteen ser det, bør klare føringer for gjennomføring av kvalitetssikring være mer hensiktsmessig enn overdreven bruk av bestillinger og rapportering. Dialogene er imidlertid en ordning som bør videreføres.

4.3 Innhenting av dokumentert informasjon om kvaliteten i utdanningen

NTNU synes å ha en utfordring i være seg bevisst hva som inngår som dokumenter i kvalitetssikringssystemet. Komiteen ba om å få tilsendt rapporter, som ut ifra systembeskrivelsen, burde foreligge. Dette var rapporter fra emneansvarlige og rapporter fra programansvarlige. I første omgang fikk komiteen tilsendt mange tunge filer med mange rapporter, som de aktuelle fakulteter hadde utarbeidet de senere årene. Men bare noen av disse dokumenterte det systematiske arbeidet for å sikre kvaliteten.

Da dokumentasjonen kom, viste det seg også at det ikke ble produsert emnerapporter ved alle emner, eller at oppsummering av arbeidet i referansegruppene ble ansett for å være en emnerapport. Heller ikke studentevalueringer kunne legges frem for alle emner.

I evalueringsrapporten fra 2006 blir det fremholdt at NTNU har lange tradisjoner i sine fagmiljøer for å anvende studentevalueringer: «Når det nye systemet for kvalitetssikring er fullt ut implementert, vil alle undervisningstiltak, emner og programmer evalueres». 2006-komiteens erfaring var at det var stor vilje til å bruke det nye systemet, og at noen ville innføre lokale tilpasninger til det som var lagt i KVASS. I 2012 er det fortsatt ikke implementert evalueringsrutiner ved alle enheter.

Institusjoner er i Lov om universiteter og høyskoler pålagt å la studentevalueringer inngå i sine kvalitetssikringssystemer. Slik dette kravet er reflektert i NTNUs system for kvalitetssikring, kan det synes som om mange velger bare å bruke referansegrupper som grunnlag for studentenes vurderinger av kvaliteten i utdanningen. De studentene som komiteen møtte, hadde ikke hatt evalueringer på de emnene de tidligere hadde tatt, og ga uttrykk for at individuelle sluttevalueringer fra de enkelte studentene kunne være nyttige for å fylle ut referansegruppene. Spesielt når referansegruppene var skjevt rekruttert, og ikke nødvendigvis representerte hele studentgruppen, mente flere at sluttevalueringer kunne være nyttige. Heller ikke de ansatte mente at referansegruppene alltid var representative for studentene.

Referansegrupper og studenters individuelle skriftlige sluttevalueringer gir forskjellig informasjon. Dersom referansegruppene er den eneste kanalen en student har for å komme med sine synspunkter på kvaliteten i utdanningen, er dette ikke tilstrekkelig. Studentene må ha mulighet for å delta i formelle studentevalueringer, og det må foreligge oppsummeringer av disse som instituttene bruker. Kvalitetssystemet må være klart gjennomskuelig for studentene, og det må bli lettere for den enkelte student å finne måter å melde avvik på. Referansegruppesystemet kan fungere godt når det gjelder å melde mer allmenne saker, men det kan virke blokkerende for å fange opp enkeltstudenters informasjonsbehov eller avviksmeldinger.

Obligatoriske evalueringer av alle emner kan oppleves som overflødig dersom referansegruppene fungerer bra, men det må etter komiteens vurdering likevel være en form for evaluering der alle studentene i løpet av studietiden får mulighet til å komme med sine selvstendige tilbakemeldinger. Referansegrupper er neppe tilstrekkelig for å bedømme om studentene mener at de gjennom utdanningen har nådd sine læringsmål. Med det fokus som nå skal legges på læringsmål og studentenes læring, er det viktig å jobbe med gode ordninger for studentenes selvstendige vurdering av dette. UNIPED bør kunne spille en sentral rolle i å bistå med utviklingen av evalueringsordninger som fanger opp dette.

Komiteen er kjent med at mange institusjoner sliter med såkalt evalueringstrøtthet. En form for rullerende evaluering av emner, der ikke alle emner nødvendigvis blir evaluert hver gang de undervises i, kan være en måte å unngå dette på. Uansett valg av evalueringsform, bør NTNU mer eksplisitt angi en turnus for når sluttevalueringer skal brukes i tillegg til referansegrupper.

Komiteen har merket seg at noen institutter har prøvd ut en semesterevaluering, men den har ikke gått nærmere inn på dette forsøket. Komiteen ser imidlertid at å løfte evalueringen til en semesterevaluering, kan være et interessant alternativ for NTNU. Slike evalueringer vil kunne gi viktige innspill til de programansvarlige om studentenes læringsutbytte og om sammenhengen mellom emner.

SWOT-analyser synes å være en måte de fleste har valgt å bruke for å gi en årlig rapportering fra programmene. Dette er ikke beskrevet i noen systembeskrivelse, men er kommet inn som en del av fakultetenes bestilling til instituttene. NTNU bør gi tydeligere føringer for hvilken informasjon og statistikk som skal være grunnlag for disse analysene. Det bør også utvikles systematikk i å avklare om det er behov for mer omfattende evaluering av studieprogrammer.

I årsrapporten fra rektor, og i rapportene fra fakultetene, inngår kvantitative indikatorer, og det synes å være en systematisk oppfølging av disse indikatorene, kanskje spesielt på SVT. Funn i studentevalueringer og referansegrupper brukes imidlertid ikke til å forklare forhold som avdekkes av disse indikatorene.

NTNU henter i økende grad tilbakemeldinger fra næringslivet og andre eksterne avtakere av kandidater. Flere fremholdt også slike tilbakemeldinger som den viktigste tilbakemeldingen om den faktiske kvaliteten i utdanningstilbudet.

Informasjonen som innhentes fra referansegruppene brukes primært til å justere emner, og dette er også det som er fremholdt som hensikten med ordningen i *Referansegruppehefte*. Gjennom emneansvarliges rapporter genereres også kunnskap som i ulik grad fanges opp av instituttledere og programansvarlige. Komiteen har merket seg at emneansvarlige i systembeskrivelsen til Det humanistiske fakultet bes om å kommentere frafallsproblematikk. Dette kunne eventuelt være et tema som også ble fremmet i referansegruppen. De er kanskje nærmere de studentene som slutter, og vil kunne ha innspill om årsaker til frafall som det kunne være relevant å bringe videre i systemet.

NTNU har egen kravspesifikasjon for oppretting av nye studieprogram. Den inneholder, foruten formelle krav, tidsfrister, blant annet krav om strategisk ansvar, læringsmålbeskrivelser og læringsutbytte, markedsvurdering og kostnadsanslag.

4.4 Analyse, vurdering og rapportering

Rapportene fra emneansvarlige går til instituttstyrer, men det er uklart hvordan de følges opp videre. Noen programråd fikk disse rapportene og brukte dem i sin analyse, noen emneansvarlige pekte på lærermøter som en viktig arena for oppfølging av rapportene, mens andre hadde lokale undervisningsutvalg. Bare rapportene fra emneansvarlige ved Det humanistiske fakultet inneholder emneansvarliges egne analytiske vurderinger av emner, uavhengig av det som fremkommer i referansegruppene.

På programnivå gjennomføres SWOT-analyser, men det er uklart hvilken informasjon analysene bygger på og hvem som er adressat for analysene. Både *Europastudier* og *Produktutvikling og produksjon* hadde til dels substansielle analyser av styrker, svakheter, muligheter og trusler, mens det fra *Pedagogikk* bare fremkommer momenter i stikkordsform.

Det er høyst uklart hvordan SWOT-analysene blir brukt, utover eventuelt å gi grunnlag for fakultetets rapport til rektor. FUS bruker ikke analysene som grunnlag for sin årlige rapport om utdanningene.

Rapportene fra fakultetene til rektor og fra rektor til styret inneholder i liten grad analyser og vurderinger av undervisnings- og læringskvalitet, men angir snarere hvilke utfordringer fakultetene har med å innhente opplysninger om denne kvaliteten. Styret får på denne måten ingen kunnskap om undervisnings- og læringskvaliteten, i hvert fall ikke om hvordan studentene, og antakelig heller ikke faglærerne, opplever denne kvaliteten.

Innføring av kvalifikasjonsrammeverket er det som trekkes frem i rapportene, selv om det at dette innføres, strengt tatt ikke er en del av det systematiske arbeidet for å sikre kvalitet. De rutine institusjonen har for å få kunnskap om hvorvidt undervisningen bidrar til at studentene når sine læringsmål, vil derimot bli et sentralt element i et kvalitetssikringssystem etter at rammeverket er implementert.

Når kvalitetssystemet er så fleksibelt, blir det vanskelig å få frem interessante fellestrekk i den informasjonen som fremkommer, og gjøre sammenligninger mellom de ulike studieprogrammer, fakultetene og til slutt i rektors rapport til styret. Det vanskeliggjør rett og slett interessante analyser. Det ble også påpekt i 2006-rapporten at rapportene fra fakultetene er mangelfulle med hensyn til analyser, og at styret derfor ikke får nok informasjon om problemstillinger i utdanningsvirksomheten, og kan prioritere ressurser til dette. Det virker ikke som det har skjedd noen endringer på dette punktet.

4.5 Bruk av kunnskap til kvalitetsforbedring

På emnenivå synes det ofte å være en god oppfølging fra lærer av det som fremkommer i møtene med referansegruppene, men det er likevel i stor grad opp til den enkelte lærer å følge opp. Det er også uklart hvordan det som bringes videre fra emneansvarlige, blir fulgt opp av instituttene, selv om det er klart at instituttleder har ansvar. Det kom frem at systemet på grunnivået genererer en del informasjon som ikke bringes videre.

Det synes også som om de programmene som har hatt større evalueringer, legger stor vekt på å følge opp det som fremkommer, mens det er liten systematisk oppfølging av det som fremkommer i de årlige SWOT-analysene.

I rektors rapport fremkommer det ikke alltid hva som er gjort for å følge opp forhold som ble sett på som utfordringer i forrige års melding.

Komiteen vil også trekke frem at det på bakgrunn av ulike rapporter gjøres mange tiltak for å bedre utdanningskvaliteten, men det synes som om disse rapportene og tiltakene ikke er en del av det systematiske kvalitetsarbeidet.

5 Konklusjon

Studentene gir inntrykk av at de trives ved NTNU. Institusjonen har gjennom mange år opparbeidet seg et ry blant studentene for å ha høy faglig status, og kandidater fra NTNU har et godt renommé blant arbeidsgivere. Komiteen betviler ikke at NTNU tilfører samfunnet høyt kvalifiserte kandidater som er etterspurte i arbeidsmarkedet. Fra studenthold meldes det imidlertid om et betydelig forbedringspotensial i de formelle ordninger for studentevalueringer, avviksmeldinger gjennom referansegrupper og tilbakemeldinger på de evalueringer og innspill studentene har gitt.

Dokumentet *NTNUs system for kvalitetssikring av utdanning* beskriver institusjonens system for kvalitetssikring, men det er ikke beskrevet hvordan kvalitetssikringen faktisk skal foregå, eller hvordan flyten i kvalitetssystemet går mellom de ulike nivåene. Heller ikke de utdypningene som ligger i KVASS, gir tydelige beskrivelser av kvalitetssikringsrutinene. Systembeskrivelsen gir stor frihet til de ulike enhetene til selv å utforme ordninger for kvalitetssikring av emner og programmer. Denne friheten har, både på instituttnivå og fakultetsnivå, innebåret en frihet til ikke å beskrive prosedyrer og rutiner. Viktige elementer i kvalitetsarbeidet har dermed falt ut ved de enkelte enhetene.

Kvalitetssikringssystemet er primært dokumentert gjennom rapporter og bestillinger. Fra rektor går det årlig skriftlig bestilling til fakultetene om hva det skal rapporteres på, og videre fra dekaner til instituttledere. Rapportene tar utgangspunkt i syv målepunkter, men den informasjonen som systemet frembringer på grunnivået, fra emneansvarlige og programansvarlige, inngår i liten grad i rapporteringen oppover. Læringskvalitet og undervisningskvalitet får dermed liten plass i rapporteringen. Noen emnerapporter tar for seg disse viktige kvalitetsaspektene, mens andre kun beskriver problemer knyttet til å innhente informasjonen som bringes videre.

Programansvarlige utarbeider årlige SWOT-analyser med utgangspunkt i målepunktene, men det er uklart hvilken informasjon som er grunnlaget for analysen og hvem som følger opp det som fremkommer. SWOT-analysene er heller ikke beskrevet i noen systembeskrivelse..

Studentevalueringer inngår i begrenset grad i kvalitetssikringen av emner og programmer, og det er uklart hva instituttene gjør med de evalueringene som faktisk gjennomføres, og om selve evalueringene blir sett av andre enn av emneansvarlige. På emnenivå er det til dels uklart hvilken rolle referansegruppene, de selvstendige studentevalueringene og faglærers rapport har i kvalitetssikringen. Vurderinger i referansegruppen anses gjerne som studentevalueringer, og rapporter som oppsummerer disse anses for faglærers selvstendige rapport. Referansegruppesystemet kan således være en sovepute for å innføre andre tiltak for å bedømme læringskvaliteten.

Systemet har i utgangspunktet en klar rolle- og ansvarsfordeling, men er ikke stort mer enn en bekreftelse av det ansvaret som formelt ligger i den faglige linjen. Det ansvaret som er beskrevet, er ledelsesstrukturen fra toppen og ned til instituttnivå, og gjelder primært ansvar for rapportering. Det er ikke tydelig hvem som har det operative ansvaret for det som instituttleder og dekan har det overordnede ansvaret for. De enkelte emneansvarlige har ansvar for å følge opp de kravene som settes til kvalitetssikring av emner, og de får liten oppfølging fra instituttene. Programansvarlig har verken tydelige retningslinjer for hvordan programmet skal kvalitetssikres, eller klare rapporteringslinjer oppover og nedover.

For mange programmer savnes også et tverrgående forum for erfaringsutveksling med andre programmer. Komiteen har erfart at Forvaltningsutvalget for sivilingeniørutdanningen (FUS) har en viktig funksjon for å sikre og utvikle kvaliteten i sivilingeniørprogrammene. Utvalget er lagt utenfor linjen, og deres rolle er betydelig underkommunisert i *NTNUs system for kvalitetssikring av*

utdanning. FUS synes i praksis å ivareta en reell linjefunksjon i kvalitetssikringsarbeidet, samtidig som den har en koordinerende funksjon og bidrar til erfaringsutveksling mellom programmer. Forvaltningsutvalgenes (FUS og FUL) roller bør synliggjøres i systemet, og arbeidet med kvalitetssikring i utvalgene bør også bygge på det som systematisk innhentes av informasjon om kvaliteten i emner og programmer.

Komiteen fant på mange områder gode eksempler på godt kvalitetsarbeid, og på systematiske ordninger for å sikre kvaliteten. Ved *Europastudier* er det gode rutiner for evaluering og rapportering på emnenivå, og på *Pedagogikk* er det en velutviklet kultur for å ivareta studentene, samtidig som det gjennom et formelt system innhentes tilbakemeldinger fra studentene. *Produksjon og produktutvikling* har et velfungerende programråd, og på fakultetsnivå et forum i tillegg til FUS, som ivaretar koordinering mellom programmene på fakultetsnivå. Dekanene som gruppe var opptatt av generelt kvalitetsarbeid, som innføring av kvalifikasjonsrammverket, og hadde det grunnsynet at studentenes læringsutbytte må være hovedpilaren i kvalitetssikringsarbeidet.

I rapporten fra 2006 konkluderes det med at «når systemet for kvalitetssikring er implementert fullt ut i henhold til intensjonene, er det komiteens vurdering at systemet vil tilfredsstillende forskriftens krav og NOKUTs evalueringskriterier. Slik komiteen vurderer dette, er det arbeidet i full gang, og NTNU vil kunne få implementert systemet fullt ut innen rimelig tid. Komiteen vil derfor anbefale at system for kvalitetssikring ved NTNU godkjennes.»

I 2012 er det mangelfulle systembeskrivelser, og heller ikke godt innarbeidet praksis, som eventuelt kunne rettfærdiggjort mangel på skriftlige rutiner. Det er også manglende studentevalueringer, uklare rutiner for å følge opp rapporter på emnenivå, og uklare rutiner for sikring av programmene. Disse forholdene er ikke tydelig adressert, verken i de rapportene som komiteen mottok i forkant av besøket, eller i dokumentet *Kvalitetsarbeid på NTNU – Status og utfordringer*. Derfor er dette heller ikke noe som ble trukket frem og drøftet med ledelsen under innledende besøk. Først da etterspurt dokumentasjon begynte å komme, ble komiteen i tvil om i hvilken grad de autonome enhetene ved NTNU hadde implementert systematisk arbeid for kvalitetssikring. Institusjonsbesøket har ikke bidratt til at komiteen har fått et bilde av organisasjonens systematiske arbeid for å sikre og utvikle kvaliteten i utdanningen, men har bidratt til at komiteen har funnet en rekke klare mangler ved systemet. De utfordringene NTNU sliter med, synes å være klassiske for et stort og forskningstungt universitet, men komiteen mener likevel at det bør settes klarere føringer for et system for kvalitetssikring.

Komiteen har ikke gjort en vurdering av selve kvaliteten i utdanningstilbudene, men ut ifra de kriteriene som er fastsatt av NOKUT, vurderer komiteen det systematiske arbeidet for å sikre kvaliteten i utdanningen som mangelfullt. Systembeskrivelsen er mangelfull, og det som er dokumentert av systematisk kvalitetsarbeid er heller ikke tilstrekkelig til å kunne si at NTNU har et tilfredsstillende system for kvalitetssikring av utdanningen. Etter komiteens vurdering må det utarbeides tydeligere rutiner for hvordan emner og programmer skal kvalitetssikres, og særlig til gjennomføring av studentevalueringer. Det foregår mye godt kvalitetsarbeid ved NTNU, som bør systemiseres og nedfelles i en systembeskrivelse.

Komiteen anbefaler at system for kvalitetssikring av utdanningen ved NTNU ikke godkjennes.

6 Komiteens råd om videreutvikling av kvalitetsarbeidet

Utvikle systembeskrivelse

Systembeskrivelsen gir stor frihet til de ulike enhetene til selv å utforme ordninger for kvalitetssikring av emner og programmer. Det synes å være grunn til å advare mot at slik frihet også bærer i seg en mulighet til ikke å gjøre noe. Komiteen vil sterkt anbefale at arbeidet med tydeligere systembeskrivelse prioriteres, og hvor prosedyrer og rutiner beskrives. Ikke minst er det viktig å drive kvalitetsarbeidet på en systematisk måte for å unngå at det danner seg et inntrykk av at det ikke gjøres et systematisk arbeid for kvalitetssikring ved NTNU.

Systembeskrivelsen(-e) bør inkludere årshjul, hvem som har operativt ansvar for rutine, rapporteringslinjer, hvordan den informasjonen systemet genererer, brukes for å justere studieplaner og programportefølje og kobling til virksomhetsstyring, dialogmøter, årsrapportering og forvaltningsutvalgene der dette er aktuelt.

Rapportering av kvalitetsarbeid skjer gjennom årlige bestillinger fra rektor til dekanus, og videre til instituttleder. For å sikre at grunnivået i organisasjonen vet hvilken struktur deres rapporter skal gå inn i, vil komiteen anbefale at denne rapporteringskjeden angis i systembeskrivelsen. Komiteen vil anbefale at omfattende bestillings- og rapporteringsrunder erstattes av klare rutiner for gjennomføring av kvalitetssikring. Det er også en anbefaling at det foretas en bevisstgjøring av hvilke dokumenter som faktisk inngår i kvalitetssikringssystemet.

Tilbakemeldinger fra næringslivet bør bli mer eksplisitt beskrevet i kvalitetssikringssystemet. Ikke minst på bakgrunn av NTNUs nasjonale rolle for utvikling av den teknologiske bransjen, og for å sikre eksellens i disse programmene.

Studentevalueringer og referansegrupper

Komiteen anbefaler at det innføres obligatoriske emneevalueringer eller semesterevalueringer, men ikke nødvendigvis for hver gang et emne blir undervist i. Velfungerende referansegrupper kan i noen grad redusere behovet for selvstendige evalueringer, men det kan ikke erstatte slike evalueringer. Det er viktig at den informasjonen som blir samlet inn gjennom studentevalueringer og gjennom referansegruppeordningen, blir brakt videre til de organene som kan gjøre noe med avvik/forbedringer, og at tilbakemeldinger kommer ut til hele studentmassen.

Referansegruppene har en positiv effekt på evalueringsarbeidet, og ordningen synes å være godt kjent på alle nivåer, men det er en fare for at ordningen virker passiviserende for det store flertallet av studenter som ikke er med i referansegruppene. Referansegruppesystemet – hvor positivt det på intensjonsplanet enn kan være - kan også være en sovepute for å la være å innføre andre tiltak for å bedømme læringskvaliteten. NTNU bør klargjøre at referansegruppens oppgave primært er et forum der faglærer får tilbakemelding på arbeidet sitt, og har mulighet for å lukke en kvalitetssløyfe på emnenivå. NTNU bør også vurdere om det i gruppens mandat skal inngå at studentene skal kommentere årsaker til frafall.

NTNU bør tilstrebe at alle emneansvarlige utarbeider selvstendige rapporter uavhengig av referansegruppene. Studentevalueringer bør inngå som et grunnlag for disse rapportene.

Kvalitetssikring av studieprogram

Programansvarlige synes å mangle tydelige rutiner for hvordan programmet skal kvalitetssikres og klare rapporteringslinjer, blant annet for programevaluering og SWOT- analyser. Systembeskrivelsene bør angi hvilken type informasjon og statistikk som skal danne grunnlag for analysene, og utpekingen av program som skal bli gjenstand for grundigere evaluering, bør bli mer systematisk.

Komiteen vil anbefale at alle programansvarlige får et forum for erfaringsutveksling. FUS kan være et forbilde. FUS synes å ha en positiv koordinerende funksjon og bidrar til erfaringsutveksling mellom programmene, men utvalgets rolle er underkommunisert i det som fremstår som NTNUs system for kvalitetssikring. Komiteen anbefaler å tydeliggjøre dets rolle i kvalitetssikringssystemet. FUS' vurderinger av kvaliteten må bygge på det som dokumenteres gjennom det formelle systemet for kvalitetssikring.

Kvalitetsmelding og rapportering

Kvalitetsmeldingen til styret bør fokusere sterkere på hva som er gjort med forhold som ble ansett som utfordringer året før. Meldingen bør også fokusere mer på analyse og vurdering av programkvalitet, undervisningskvalitet og læringskvalitet. Også fakultetenes kvalitetsmeldinger har her et forbedringspotensial.

Rapportene fra fakultetene til rektor, og fra rektor til styret, reflekterer i liten grad analyse og vurdering av undervisnings- og læringskvalitet, men i større grad hvilke utfordringer fakultetene har med å innhente opplysninger om denne kvaliteten. Det er en klar anbefaling fra komiteen at styret får mer kunnskap om undervisnings- og læringskvalitet for å kunne bruke kvalitetsarbeidet ved NTNU i sitt strategiske arbeid.

Tydeliggjøre systemet for studentene

Kvalitetssikringssystemet, og de mulighetene studentene skal ha til å gi avviksmeldinger og komme med forbedringsforslag, bør synliggjøres tydeligere på www.ntnu.no.

7 Vedlegg

7.1 Dokumentasjon fra Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

7.1.1 Dokumentasjon mottatt forut for innledende besøk

- «Kvalitetsarbeid på NTNU – Status og utfordringer»
- «Kunnskap for en bedre verden – strategi 2011-2020»
- studiekataloger
- «Rapport og planer 2011-2012»
- «Årsrapport 2011 - NTNU videre» (Etter- og videreutdanning fra NTNU)
- «NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen»
- Kvalitet i ph.d.-utdanningen
- utvalgsmandater
- kvalitetsmeldinger 2009-2011

7.1.2 Dokumentasjon mottatt forut for hovedbesøket

- «Kvalitetssikring av sivilingeniørutdanningen – FUS' rolle» (notat fra Studieavdelingen 22.05.2012)
- «UNIPED årsrapport»

Fakultet for samfunnsfag og teknologiledelse

- «Kvalitetssikring av studievirksomheten ved Fakultet for samfunnsvitenskap og «
- Organisering og ledelse av studieprogrammene ved SVT-fakultetet» (notat til Studieavdelingen)
- powerpoint – oppstart kvalitetssikringsrunde møte med tillitsvalgte studenter - SVT
- notat fra fakultetet til instituttene om melding om kvalitetssikring av studiene ved SVT-fakultetet 2011
- «Dekani oppsummering av kvalitetssikring av studievirksomheten ved Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse 2011» (Pedagogisk institutt)
- kvalitetssikringsrapport fra pedagogiske institutt (SWOT-analyse)
- oversikt over referansegruppedlemmer og møtedatoer for referansegruppen Pedagogisk filosofi og idehistorie
- faglærers sluttevaluering av PED1002
- oppsummering av studentevaluering PED 1002, 3510 og 3521
- referansegruppens sluttrapporter PED 3510 og PED 3521
- faglærers rapporter om sluttevaluering av Ped 3510, Ped 3521

Det humanistiske fakultet

- rutiner for evaluering på emnenivå og programnivå (HF-KVASS dokument)

- notat fra fakultetet til instituttene om melding om kvalitetssikring av studiene ved HF-fakultetet 2011
- notat til Studieavdelingen om NTNUs system fra kvalitetssikring
- sluttevaluering fra faglærer av EUR1001, Innføring i den europeiske union
- sluttevaluering fra faglærer av EUR2201 – Vår 2012 og vår 2011
- sluttevaluering fra faglærer av EUR3408 – Høst 2011
- sluttevaluering EUR3409 (fra referansegruppen)
- mal for rapport om sluttevaluering av emne Institutt for historie og klassiske fag
- SWOT-analyse av studiekvaliteten 2011 (KVASS-rapportering) Bachelor og master i Europastudier
- oppsummerende notat til melding fra Institutt for moderne fremmedspråk om arbeidet med studiekvalitet for 2011

Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi

- KVASS – IVTs kvalitetssikring av emner (referansegrupper og emnerapport)
- mal for SWOT-analyse – kvalitetssikring av program
- power-point: «Utdanning og læringskvalitet ved IVT»
- notat til Studieavdelingen om NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen
- emnerapport høst 2011 Strømningslære
- rapport fra studentene i referansegruppen TEP4135
- SWOT- analyse av studiekvaliteten for 2011. Studieprogram: produktutvikling og produksjon
- rutiner for kvalitetssikring og evaluering av emner (referansegrupper) ved Institutt for matematiske fag (kvass)
- emnerapport matematikk
- rutiner for kvalitetssikring og evaluering av emner ved Institutt for fysikk
- emnerapport fysikk (resultater av web-evaluering)

7.1.3 Etterspurt dokumentasjon mottatt under hovedbesøket

- Referansegruppehefte
- oppsummering av studentevalueringer EUR1001, EUR 2201 og EUR 3408
- undersøkelse om samfunnsrelevans og mastergraden i pedagogikk
- rapport fra studentene i referansegruppen TEP4135
- rapport fra studentene i referansegruppen TMM 4150
- referat fra referansegruppen i fysikk
- referat fra møter i referansegruppen TMA 4100

7.2 Program for den sakkyndige komiteens hovedbesøk ved institusjonen

Onsdag 31. oktober

Tidspunkt	Tema: Emnenivå
08:00 – 09:00	Internt møte i komité og lesing av evalueringer Europastudiet
09:00 – 09:45	10 studenter uten verv
10:00 – 10:45	Referansegrupper Europastudiet
11:00 – 11:45	Emneansvarlige Europastudiet
11:45 – 12:45	Lunsj og lesing av evalueringer Pedagogikk
12:45 – 13:30	Referansegrupper Pedagogikk
13:45 – 14:30	Emneansvarlige pedagogikk
14:30 – 15:00	Lesing av evalueringer Produktutvikling og produksjon
15:00 – 15:45	Referansegrupper Produktutvikling og produksjon
16:00 – 16:45	Emneansvarlige Produktutvikling og produksjon

Torsdag 1. november

Tidspunkt	Tema: Institutt/fakultet
08:30 – 09:00	Internt møte i komité
09:00 – 10:00	Instituttledere
10:15 – 11:00	Programansvarlig/studie-programråd Europastudier
11:15 – 12:00	Programansvarlig/studie-programråd Pedagogikk
12:00 – 13:00	Lunsj
13:00 – 13:45	Programansvarlig/studie-programråd Produktutvikling og produksjon
14:00 – 14:45	Fakultetsledelsen HF
15:00 – 15:45	Fakultetsledelsen SVT
16:00 – 16:45	Fakultetsledelsen IVT

Fredag 2. november

Tidspunkt	Tema: Tverrgående
08:30 - 09:00	Internt møte i komité
0900 - 10:00	FUS
10:15 -11:00	UNIPED
11:00 - 12:00	Lunsj
12:00 - 13:00	Dekaner
13:00 - 15:00	Komiteen
15:00 –	Tilbakemelding til ledelsen

7.3 Sakkyndig komités mandat

MANDAT FOR SAKKYNDIGE KOMITEER VED EVALUERING AV INSTITUSJONENES KVALITETSSIKRINGSSYSTEM

Fastsatt av NOKUTs styre 5. mai 2003, revidert 17.12. 2008, tilpasset *Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning* av 1. februar 2010.

Den sakkyndige komiteen skal evaluere institusjonens system for kvalitetssikring av utdanningen, og vurdere om dette er tilfredsstillende i forhold til gjeldende forskrift og NOKUTs evalueringskriterier.

Komiteen skal gi en entydig og begrunnet konklusjon om hvorvidt institusjonens system for kvalitetssikring er tilfredsstillende.

Evalueringen skal gjennomføres med en konstruktiv holdning til institusjonen, og komiteen skal også gi råd om det videre kvalitetsarbeid ved institusjonen.

Hvis evalueringen avdekker klare indikasjoner på alvorlig kvalitetssvikt i enkeltstudier, skal dette bemerkes i komiteens rapport. Komiteens vurdering skal baseres på følgende materiale:

- Institusjonens beskrivelse av kvalitetssikringssystemet.
- Dokumentasjon av utført kvalitetssikring / kvalitetsarbeid som institusjonen legger fram. Komiteen kan be om å få seg forelagt et hvilket som helst materiale som den anser at kan ha betydning for vurderingen.
- Komiteens erfaringer og funn ved institusjonsbesøk. Komiteen avgjør hvem den vil treffe og hvilke enheter den vil besøke.

Komiteen skal nedfelle sine vurderinger, konklusjoner og anbefalinger i en skriftlig rapport.

Komiteen skal kvalitetssikre rapportens faktiske opplysninger før den avgis.

Komiteen arbeider på oppdrag fra og avgir sin rapport til NOKUT. Oppdraget er avsluttet når NOKUT har fattet vedtak i saken. Inntil oppdraget er avsluttet, skal de sakkyndige ikke ta del i den offentlige debatt om saken.

7.4 NOKUTs evalueringskriterier

Evalueringskriteriene finnes i *Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning* (tilsynsforskriften), vedtatt av NOKUT 27. januar 2011, Kapittel 3.

Kvalitetssikringssystemet skal frambringe den kunnskapen som institusjonen trenger for å kunne vurdere kvaliteten i studiene. Kvalitetssikringen skal omfatte alle studietilbud som en institusjon gir, internt og eksternt, alle deler av studiet og alle formidlingsformer. Institusjonen skal ha faste rutiner og prosesser som i en årlig syklus frambringer, vurderer og anvender informasjon om det enkelte studium og om utdanningsvirksomheten generelt. Systemet skal bidra til at institusjonen vurderer resultatene i utdanningsvirksomheten, avdekker svakheter, iverksetter forbedringstiltak og foretar kontinuerlige vurderinger med sikte på kvalitetsutvikling. Vesentlig informasjon og vurderinger skal være tilstrekkelig dokumentert.

Institusjonen utformer sitt system, hvilke data og informasjon som inngår, og hvilken dokumentasjon det frambringer ut i fra egen størrelse, faglig profil og lokale behov. Jamfør også Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning § 2-1. 7

§ 3-1 NOKUTs evalueringskriterier

1. Sakkyndige oppnevnt av NOKUT vurderer institusjonens kontinuerlige og systematiske arbeid for å sikre og forbedre kvaliteten i utdanningen.
2. De sakkyndige skal foreta en helhetlig bedømmelse av kvalitetssikringssystemet og institusjonenes aktive bruk av det, der kriteriene nevnt i § 3-1.3 ses i sammenheng, jamfør Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning § 2.2.
3. Institusjonenes kvalitetssikringssystem evalueres ut fra følgende kriteriesett:
 - a. **Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur** NOKUT skal vurdere hvorvidt kvalitetssikringssystemet fremmer bred deltakelse i kvalitetsarbeidet blant ansatte og studenter og deres demokratiske organer, om det stimulerer til et kvalitetsarbeid som er preget av åpenhet engasjement og forbedringsvilje, og om informasjon og vurderinger er dokumenterte og tilgjengelige.
 - b. **Mål, plan og ledelsesforankring** NOKUT skal vurdere hvorvidt kvalitetssikringssystemet er beskrevet slik at det angir de målsettinger, prosesser, aktører og fora som inngår, om det er forankret i ledelsen og besluttede organ på de ulike nivåer, om arbeids- og ansvarsfordeling i kvalitetsarbeidet er fastsatt, og om selve kvalitetssikringssystemet gjøres til gjenstand for jevnlig evaluering og utvikling med sikte på institusjonens eget behov.
 - c. **Innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i studiene** NOKUT skal vurdere hvorvidt sikring og vurdering i hvert enkelt igangsatt studium bygger på informasjon som innhentes systematisk og fra flere kilder, og om systemet har særskilte prosesser for å kvalitetssikre oppretting av nye studier.
 - d. **Analyse, vurdering og rapportering** NOKUT skal vurdere hvorvidt den informasjon som systemet genererer analyseres, vurderes og framstilles for ansvarlige fora og ledelsesnivå.
 - e. **Bruk av kunnskap til kvalitetsforbedring** NOKUT skal vurdere hvorvidt tiltak for forbedringer vurderes og iverksettes på grunnlag av de kvalitetsanalysene som gjøres. Dette gjelder både tiltak i tilfeller av svikt i forhold til akkrediteringskravene, og tiltak for å videreutvikle studiekvaliteten.

7.5 Uttalelse fra institusjonen

Rektor

1 av 6

Vår dato	Vår referanse
18.03.2013	2011/9370
Deres dato	Deres referanse
05.02.2013	11/293-19

NOKUT
Kronprinsens gate 9
Postboks 1708 Vika
0121 Oslo

Uttalelse til rapport fra sakkyndig komité om evaluering av NTNUs system for kvalitetssikring av utdanningen

Vi viser til rapport fra sakkyndig komité om evaluering av NTNUs system for kvalitetssikring av utdanning.

NTNU opplevde komiteens besøk som interessant, og mener at deler av rapporten godt belyser utfordringer ved NTNUs kvalitetssikringssystem. Komiteens råd blir nyttige i arbeidet med å videreutvikle vårt kvalitetssikringssystem.

Bakgrunn

Utdanningskvalitet er et viktig område for NTNU og vi har sterkt fokus på arbeidet med kvalifikasjonsrammeverk, utvikling av utdanningsledelse og det å skape en kvalitetskultur. Kunnskapsdepartementet ga oppdrag om implementering av Kvalifikasjonsrammeverket våren 2009. Dette arbeidet har siden hatt høy prioritet på NTNU. NTNU ser arbeidet med gode læringsmål for våre emner og program som et viktig fundament for å bygge en kvalitetskultur og et kvalitetssikringssystem som fokuserer på studentenes læringsutbytte. I våre oppfølgingsprosesser melder flere av våre fagmiljø at de har opplevd arbeidet med kvalifikasjonsrammeverket som positivt både for faglig identitet og faglig samarbeid om kvalitet i emner og program. Vi har dermed lagt et godt grunnlag for å jobbe målrettet og fagnært med kvalitetssikringsarbeidet.

NTNU begynte høsten 2011 med en revidering av vårt kvalitetssikringssystem. Først og fremst for å få en helhetlig gjennomgang i lys av kvalifikasjonsrammeverket, men også fordi det eksisterende systemet i varierende grad ble brukt og av fagmiljøene ble oppfattet som for komplisert og omfattende. I arbeidet med ny systembeskrivelse var alle fakultet involvert, gjennom programledere, instituttledere, emneansvarlige og studenter. «NTNUs system for kvalitetssikring av utdanning» beskriver mål, ansvarsfordeling og kjerneprosesser i kvalitetssikringsarbeidet og ble vedtatt av NTNUs styre i juni 2012.

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon
7491 Trondheim	E-post: postmottak@adm.ntnu.no	Hovedbygget	+ 47 73 59 80 11
	http://www.ntnu.no/administrasjon	Høgskoleringen 1 Gløshaugen	Telefaks + 47 73 59 80 90

All korrespondanse som inngår i saksbehandling skal adresseres til saksbehandleren ved NTNU og ikke direkte til enkeltpersoner. Ved henvendelse vennligst oppgi referanse.

Samtidig ble flere utviklingsområder beskrevet. Et av disse er ytterligere integrering av kvalitetssikringsarbeidet i øvrige virksomhetsstyringsprosesser på NTNU. Dette arbeidet ble igangsatt høsten 2012 gjennom et prosjekt som har fokus på kvalitetsmeldingen og vår rapportering og oppfølging av kvalitetsarbeidet på alle nivå i organisasjonen. Det ble også vedtatt å ha fokus på programkvalitet og hensiktsmessige former for programevaluering. Etter å ha gjennomført disse utviklingsprosjektene var NTNUs plan å vurdere systembeskrivelsen i helhet på nytt slik at nye felles krav på disse områdene var godt forankret i våre fagmiljø. Fra Styresaken: «Det vil være naturlig at kvalitetssystemet i sin helhet vurderes igjen når utviklingsområdene nevnt ovenfor er behandlet».

Konklusjonen i rapport fra sakkyndig komité tilsier at NTNU må sette mer trykk på det planlagte arbeidet med å videreutvikle systembeskrivelsen.

Status ved NTNU for de anbefalte områdene for videreutvikling

Komiteens rapport peker på mange viktige punkter. NTNU har et godt grunnlag for å følge opp de fem utviklingsområdene sakkyndig komité anbefaler, men det er noe ulikt hvor krevende de er. Noe handler om å *beskrive* eksisterende prosesser og rutiner, noe dreier seg om organisasjonens evne til å *etterleve* de krav som er satt og på noen områder må vi *utvikle* nye krav. Vi ser også at enkelte punkt bør gjennomføres som grunnlag for andre; det vil derfor ikke være optimalt å bearbeide alle parallelt.

Enkelte av utviklingsområdene komiteen påpeker i sin rapport samsvarer godt med prosjekt som enten er planlagt eller igangsatt som oppfølging av vedtaket om nytt kvalitetssikringssystem i juni 2012. NTNU ønsker derfor å beskrive vår opplevelse av status og plan for de områdene komiteen trekker fram.

Utvikle systembeskrivelse

Komiteens råd

Systembeskrivelsen gir stor frihet til de ulike enhetene til selv å utforme ordninger for kvalitetssikring av emner og programmer. Det synes å være grunn til å advare mot at slik frihet også bærer i seg en mulighet til ikke å gjøre noe. Komiteen vil sterkt anbefale at arbeidet med tydeligere systembeskrivelse prioriteres, og hvor prosedyrer og rutiner beskrives. Ikke minst er det viktig å drive kvalitetsarbeidet på en systematisk måte for å unngå at det danner seg et inntrykk av at det ikke gjøres et systematisk arbeid for kvalitetssikring ved NTNU.

Utdanningsvirksomheten ved NTNU er mangeartet, både i struktur og i organisering, og vi har basert vårt kvalitetsarbeid på prinsippet om felles krav til kvalitetssikring av kjerneprosesser med rom for tilpassing til de enkelte fagmiljøenes egenart. Vi ser at dette kan medføre noen svakheter når det gjelder systematisk oppfølging. NTNUs pågående arbeid med å koble kvalitetssikring av utdanning til øvrige virksomhetsstyringsprosesser har også gitt visse utfordringer når det gjelder synliggjøring av hvilke kvalitetssikringsprosesser vi faktisk har og «hvem som gjør hva, hvor og når».

Vi vil derfor ta utgangspunkt i vår systembeskrivelse slik den ble vedtatt i fjor og videreutvikle denne på grunnlag av de gode praksiser vi har og komiteens anbefalinger. Vi ønsker å prioritere

arbeidet med systembeskrivelsen, ettersom vi da indirekte vil besvare flere av de andre utviklingsområdene komiteen påpeker. Samtidig ønsker NTNU å fortsette det langsiktige arbeidet det er å integrere kvalitetsarbeidet i vår virksomhetsstyring, slik at tiltak kan fattes i tettere sammenheng med blant annet plan og budsjettprosessen.

Studentevalueringer og referansegrupper

Komiteens råd

Komiteen anbefaler at det innføres obligatoriske emneevalueringer eller semesterevalueringer, men ikke nødvendigvis for hver gang et emne blir undervist i. Velfungerende referansegrupper kan i noen grad redusere behovet for selvstendige evalueringer, men det kan ikke erstatte slike evalueringer. Det er viktig at den informasjonen som blir samlet inn gjennom studentevalueringer og gjennom referansegruppeordningen, blir brakt videre til de organene som kan gjøre noe med avvik/forbedringer, og at tilbakemeldinger kommer ut til hele studentmassen.

Referansegruppene har en positiv effekt på evalueringsarbeidet, og ordningen synes å være godt kjent på alle nivåer, men det er en fare for at ordningen virker passiviserende for det store flertallet av studenter som ikke er med i referansegruppene. Referansegruppesystemet – hvor positivt det på intensjonsplanet enn kan være – kan også være en sovepute for å la være å innføre andre tiltak for å bedømme læringskvaliteten. NTNU bør klargjøre at referansegruppens oppgave primært er et forum der faglærer får tilbakemelding på arbeidet sitt, og har mulighet for å lukke en kvalitetssløyfe på emnenivå. NTNU bør også vurdere om det i gruppens mandat skal inngå at studentene skal kommentere årsaker til frafall.

NTNU bør tilstrebe at alle emneansvarlige utarbeider selvstendige rapporter uavhengig av referansegruppene. Studentevalueringer bør inngå som et grunnlag for disse rapportene.

Evaluering på emnenivå gjennom bruk av referansegrupper og selvstendige studentevalueringer er et område hvor det er krevende å finne hensiktsmessige løsninger. NTNU har prøvd ulike tilnærminger og synes det er utfordrende å finne riktig avveining mellom god involvering av studentene og for omfattende tilnærminger som kan føre til evalueringstretthet.

NTNUs plan for dette området er å utvikle kvalitetssikringen av studieprogram og rollen til studieprogramleder og studieprogramrådet, for deretter å tydeliggjøre hvordan studentevalueringer på emnenivå blir etterspurt og får en tydelig oppfølging i kvalitetsarbeidet på alle nivå.

Gjennom videreutvikling av systembeskrivelsen vil vi nå utdype våre felles krav til emneevaluering og bruk av referansegrupper. Det viktigste elementet her er hvordan fakultet og institutt følger opp evalueringer med tiltak og hvordan tiltak basert på studentenes tilbakemeldinger blir formidlet tilbake. En ytterligere tydeliggjøring av oppfølgingsprosessene tror vi vil bidra til økt motivasjon for kvalitetsarbeidet.

NTNU vil fortsatt ha fokus på at evalueringene tydeligere understøtter arbeidet for at studentene skal nå læringsutbyttet gjennom tilpassede læringsaktiviteter, og at de vurderes på hensiktsmessig måte i forhold til disse. Slik kan studentevaluering bli et verktøy for utvikling av hele utdanningsområdet i tråd med kvalifikasjonsrammeverket.

Kvalitetssikring av studieprogram

Komiteens råd

Programansvarlige synes å mangle tydelige rutiner for hvordan programmet skal kvalitetssikres og klare rapporteringslinjer, blant annet for programevaluering og SWOT- analyser. Systembeskrivelsene bør angi hvilken type informasjon og statistikk som skal danne grunnlag for analysene, og utpekingen av program som skal bli gjenstand for grundigere evaluering, bør bli mer systematisk.

Komiteen vil anbefale at alle programansvarlige får et forum for erfaringsutveksling. FUS kan være et forbilde. FUS synes å ha en positiv koordinerende funksjon og bidrar til erfaringsutveksling mellom programmene, men utvalgets rolle er underkommunisert i det som fremstår som NTNUs system for kvalitetssikring. Komiteen anbefaler å tydeliggjøre dets rolle i kvalitetssikringssystemet. FUS' vurderinger av kvaliteten må bygge på det som dokumenteres gjennom det formelle systemet for kvalitetssikring.

NTNUs systembeskrivelse med felles krav til evaluering av studieprogram er som komiteen påpeker relativt generell. På dette området har NTNU i stor grad basert sine kvalitetssikringsrutiner på tilpassing til de enkelte studieprogram og fakultets egenart.

NTNUs plan for videreutvikling av rutiner for programkvalitet er å se arbeidet i sammenheng med NTNUs pågående studieprogramportefølje-prosjekt og utvikling av studieprogramleder-rollen. Våren 2012 innhentet vi informasjon om alle programevalueringer som er gjennomført ved NTNU siden 2006, som grunnlag for å revidere kriterier for både nye og eksisterende studieprogram. Våren 2013 gjennomfører NTNU kurs for studieprogramledere, som et pilotprosjekt i samarbeid med UHR. Basert på erfaringer fra dette kurset vurderer NTNUs personalavdeling, Seksjon for universitetspedagogikk og Utdanningsstaben å utvikle et eget tilbud for studieprogramledere på NTNU.

Komiteen anbefaler tydeligere rutiner for programevaluering og tydeligere grunnlag for analyse. Prosjektene ovenfor gir oss godt grunnlag for å utvikle dette. Vi ser at for å sikre relevans og sammenheng i hvert enkelt studieprogram, bør hyppighet for omfattende evalueringer også fastlegges. Funn i de årlige kvalitetsvurderingene kan fordre ulik vektlegging av kriterier i de mer omfattende studieprogramevalueringene. Dermed kan også relevant utvalg av involverte aktører og hensiktsmessig metodikk variere. Krav til rapportering av resultater og tiltak vil likevel ligge fast.

Videre anbefaler komiteen at alle programansvarlige får et forum for erfaringsutveksling, med FUS som mulig forbilde. NTNU har god erfaring med slike utvalg, men en etablering av formelle utvalg og strukturer for tverrfaglig samarbeid er et langsiktig arbeid. NTNU har etablert flere ikke-formaliserte fora. Dette har vi god erfaring med, og vil vurdere hvordan vi på best mulig måte kan skape flere gode arenaer for våre studieprogramledere.

Komiteen mener at utvalgenes rolle er underkommunisert i NTNUs system for kvalitetssikring av utdanning. Utvalgene ble i den nye systembeskrivelsen tatt inn og gitt egne kapitler for å tydeliggjøre deres rolle, men vi vil i arbeidet med videreutvikling av systembeskrivelsen se på hvordan vi kan tydeliggjøre dette ytterligere. Vi adresserer også denne problemstillingen i vårt

pågående arbeid med kvalitetsmeldingen hvor vi jobber med en tydeligere avklaring av utvalgenes rolle i rapporteringsarbeidet.

Kvalitetsmelding og rapportering

Komiteens råd

Kvalitetsmeldingen til styret bør fokusere sterkere på hva som er gjort med forhold som ble ansett som utfordringer året før. Meldingen bør også fokusere mer på analyse og vurdering av programkvalitet, undervisningskvalitet og læringskvalitet. Også fakultetenes kvalitetsmeldinger har her et forbedringspotensial.

Rapportene fra fakultetene til rektor, og fra rektor til styret, reflekterer i liten grad analyse og vurdering av undervisnings- og læringskvalitet, men i større grad hvilke utfordringer fakultetene har med å innhente opplysninger om denne kvaliteten. Det er en klar anbefaling fra komiteen at styret får mer kunnskap om undervisnings- og læringskvalitet for å kunne bruke kvalitetsarbeidet ved NTNU i sitt strategiske arbeid.

Videreutvikling av kvalitetsmeldingene fra fakultet til Rektor og fra Rektor til Styret ble prioritert som oppfølging av Styresaken om nytt kvalitetssystem i juni 2012. Prosjektet ble i igangsatt høsten 2012 og målet er å videreutvikle kvalitetsmeldingen slik at den gir bedre grunnlag for utvikling og oppfølging av kvalitet i våre studieprogram. Bestillingen til fakultet og institutt, som danner grunnlag for Rektors kvalitetsmelding til Styret, fikk i 2012 en ny form med tydeligere sammenheng mellom rammekvalitet, prosesskvalitet og resultat kvalitet i et studieprogramperspektiv. Rapportene vil også inneholde resultat av tiltak og forslag om videre oppfølging av kvalitetsarbeid, herunder vurdering av hvilke studieprogram som har behov for en mer omfattende evaluering. Strukturen legger nå til rette for større grad av analyse, og er tydeligere i krav om at resultat og analyser skal følges opp gjennom tiltak.

Rektors kvalitetsmelding til Styret vil på grunnlag av fakultetenes nye rapporteringsform også få ny struktur og en mer analytisk innretning.

Arbeidet med utvikling av Rektors kvalitetsmelding til Styret vil videreføres i 2013, og gjøres i konvergerende prosess med andre utviklingsprosjekt innenfor utdanningsområdet. Fra 2013 vil også datagrunnlag for de ulike rapporteringspunktene utarbeides sentralt, slik at fakultetene gjør sine analyser på samsvarende grunnlag. Utvikling av felles datagrunnlag er en del av arbeidet med å koble kvalitetssikring og kvalitetsutvikling til øvrige virksomhetsstyringsprosesser ved NTNU.

Tydeliggjøre systemet for studentene

Komiteens råd

Kvalitetssikringssystemet, og de mulighetene studentene skal ha til å gi avviksmeldinger og komme med forbedringsforslag, bør synliggjøres tydeligere på www.ntnu.no.

I dag ligger informasjon om kvalitetssikringssystemet og studentenes rolle på ulike steder i NTNUs nettsider. Vi er enige i at dette bør synliggjøres tydeligere og jobber nå tett sammen med våre studenter for å avklare hvordan kvalitetssystemet og studentenes tilbakemeldingsmuligheter kan tydeliggjøres og kommuniseres på en bedre måte enn i dag. Vi ønsker også å videreutvikle kursene i kvalitetssikringsarbeid for studenter som NTNU og Studenttinget arrangerer hvert semester.

Oppsummering

Vi har i vår uttalelse til rapport fra NOKUTs sakkyndige komité beskrevet vår opplevelse av status for komiteens foreslåtte utviklingsområder på NTNU, hvilke tiltak vi allerede har gjennomført og hva vi planlegger videre. Vi har gjennom dette ønsket å sette tilbakemeldingene tydeligere inn i vår kontekst og vise hvordan de forholder seg til vår planlagte oppfølging av kvalitetssikringssystemet, slik det ble vedtatt i juni 2012.

Som beskrevet innledningsvis har NTNU hatt fokus på implementering av kvalifikasjonsrammeverket og utvikling av kvalitetskultur som grunnlag for videre utvikling av kvalitetssikringssystemet. Dette fordi vi ønsker:

- å legge grunnlag for et kvalitetssikringsarbeid forankret i en faglig ambisjon for våre studieprogram, beskrevet gjennom læringsmål.
- å jobbe langsiktig i tett samarbeid med våre utdanningsledere, fagmiljø og studenter, slik at vi utvikler en kvalitetskultur hvor kvalitetssikringssystemets krav og rutiner inngår som en naturlig del av virksomheten på utdanningsområdet.

Komiteens rapport viser at NTNU bør videreutvikle systembeskrivelsen. Vi setter nå trykk på arbeidet med å tydeliggjøre og beskrive våre prosesser og rutiner for å sikre at oppfølging skjer og blir dokumentert.

NTNU håper på en god dialog med NOKUT om forventninger til videre prosess, slik at vi på best mulig måte kan følge opp komiteens anbefalinger innenfor gitte frister.

Med vennlig hilsen,

Torbjørn Digernes
Rektor

Berit Kjeldstad
Prorektor for utdanning og læringskvalitet